

שישה שבילים

על טיולים ומסעות, מסות ומעשיות

חוקיק סלץ

שישה שבילים

על טיולים ומסעות, מסות ומעשיות

הכנות לטיול

מסע הוא דרך ששבת ממנה שונה ממי שיצאת אליה. כל השאר הם טיולים. כך אני רואה את הנוף.

אין בכך שמץ אמירה לגבי מידת ההנאה ועוצמת החוויה בה זוכים המטיילים, אבל מטבע הדברים וההגדרות, המסע יחקק עמוק יותר בתודעת החווה אותו מאשר טיול.

במחברת זו תארתי כמה מחוויותי המוגדרות אצלי כמסעות משום שבמבט לאחור, חזרתי מהם קצת שונה ממי שיצאתי אליהם. מטייל אחר יכול היה ללכת בעקבותי באותו מסלול ולחזור בהתרשמות שונה, משום שלמטיילים יש תפקיד ראשי בעיצוב החוויה וביצירת תהליך השינוי, כמו למאזין, קורא וצופה פעילים ביצירת אמנות. אנחנו שונים, וטוב שכך.

כותרת המשנה של הקובץ היא – "על טיולים ומסעות, מסות ומעשיות". ה"מעשיות" ניצבות כאן כדי לתרץ את הקטעים הקטנים שאינם אמת צרופה, כי אם המשך של האמת, כמו מי הגשם הניגרים במרזב לאחר שפסק הגשם.

מפת השבילים

שביל ההר

גם הפעם, צעד קטן מתחיל את המסע הגדול. בהמשך, מתרחשים ארועים מינוריים, כמעט ביתיים, בעלילה שנעשית הזויה במקצת לקראת מה שנראה כסיום הדרך. ההר הקדוש משקיף בשקט על הסובבים אותו.

שביל המידבר

כמה מהדרכים המשמעותיות בחיי התגלו לי לאחר פרק של תעייה. בשביל המסופר כאן איבדתי את הדרך הנכונה כדי להיפגש עם הדרך הטובה, וגם מצאתי את חווית הכיף בללכת לאיבוד.

דרך הים

תמונת היפוך של התעייה במדבר, בה הסביבה הולכת לאיבוד ואני נצמד לסירת עץ קטנה.

שביל השריטה

אין מילים, רק תמונות לא משמחות. האם מי שלא היה שם יוכל לראות את השביל?

שביל הקריאה

הדרך רצופה קטעי שבילים שאינם מתחברים ממבט ראשון. מומלץ לעלות לעיתים לנקודת תצפית גבוהה יחסית, להשקיף על הסביבה כדי לראות תמונה שלמה יותר בה נפגשים חלק מהשבילים.

על מה אני חושב כשאני הולך לבד

דרך קצת בוֹצִית, מתבוססת בעצמה, מוזרה לפעמים ואולי מעוררת מחשבה.

השביל השביעי

השביל הזה מוקדש לך.

שביל ההר

גם הפעם, צעד קטן מתחיל את המסע הגדול. בהמשך, מתרחשים ארועים מינוריים, כמעט ביתיים בעלילה שנעשית הזויה במקצת לקראת מה שנראה כסיום הדרך. ההר הקדוש משקיף בשקט על הסובבים אותו.

דרגת קושי: לא ברורה.

ציוד נדרש: ידידות אמת עם הלא-נודע.

שביל ההר

בשלהי אחד החורפים, לאחר עימות שקט ומכוער במקום העבודה, קרעתי חלון בקורי היומיום ונסעתי לתעות בשדות זרים כדי להתנתק ולהתנקות. חשבתי שתשעים יום שוטטות בְּאָזֹר שלא היה לי כל מושג אודותיו, יתאימו לטיול לפי

נטייתו. לכן מצאתי עצמי בצומת דרכי עפר, יושב על אבן רטובה בזרזיף גשם קל, חולק מחסה קנים דולף עם בחורה במחצית גילי ומקשיב בתשומת לב לדבריה. הרגשתי קירבה

לא ברורה, כמו נשארנו לבד על רחבת הריקודים, רגע של קשב, הנה בא משהו חשוב. זה היה בדרום-מערב סין בראשית האלף הנוכחי.

לא הייתי מצויד במפה או בשמות של כפרים ואתרים. האזורים שמחוץ ליעדים המוכרים לא היו קיימים על מפת הטיילים

ודרוש היה מידע מקומי כדי להגיע לכפרים מרוחקים. הספר של לונלי-פלנט הדגיש את אי הוודאות בניידות, באיכות המידע ובשרירות ליבם של פקידי שלטון מקומיים החוסמים דרכים ואזורים שלמים כרצונם. הקצייתי שלושה שבועות לשהות באזור משום שהצבעים והתבליט נראו לי מושכים מבעד לשורות הספורות שפגשתי בכתובים - "אזור הרים-נחלים-כפרים-שבטים", ללא אתר תיירותי, מתכון לטיול ללא יעדים כמו שאני אוהב. במאמץ לתמצת את מחוזות חפצי אמרתי לה "אני מחפש כפר קטן בהרים בו אוכל לשבת שבועיים ולטייל בסביבת הכפר"

"למה?" שאלה

לקחתי את הזמן לחפש תשובה,

"כדי לפגוש אנשים בהרים והרים באנשים", אמרתי לבסוף.

"ואיפא אתה בתמונה הזאת?", שאלה,

"אני לא יודע. כשאגיע לשם, לאחר כמה ימים אולי אדע"

היא כתבה עבורי בסינית את שם הכפר יו-בנג, עם תרשים השביל המגיע אליו מקצה מסלול האוטובוס היוצא פעם ביום או יומיים מהעיירה דצ'ין. יותר מזה לא שאלתי, אך היה לי ברור שההר הקדוש ומפל המרפא הסמוכים ליו-בנג אותם הזכירה, קוראים לי לבוא.

דרך העפר הסתיימה לפתע על שפת מדרון תלול. האוטובוס הרעוע בו נשארתי נוסע יחיד, נעצר בחריקה ונשיפה כמו קטר קיטור המגיע לתחנתו הסופית, הנהג הצעיר הצביע בידו לכון מעלה ההר ואמר בהחלטיות, "יו-בנג". לא ראיתי כל דרך או שביל, לא מיהרתי לרדת מהאוטובוס. השעה היתה מאוחרת וידעתי שלפני כמה שעות הליכה מאומצת בשביל שאינו מוכר לי, וחציית רכס הרים מושלג, לא מיושב, כדי להגיע לכפר.

"יו-בנג! יו-בנג!" חזר הנהג תוך נענוע בראשו, מסמן הליכה באצבעות ידו האחת ובשניה מורה לעבר הפיסגה שלא נראתה מבעד לעננים. היינו בגובה של כ-3,000 מ' על מורדותיה המזרחיים של שרשרת הרי ההימליה בדרום-מערב סין.

נהג האוטובוס הצעיר הביט בתסכול גובר בהססנות של הזר, הניח את כפות ידיו לצד ראשו המורכן בתנועה הידועה שמשמעותה – לישון, כוון את אצבעות ידו הימנית מול פיו ואמר – "צ'ה", אוכל, בשפת המקום והצביע על חזהו. קיבלתי את הצעתו בשמחה וגם הצעיר שמח על המוצא מהמצב המעיק, שילב מהלך אחורי והידרדר לזוועתי כחמישים מטרים אחורנית עד לפניה מוסתרת, ממנה התפצל שביל בו ירד האוטובוס לבית טיבטי חבוי מאחורי עצי אגוז גדולים וקני במבוק גבוהים. המתקפה הפתאומית הבריחה את התרנגולות והחזירים שהסתובבו בחצר, והסתיימה בחנייה צמודה לגדרת היאק שלא התרגש מהסתערות הרכב במורד, וקיבל אותו כאת

שכנו הוותיק החוזר מעבודת יומו בשדה.

אחיו הגדול של נהג האוטובוס הצעיר, שהסתבר לי מאוחר יותר כי הוא אביו, קיבל אותי בברכה וכן גם האחות

וילד קטן, כמה תרנגולות והאם שנופפה לי בידה רכונה על ערוגת ירקות קטנה במורד. האב שמע הסבר ממצה של כמה שניות מהבן הנהג וניגש למה שנראה בעיני כעבודות בית, שהתפרשו בסיומן כהכנת תה-חמאת-יאק אותו הכין לאורח הלא צפוי. להלן אופן ההכנה בגירסה המקומית:

לוקחים כלי גלילי עשוי קנה במבוק כ-70 ס"מ ארכו, בקוטר של כ-15 ס"מ ודוחפים פנימה מספר גושי חמאה מחלב יאק. מוסיפים מיים חמים וחובצים בעזרת עלי עשוי ענף עץ מגולף ידנית עד שהחמאה נמסה במיים. מוסיפים עלי תה, מלח ומעט פלפל כתוש לפי הטעם.

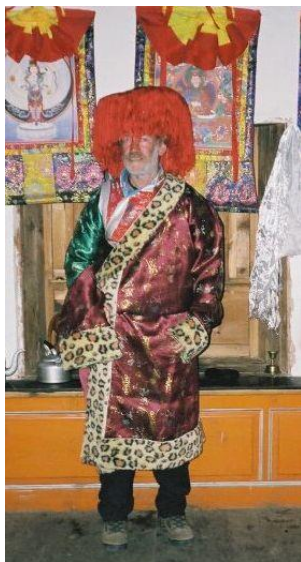
לנוזל הצהבהב שנוצר, בעל המירקם של מרק עוף סמיך מאד, קוראים תה ובימים הבאים, אפילו התרגלתי לטעמו. יחסתי למשקה כבוד בשל תכונותיו האנרגטיות ומשום שהציל אותי לפחות פעם אחת ממוות בחנק כשבלעתי צמפה (Tsampha), מאכל טיבטי משעורה גרוסה שניסיתי ללא הדרכה מספקת.

פנינו להשלים את מלאכת היום, האם חזרה מהערוגה נושאת אגודות ירק בידיה, האחות חלבה את הפרה היחידה, הילד הקטן הבהיל את התרנגולות מרבצן בפינות מכלאת היאק והביא מספר ביצים, והאב ניסה לתקן מכשיר לדייש חיטה ידני, האורז לא גדל טוב בגבהים האלה. הבן-הנהג ישב בפינת החצר עם חבר, מעשנים ומדברים בשקט. את חלקי תרמתי למאמץ המשפחתי בסידור ערימת עצי ההסקה שהיתה מפוזרת, מחווה לתרבותי המערבית המגדירה אי-סדר כחולשה ויוזמה התערבותית כמעלה. מארחי ידעו כמובן שאינני מושלם ולכן קיבלו את הסתערותי על ערימת עצי ההסקה וארגונה מחדש בסובלנות ובחיוך, מה שעודד אותי לחפש משימות נוספות, אך למזל מארחי ירד החושך וכולנו נכנסנו לבית הגדול והחם.

מסתבר שהגעתי ביום חשוב. החבר שדיבר עם נהג האוטובוס הצעיר הוזמן לבית מארתי כמומחה בנייה, לדון עם המשפחה על הרחבת הבית לרגל החלטת הנישואים של הבן הנהג. כולנו נהננו מארוחה גדולה שכללה את המרכיבים הרגילים הנהוגים באזור אך הפעם, בשל מצבה הכלכלי המשופר של המשפחה ונסיבות האירוח, הוכנו כמויות גדולות מהרגיל (איך אני יודע?

– כי נשאר אוכל על השולחן לאחר הארוחה, מופע שלא ראיתי בבתי הכפריים האחרים בהם התארחתי).

על השולחן מונחת קערית ריקה ומקלות אכילה לכל סועד, הבוחר מצלוחיות וקערות נושאות מאכלים מקומיים, ניצבות על השולחן בצילו המאיים של סיר האורז הבלתי נמנע, זקוף מעל כולם כנציגו של הממסד המרכזי. מנה מתחילה בגריפת גוש דבק-אורז חסר טעם לקערית האישית והוספת צבעים, ריחות וטעמים לפי המינון האישי של הסועד. המבחר כולל דמויי חמציצים וגבעולי ירק אחרים מבושלים במיים או בשמן עם מנה גדושה של פלפל חריף, ניתחי בשר יאק או חזיר (כולל

עור וזיפים) או רגלי עוף מקוצצות הנחשבות מעדן (כולל אצבעות וצפרניים), שעועית לבנה וכמובן, צמפה ותה-חמאת-יאק. לכבוד האורחים הגיש בעל-הבית קנקן ובו משקה אלכהולי העשוי מאוסף תוססים דגניים שזוקקו, לא טעים במיוחד אך יעיל מאד. אינני זוכר באם קווי מבנה ההרחבה המתוכננת שהועלו בידי האמונות של ידידנו ארכיטקט הכפר היו ישרים, אך קיימת עדות מצולמת להצלחת המארחים בהלבשת האורח הזר בבגדי הטקס הטיבטים

הססגוניים. לקול צהלות הילדים, הצליחו מארחי להעלות עלי מתנייה כחולה דקה ממשי ובגד עליון הנראה כחלוק אדום מעוטור חיקוי עור הברדלס, כדוגמת הקישוט אותו פורשים מתבגרי לוס-אנג'לס על לוח המכשירים במכוניתם. כובע גבוה

כשל קצין במסדר ההוסרים, שוב אדום והצעוף הלבן הטיבטי המסורתי השלימו את התחפושת.

נשארנו האב ואני, בני גיל דומה מעולמות שונים, נטולי שפה מדוברת אך שותפי קודים גנטיים עלומים. הוא לבש את מעיל הרוח שלי וכובע המצחייה, שם את תרמילי על גבו ויצא החוצה כשאני מדדה בתלבושתי המסורתית אחריו, שני ילדים בשנות החמישים המאוחרות לחייהם משחקים בתחפושות, עומדים מול הירח הקר ומשתינים זה לצד זה, ליד היאק האדיש והאוטובוס המנמנם.

ישנתי על ריצפת העץ בשק השינה ומישהו דרך עלי מוקדם בבוקר, כאילו הייתי אבן המונחת במרכז השביל. לאחר מכן נשמע מלמול חרישי, פתחתי את עיני וראיתי את האב, שותפי למשחק מאמש, מנענע ענף קטן של עץ מחט מול שבע התמונות התלויות על הקיר הסמוך. לאחר מספר דקות הלך וחזר עם קומקום הפח הממורק שניצב מקודם מתחת לתמונות, שהיו כנראה קדושים טיבטים, ומזג מיים מהקומקום לשבע קעריות מתכת שהיו מסודרות לפני כן במבנה פירמידלי ועתה ניצבו אף הן, בשורה מתחת לתמונות. הטקס היה מלווה בכמה הליכות ליבוא ענפים טריים ולדריכה עלי.

ארוחת הבוקר היתה קצרה ועניינית והוקדשה לציור מסלול ההליכה שלי ולהבטחה מצידי שאחזור ללון אצל מארחי בדרכי חזרה מיו-בנג. האב צייד אותי במקל גדול מחודד בקצהו, עשוי ענף במבוק מיובש שיוכל לסייע לי בעלייה הארוכה ובהגנה מפני כלבי הבר. שני הצעירים ניסו למכור לי בערב הקודם את שרותיו של הארכיטקט, שידע קצת אנגלית, כמלווה בתשלום. הם פיתחו במלל, בדרמה ובצליל את מוטיב ההפחדה מלהקות כלבים שעזבו את ביתם ובמשך השנים הפכו לכלבי בר מסוכנים. חיות אלו טורפות כל שנה מספר ילדים, כך אמרו,

המסתובבים לבדם במדרונות המיוערים מחוץ לכפרים, רועים את הפרות ומחפשים פטריות נדירות.

תמונות הפתיחה לסרט "וילוו והנסיכה" מראות מירדף של כמה חיות מפחידות ומכוערות במיוחד, שנראות כחזירי בר מוכי אמוק, הרודפות אחר אומנת המנסה למלט תינוק. החיות קוטלות את האומנת על מזבח העלילה כאילו היתה ארנבת צולעת הפוגשת ברדלס רעב. באחד הכפרים בטיול ראיתי כלבים טיבטים מבויתים למחצה שהתפענחו לרוב בהלתי לאותם פריצי חיות מזרי אימה מהסרט. ועתה דמיינתי לי איך אני עומד מול להקת הטורפים עם מקל במבוק מחודד וקורא בסמכותיות – אַרְצָה! Sit, ארצה! לקול צחוקם המהדהד בעמקים ובכפרים, בהם יספרו ליד המדורות בערבי החורף הארוכים, על כלבי הבר שטרפו טייל זר שלא האמין בסכנה שבהליכה לבד בהרים.

דרום-מערב סין, מחוזות יונאן וסצ'ואן בהם טיילתי את תשעים הימים, נמצאים על גבולות סין ורוב תושביהם הם טיבטים שברחו ממולדתם הכבושה ומאנשי שבטים של מחוזות הספּר מויטנאם, לאוס, תאילנד ובורמה. צבעוניותו ושונותו של המגוון האנושי אינם מאפשרים תקשורת מילולית שוטפת גם למקומי שגדל במזרח העירוני הסיני. לא ידעתי סינית אבל אני מתורגל, גם בפרו ובגוואטמלה טיילתי בין כפרים שאנשיהם החביבים לא דברו ספרדית אלא ניבים מקומיים שונים של שפות המאיה והאינקה. העוויות ומצגות פנטומימה בתוספת ציור בפנקס עשו בדרך כלל את העבודה. מספר ביקורים הזויים שלי בחורים נידחים אליהם לא רציתי להגיע, התקבלו כנזק משני ניסבל, כתוצאה מתקשורת לא משוכללת שלי עם אנשים מלאי כוונות טובות, בצרוף הנטיה שלי להמנע ממפות ומדריכים למיניהם.

הגעתי למצוק ומצאתי את השביל העולה במדרון ההר כמצויר בפנקס. השביל הוביל בתלילות לאתר מרחץ מוזנח להפליא, כחמישה צריפונים בגודל תאי הלבשה בחוף, בהם חפורים בורות מצופים טיח גס, המשמשים כאמבטיות מוזנות ממעיין חם קרוב. שני טיפוסים מנומנמים ששתו תה ליד מדורה, הצביעו שמאלה-למעלה להמשך השביל.

היה עלי לחצות רכס בגובה של כ-3,700 מ', ללכת לארכו ולרדת בצידו השני לעמק בגובה 3,300 מ' בו נמצא הכפר יו-בנג. מתווה השביל נראה על הניר די פשוט והמידע הראוי לתשומת לב נוספת הוא כי קיימת לעיתים תנועת פרדות בשביל, כאמצעי

תעבורה יחיד ליו-בנג שאינו רגלי. עובדה זו מלמדת כי השביל צריך להיות מתון ורחב יחסית, אין בו מדרגות מצוקיות וניתן לראות בו גלים.

למרות שמאחרי מספר שבועות בגבהים שמעל 2,500 מ', התרמיל והגובה

ריסנו אותי, צמצמו את צעדי ועצרו אותי תכופות למנוחה קלה בעמידה. עליתי בשביל, נאחז בשולי נשימתי, מסתכל בהתפעלות בפרחי הרודודנדרום הגדולים הוורודים, המתכסים לאיטם בשלג הקל שהחל לרדת, מתחפשים לפרצוף תינוק חובש כובע צמר לבן. דמדומים ירדו עם ענן שעבר, והשרכים התלויים מענפי המחטניים, הסתירו מאחוריהם כתמי חשיכה בהם שוכנות רוחות שדים טיבטים, שומרי השביל שבידם הפקדתי רוחי ותקוותי שהשביל לא יתכסה בשלג, כי אז אנא אני בא.

הענן חלף וקרני השמש ליקקו את גזעי הקטלבים עד שהבהיקו וחייכו בשיזפון קליפתם. השביל הסתמן מבעד למרבד הלבן והוביל לבקתת רועים נטועה בשולי קרחת יער, כמצויר בידיהם האמונות של מארחי מהערב הקודם על דפי פנקסי. הבקתה הריקה, בנויה גזעי עץ וענפים תחובים בחרכים לעצירת הרוח, היתה חשוכה ושקטה.

"יופי", אמרתי בקול לאף אחד בחשיכת הביקתה, "אין כמו התחלות חמימות וטובות". לא היו חלונות בביקתה ורצפת החלל היחיד היתה מכוסה בשיירי ענפים, רמץ מדורות ועטיפות נייר ופלסטיק למיניהם. הינחתי את תרמילי בפילה ויצאתי לאסוף זרדים למדורה ולמלא מיים בקילי מנביעה קטנה שחצתה את השביל סמוך לביקתה. הדלקתי מדורה קטנה, הוצאתי מתרמילי את קופסת השימורים הריקה שהתקנתי כמיכל בישול לפני הטיול, יצקתי בה מיים והינחתי אותה במרכז הלהבה. חיטטתי בתרמיל לחפש את אבקת הקפה שתהיה מוכנה לרגע בו ירתחו המיים והוצאתי מצרכים - שתי פריכיות אורז יבשות, חופן בוטנים בקליפתם וטבלת שוקולד שקנתי בעיירה לפני יומיים.

משהתלקחו הענפים ואספו מספיק תעוזה לדחוק חלק מהחשיכה לפינות הביקתה ראיתי דמות, כנראה אישה, ישובה על הקרקע, נשענת אל הקיר שממולי. שערה היה אסוף בצעיף אדום מצמר, מעיל ירוק וממורטט מעודפי הצבא הסיני שנמכר בכל השווקים הכפריים בפרוטות עטה את גופה מתחת לשמיכת צמר יאק גסה ועבה. עצמות לחייה היו בולטות על רקע עור הפנים הכהה, עיניה סגורות, לא יכולתי לנחש את גילה אך נראה לי שעברה את שלושים או חמישים אביביה בהרים. הצבעתי בידי על התקרובת הפרושה על כובעי, מחווה בידי

תנועת הזמנה שלא זכתה בתגובה כלשהי. חילקתי לשניים את המצרכים וקרבתי לרגליה חלק אחד.

המיים רתחו ואני נטשתי את נסיונות החיברות שלי לטובת הכנת הקפה ולגימתו המבוקרת. אין מפח נפש גדול מכוויה בתחילת הסעודה, חשבתי בזהירות מניח לקור להתפוגג מעצמותי לאיטו, מגרד בדרכו בכפות הידיים, מכאיב באזניים, נאחז בעקשנות בכפות הרגליים.

יצאתי מעוידד ממחסה הביקתה, מהרהר על המפגש המעניין שהיה לי עם המומיה הטיבטית שישבה מולי. באופן מוזר היא העלתה בזיכרוני את התשליל שלה, בחורה-בריונית טיבטית שישבה לצידי באחד מקטעי הטלטולים בני יומם שעברתי בספסל אחורי נטול משענת של אוטובוס מרוט. אני מניח שהאוטובוס השתתף במסע הגדול של מאו-דזה-דונג, מנהיג המהפכה הקומוניסטית הסינית לפני יותר משישים שנה, שמסלולו עבר לא רחוק מכאן. הבחורה הנמרצת היתה בורקת עור ונוצצת עיניים, נאה למדי, צעירה וגבוהה ממני, עטורה שתי צמות שחורות משוחות בשומן יאק, חובשת כובע מצחיה שחור מעור, לובשת מותניה שחורה מעור על חולצה אדומה וסכיך לא קטנה תחובה באבנטה באלכסון מאיים. כל קפיצה של האוטובוס על אבן שלא הצליחה לחצות את דרך העפר בזמן, ארוע שהתרחש כתריסר פעמים בשעה, גרמה לחלקו האחורי של האוטובוס לדלג באוויר ולנחות בקול מהומה המעידה על בעליה, האוטובוס, שלא נשארו לו קפיצים. גבי האומלל ניפגש בכאב במסגרת ברזל זווית שהחזיקה פעם את משענת המושב האחורי ולאיוון, זכו פרצופי וצלעותי בנחת מרפקה של שכנתי הבריונית, שליוותה כל נחיתת ריסוק כזאת בצהלת שימחה מברירת שדים. לאחר זמן לא רב, הרגשתי כמי שנקלע למסלול דהירתו של עדר תואי בופלו מבוהלים שאחריהם דולקת פלגת

אינדיאנים מצווחים. קמתי כדי לסגת למקום מבטחים בקידמת האוטובוס, אך שכנתי שמה ירכה על ירכי וידה על כתפי בחיך חברי ונעלה אותי למקומי כדי שלא אחמיץ את השימחה שבקפיצות הבאות.

הלכתי לאורך הרכס, השמיים התבהרו ובצהריים הגעתי למעבר ההרים בו כמקובל על הטיבטים הוקם גל אבנים ונמתחו חבלים שזורי דגלוני תפילות בצהוב-ירוק-אדום-לבן-כחול המסמלים את חמשת היסודות המקובלים על הבודהיסטים הטיבטים, ודגלי תפילה גדולים יותר מושחלים על קני במבוק נעוצים בגל האבנים המרכזי. ניסיתי להקשיב לתפילות הזולגות מהדגלים ברוח, להודות להר שהסכים להוביל אותי בדרכי בביטחה עד כאן ולבקש את רשותו להמשיך. לא שמעתי כלום ולא הרגשתי מאומה. אבנים, בדים צבעוניים, שלג, עצים, נשימה חטופה, הייתי שמח להישאר כאן עד שהגוף ירגע ואוכל להיות קשוב

יותר, אך הקור והצורך להגיע למקום ישוב מבעוד אור האיצו בי להמשיך ללכת. אולי בדרך חזרה.

הכפר יו-בנג התגלה מתחתי בין העצים באחד מעיקולי השביל שהתרחב

במורד. הכפר שכן על מדרגה-כתף קטנה ירוקה כהה בין שלושה הרים מושלגים שהגבוה בהם היה אולי ההר הקדוש מְיִילִי-שִׁי (Meili Xi). בשולי הכפר נגע ערוץ זורם שירד במפל מתון לעמק

ונעלם בצללי מורדות ההרים ברכס המזרחי של ההימליה.
ספרתי שנים-עשר מבנים, כפר קטן.

זרמי מיים קטנים חצו את השביל היורד שאחד מהם כונס לשני
צינורות במבוק, האחד לרווית ההולך בשביל, והשני מניע גלגל
תפילה בודהיסטי מנחושת המולבש על ציר וכנפיים מעץ, בתוך
מבנה מיניאטורי בגובה מטר אחד, בנוי מענפים.

חלקו האחרון של השביל חשוף וגלוי ליושבים בכפר, איש אחד
יצא לקראתי במעלה השביל, נעלם ומבצבץ בין השיחים
בעיקולים ומגיע אלי מהר יותר משציפיתי. עכשיו שסכנת
התעיה חלפה ואיתה פחדי הקור והכלבים, זכרון נמוג שיתיצב
לצידי רק ביום שאצא לדרכי בחזרה, רציתי לשבת ולספוג את
המראה, להניח אותו באופן מסודר על משקעי חוויות היום אך
האיש הגיע.

"אָנוּנְז'וּ", אמר לי האיש מושיט לי את ידו כשאני מרכין ראשי
לברכה אילמת. לא ידעתי אם אנונז'ו היא מילת ברכה או שם
האיש והנדתי ראשי בחיוך. "אנונז'ו", חזר האיש מצביע על
חזהו, לחצתי את ידו המושטת ואמרתי לו את שמי, מביט
בסקרנות בעיניו הכהות. הוא הציע לי בחיוך לקחת את תרמילי,
סרבתי והוא הגה בידיו תנועת אוכל ושינה, נענעתי בראשי
להסכמה מעל שתי ידיים צמודות נוגעות בחזה לאות תודה,
וירדנו לעבר מיקבץ בתי העץ הנחים להם בעריסת שלושת ענקי
ההרים המקיפים אותה ורוכנים מעליה.

השמש ירדה מאחורי הרכס אך השאירה שמיים בהירים דיים
כדי להאיר את צמרות העצים וההרים. החשיכה עלתה
מהעמקים הצרים העמוקים, נאחזת בגזעי העצים, מושיטה יד
לקור העולה בעקבותיה, מטפסת במעלה ההרים, מלווית
בקולות הכבשים והפרות החוזרים מהמרעה. אותות העשן
העולים בארובות טפסו אל הענן היורד מפסגת ההר הקדוש.

על רקע השמיים המשחירים לאיטם נדלק לפיד הפסגה בצבעי ורוד-אדום ולבן. האדמה, השמיים וההרים קיבלו את הלילה. ביתו של אנונז'ו, בית טיבטי טיפוסי לאזור, שלוש קומות בנויות גזעי עצים, כ-15 מ' על 20 מ' מידות בסיסו. בקומת הקרקע הפתוחה בחזיתה, שכנו שני היאקים, הפרה והפירדה. סולם ניתן להרמה, שני גזעי עצים מהודקים בחבל בהם גולפו חריצי מדרגות, הוביל לקומת המגורים. את רוב שיטחה של הקומה תפס חדר גדול בו שכנה פינת הבישול, במרכז מדורה פתוחה, לצידו חדרים נוספים ששימשו לאיחסון וללינה בקייץ. לצד המעבר בין החדרים בקומה הראשונה ניצב סולם לקומה העליונה שהיתה פתוחה למחצה ובה שכנו אורחים מזדמנים כמוני. שכני לקומה היו תרנגולות שנקעה נפשו מאורחותיהן הבהמיות של דיירי קומת הקרקע וגם רצועות בשר התלויות לעישון מעל למדורה של קומת המגורים, שעשנה חילחל כל שעות היממה דרך פתח בו הונחו ענפים ירוקים לטיוב העישון. הסבתי על רצפת העץ נשען על תרמילי ליד המדורה, מוצץ במנוחה תה-חמאת-יאק ומשחק במבטים עם ילד כבן שלוש, עטור שכבות אחדות של סקרנות, סוודרים וחיוכים. מסך המנוחה של פטפוט הילד, בעבוע הקומקום וקולות הזרדים המתלקחים לווה את כניסתה של אישה ארוכה מאד וגמלונית מאד לחדר. רגלה עברה את המפתן המוגבה, כעבור זמן ארוך מהצפוי הצטרפו שאר אבריה, כמו נקבת גמל-שלמה לאחר סעודה, ארוכת גפיים ועצלת גוף. מתעלמת מנוכחותי התקרבה למדורה וקרסה לאיטה לתוך עצמה כערמת פולי קל-קר בשקית גדולה, גולשת בתוך גלימה חסרת צבע ותואר עד שמגיעה לתחתיתה ומתיצבת על ריצפת העץ בתנוחה שפופה מעט, ידיה תומכות את סנטרה נשענות על ברכיה ועיניה הכהות מרוכזות במדורה ללא מצמוץ.

אישה צעירה נכנסה בפתח, ניגשת אלי ומברכת אותי בחיך רחב כאילו הייתי יד יד נעוריה החוזר לכפר לאחר העדרות ממושכת, זורקת מילה לנקבת גמל-השלמה הדוממת ולשני גברים צעירים שהופיעו כאילו חיכו לפקודה בחשיכה שמעבר לפתח. ילד גדול יותר, כבן שש הופיע בריצה וכל החדר הוצף בפעילות להכנת ארוחת

הערב בפיקודה של הצעירה.

כעבור כמה ימים הגיע למקום בחור ממוצא בלגי העובד בבייג'ין ומקורב לעניין הטיבטי, ששהה יומיים אצל מארחי ולן בחדרי. הוא

מדבר קצת בשפת המקום ומכיר כמה כפרים באיזור, מגדיר עצמו כסינולוג חובב ויודע לא מעט על המשולש סין-טיבט-בודהיזם. ממנו למדתי כי אנונז'ו ואחיו נשואים לבחורה הצעירה שהיא אימן של שני הילדים שראיתי ולתינוק שהופיע מאוחר יותר. גמלת-השלמה היא אחות של מישהו וכל השאר הם חברים-שכנים המשתייכים למשפחה-חמולה, אחת משלוש השוכנות בכפר בן שנים-עשר הבתים.

החדר שלי בקומה העליונה 3X3 מ' מידותיו, היה בנוי מלוחות עץ גסים לא מהוקצעים שהותירו מרווחים מספיקים לרוח הלילה היורדת מההר המושלג, להכנס ולפרוע את חלומותי מבעד לכיסויים המרובים בהם התעטפתי מעל לבגדי, שכללו גרביים עבות, צעיף וכובע צמר. גזעי העצים שנשאו את שלד המבנה ניהלו רב-שיח של גניחות כל הלילה עם חבריהם שעל הגבעות מסביב, והכוכבים הבהיקו כאילו הם קרובים יותר,

תלויים כקישוטים על יריעת צל שחורה, מתוחה בין פסגות שלוש ההרים מעל הכפר. עם עלות הירח יכולתי לראות מבעד לחלון את פסגת ההר הקדוש מיילי-שי, מחכה שאעצום את עיני כדי לבדוק האם אני ראוי.

צהלת ילדים העירה אותי בבוקר ללמדני כי חדרי משקיף על בית-הספר בו לימד מורה יחיד כיתה אחת שאיכלסה את כל ילדי הכפר. מצידו השני של בית מארחי היה בית-התפילה של הכפר, מבנה קטן בן קומה אחת ללא חלונות, בנוי קורות עץ לא מהוקצעות. חשוך בפנים ורק מעט האור הנכנס בפתח הדלת מאיר את הכניסה ואת המפתן המוגָּבָּה. את רוב חלל החדר היחיד תופס גלגל תפילה גדול, גליל ניצב, כשלושה מטרים קוטרו, עשוי לוחות עץ אנכיים בצורת חבית גדולה שאת הקיפה עוטפים-מחזיקים חישוקי נחושת מרוקעים בתפילות בודהיסטיות בכתב הציורי הטיבטי. כל סיבוב גלגל התפילה מזכה את הנוגע בו ואת סביבתו במעלה טובה המחליפה מעשה ומחשבה רעים, ומשפרת את הקארמה של גלגול חייו הבא.

פסי הנחושת הבהיקו כאילו נוגהים באנרגיה מסתורית והגליל הגדול הסתובב לאיטו ללא מנוע או אמצעי הנעה נראה לעיין. ציר העץ חרק, גניחות קלות נשמעו ושקלתי נסיגה לעבר הפתח המסנוור כאשר הופיעה דמות נמוכה וכפופה לבושה גלימה כהה מתוך האפילה, לא ברור לי אם היא דוחפת את הגליל או נגרת על רצפת העפר הכבושה, כבולה אליו. עיני הסתגלו לחושך, הקפתי את הגליל לצידו השני, החדר התרחב מעט, מדורה קטנה בערה על מדרגת עפר. שני ספסלים, גזעי עצים, נשענו לאורך הקיר, תפילות הנחושת לחשו בשקט את הטקסטים העתיקים, גניחות האישה הזקנה חזרו על עצמן כסימני פיסוק של משפטי התפילה. ישבתי לצד המדורה ופני לגליל הסובב

לאיטו מקשיב ללוחות העץ ולציר הגלגל החורקים כמקהלת לווייתנים באוקינוס, לומד את המנגינה.

הדממה התנפצה באחת כשלהקת כלבלבים, ילדי בית-הספר התפרצה פנימה בצהלות, כנראה הפסקה בלימודים או סיומם. הזקנה נסוגה בבהלה אך במיומנות, שני ילדים מהבינוניים בגדלם תפסו את מקומה והאיצו את סיבוב הגלגל, שלושה קטנים זינקו אל ידיות הדחיפה הנוספות הקבועות בגליל ונתלו עליהן קוראים בצהלה כמו ילדי שכונת ילדותי על סחרחורת במגרש המשחקים ביום שמש חורפי. שאר הילדים הצטופפו סביב המדורה הקטנה, מחממים את ידיהם ומתחלקים בממתק כלשהו שנראה לי כשרף של עץ הגדל בסביבה, מזמינים אותי להצטרף למעגל הקטן ולכיבוד הצנוע, מחכים שאולי בתמורה אוכל להראות להם משהו שלא ראו, איזה פלא מעולמות רחוקים שלא היה לי.

הילדים נגוזו מבעד לפתח המבהיק בצידו האחר של העולם ושל גלגל התפילה, הזקנה נעלמה אף היא, נשארתי עם השקט, קמתי וצעדתי לעבר הפתח נוגע בחישוק העץ של גלגל התפילה. הוא לא אז ורק השאיר מגע מיוחד בכף ידי, חם ונעים כליטוף שריר החזה של סוס צעיר לאחר ריצה. דחפתי את החישוק שנית והוא לא אז. תפסתי אחת מידיות הדחיפה הקבועות בחישוק, נשענתי מעט קדימה ודחפתי בעדינות, הגלגל התחיל להסתובב, ציר העץ החל לחרוק בשקט, חשבתי ללכת היום במורד הנחל העובר ליד הכפר אך הידיים בקשו להישאר על ידית הדחיפה והרגליים נכנסו לקצב איטי ומדוד.

קול פעמונים שהגיע מרחוק העיר אותי, השמש שקעה מאחורי ההרים ופרשה צל על העמק, פרות וכבשים חזרו מהמדורנות למכלאותיהן עוקבות אחר פעמוני המשכוכיות. לא היה איש ליד בית התפילה, הלכתי לאיטי לכוון המדרונות, מקבל את פני

הפרות והכבשים בניד ראש, מחייך לנשים ולגברים החוזרים מעבודתם בשדה ולילדים הרודפים אחר בני בקר סוררים. טיפסתי לסלע המשקיף על הכפר, ישבתי מחכה ללילה שיהפוך את דף היום לאט, בלי שיגלשו ממנו המילים.

בחצר הבית עמדו שלוש פרדות מאוכפות ועליהן שקי מטען שחלקו בלט והסגיר את מקורו שהיה ללא ספק חנות מטיילים מקצועית באחת מערי המערב. שני צעירים מגודלי גוף ישבו ושתו תה-חמאת-יאק ליד המדורה בעוד בחור סיני בבגדי טייל מערבי ניהל שיחה עם אנוני. הזרים באו מאוסטרליה בה הם מגדלים עדרי צאן בחוות של משפחותיהם השכנות. הם חברים ושותפים למסעות טיפוס הרים אותם הם מתכננים בקפידה לאחר עונת הגיז, כל שנה לאתר אחר. הם טיפסו בקסקדים בארה"ב ובקצ'קר בגבול קווקז, במערב ההימליה בהודו, באנדים בצפון פרו, ברכסי ניו-זילנד ועוד מקומות אותם ראיתי אולי בערוצי טבע בטלוויזיה בלבד. יעד מסעם הוא ההר הקדוש.

באמצע שנות השמונים התארגנה משלחת מטפסים לעלות על ההר שמעלינו, ההר הקדוש מיילי-שי. הטיבטים השוכנים בכפרים שמסביב להר התנגדו והזהירו את אנשי המשלחת, אחד-עשר יפנים ושישה מלוויים סינים, שההר לא יסלח להם וגם יעניש את יושבי הכפרים שלרגליו. המשלחת הגיעה, הקימה מחנה למרגלות ההר, בעמק הנקרא עד היום Base-camp ואנשיה התחילו לטפס. ההר אינו גבוה במיוחד ואינו קשה לטיפוס אך מעמדו כהר קדוש עליו עדיין לא טיפסו משך את היפנים לפסגתו.

כל שבעה-עשר אנשי המשלחת ניספו בסופת שלג נדירה של סוף הקיץ. גופותיהם התגלו כעשר שנים לאחר מכן, על ידי כהנים טיבטים שיצאו לחפשם כדי להסיר את הקללה שפגעה בכפרים שלרגלי ההר, תמותה גבוהה בילודי אדם ובהמה.

המשלחת התגלתה בגובה נמוך, קצת מעל לקו שלג העד המכסה את השליש העליון של ההר. ההנחיה שיצאה מאת הכהנים לכל הישובים הטיבטים היא, שאין לטפס מעל קו השלג בהר.

האוסטרלים שנמשכו להר כמו היפנים, דבקו בטענתם שהסיני המלווה הבטיח להם סיוע בטיפוס לפסגת ההר. הטיבטים הסכימו שהטיילים יטפסו עד לקו השלג שהיה השנה נמוך במיוחד, והסבירו לסיני שהנזק שיגרום למטיילים ולאנשי הכפרים הוא חמור מכדי שירשו להם לעלות לפסגת ההר.

לאט לאט התאספו ראשי המשפחות סביב המדורה בביתו של אנונז'ו, הסיני והמטיילים ישבו מחוץ למעגל המדורה, איש לא דיבר איתם. אחד האוסטרלים שהיה מצונן משך באפו כל דקה והמדורה ענתה לו בקול פיצוץ גחלים שאינו מבשר טובות. השיחה היתה שקטה ומקוטעת, מישהו דיבר, שתיקה, מישהו אחר דיבר, שתיקה. הסיני יצא לבדוק את הפרדות, האוסטרלי המצונן אמר – "נדפקנו, הם לא הולכים לתת לזה לקרות. בוא נסכים איתם שאנחנו הולכים עד קו השלג, נשאיר את הסיני והמדריך הטיבטי למטה ונעלה עד הסוף. זה לא הר גבוה ואנחנו יכולים לחזור תוך 24 שעות".

"לא כדאי", ענה השני, "הם אנשי הרים מנוסים מכדי שנוכל לרמות אותם ואפילו הסינים מרגישים כאן מוגבלים, צריך משלחת רשמית בלוי צבאי כדי לעקוף אותם ולטפס בלי הסכמה שלהם. הלך הטיפוס, הלך הטיול והלכה השנה". המצונן אמר "לא נורא, ניסע מכאן לנפאל לתכנית האלטרנטיבית, יהיה בסדר, אז הלכו עשרה ימים וכמה אלפי דולרים, לא נורא".

הייתי עייף ולא מצאתי עניין באירוע, פרשתי לחדרי מפולש הרוחות לחלום שאנונז'ו ושכניו מקיפים את הבית בפסי נחושת ורותמים את היאק ושני האוסטרלים לסובב אותו על צירו.

בבוקר ליד המדורה בחדר האירות, דיווח לי המדריך הסיני שהם החליטו לחזור לעיירה, הפרדות מוכנות עם המוביל המקומי והם יוצאים בעוד זמן קצר. הוא שאל אם הייתי במעיין הקדוש, אמרתי שלא, ואז ניגש לאנונז'ו ודיבר איתו. הסיני חזר ואמר שהטיבטים מסכימים שזרים יבקרו במעיין גם ללא לוויה. המעיין נובע ממערה הנמצאת בהרים לא רחוק מכאן, למערה צורת אבר מין של אישה ומשום כך יש למיים סגולות מרפא מיוחדות, אפשר ללכת ולחזור ביום אחד.

האוסטרלים נראו מאושרים יותר, התנצלו על ההפרעה ורכבו לדרכם במעלה השביל היוצא מהעמק. אנונז'ו עמד לצידי מנופף להם בידו מברך אותם בטיבטית מדוברת שמשום מה תורגמה בראשי לסלנג המיילי-שי, משהו כמו – אם תבואו עוד פעם עם כוונה לטפס על ההר נדאג להעלים גם אותכם לעשר שנים בשלג... הטיבטים היו פעם שבטי נוודים שחלקם עסק גם בשוד, לא כולם נזירים בודהיסטים מאירי פנים, ראיתי גם תגרות אלימות ביניהם עם מקלות וסכינים.

אנונז'ו כך זרועו על כתפי, הוביל אותי למבוא הבית ועשה לי סימן לחכות כשהוא מטפס למעלה. כעבור מספר דקות חזר, הגיש לי בקבוק פלסטיק ריק של משקה קל והציג לי את בקשתו בתנועות ידיים - עלי ללכת למעיין הקדוש ולהביא לו מיים בבקבוק כדי שתינוקו החולה יבריא. שלפתי את הפנקס והעט וביקשתי שיצייר לי מפה, אנונז'ו כרע על ברכיו ושרטט על העפר את העמק שלנו, ממנו יורדים בנחל התלול לעמק שני, נמוך יותר. מולי אראה שני בתים שם עלי לפנות ימינה, לכוון השמש לפני הצהריים ולעלות בנקיק בו זורם נחל קטן מכון השלג. כשאגיע למצוקים המושלגים מהם נובע הנחל, באמצע המצוק, מימיני, נמצאת המערה ממנה קולחים מי המרפא במפל. העברתי את המפה לדף בפנקס למלמולי ההסכמה של

אנונז'ו, אישרתי שהבנתי את המשימה ואת הדרך והלכתי כשאנונז'ו מלווה אותי בניפנוף ידיים. הפעם קיוויתי מיועדת הברכה לשמרני מנקע בקרסול, מטעות בדרך, ממפולת שלגים, מכלבי בר ומשאר צרות קטנות שימנעו מתינוקו את המיים שאביא מהמעייין הקדוש לפנות ערב.

הדרך לעמק התחתון היתה קלה למרות ידיעתי שעל כל צעד בירידה אשקיע שני צעדים בעליה. בעמק התחתון היה עלי לחצות את הנחל שאסף תנופה וכוח במדרון, השביל הצר הוביל אותי לגשרון בנוי ממספר גזעי עץ שהונחו על שתי הגדות ואוגדו בחבלים.

שני בתים ניצבו בפתח העמק, מוקפים גדר אבנים עטורה נזר קוצני, עשן קל מיתמר מגגותיהם נטולי הארובה, כר דשא השתפע מגדר הבתים אל פלג רדוד שנבע מהמדרונות, כמה יאקים ניצבו בזרם מרימים לרגע ראשם וחוזרים לרעות באחו

העשיר. באור השמש בפאתי כר הדשא, על גזע עץ ישבו שתי נשים וילדיהן, הן חייכו אלי בברכה והמשיכו לדבר בשקט.

הרכס המושלג אליו אני הולך נראה מבעד לפתח בקיר העמק בו התחתר הנחל ויצר חלון גדול, לבן ומשולש בצורת האות V, שצלעותיו ירוקות כהות ובראשו פס שמיים כחולים עמוקים מעל לובן השלג. השביל טיפס מעל לנחל שזרם בתנופה והעלה ענן רסיסי מיים, האדמה מתחת לעצים הייתה רכה, מרובדת בעלים, בולעת את קול צעדי כדי שלא אפריע את שירת הנחל.

ישבתי לנוח נשען על אבן, במרחק לא רב נראה מדרון מושלג וצפורים שחורות קטנות טסות במהירות מתארות קווים שחורים במעופן. מפעם לפעם נשמע רעם מתגלגל מכון הקרחון, הולך ומתחזק, נמשך שניות ארוכות, לעיתים מלווה בקול נפץ חד, נעשה קר יותר והתחיל לרדת שלג קל. המשכתי לעלות.

בקיר המצוק שמימיני, כעשרה מטר מעל לקרקע, נראה נקי-מערה בסלע, חריץ אנכי מוארך כשלושה מטר אורכו ומטר אחד רוחבו, עטור שרכים כהים זולגים בשוליו ומיים שקטים זורמים ממנו, מתרסקים לרסיסים ברוח המתערבלת בפרסת המפל. נזיר ערום עמד מתחת למפל המעיין הקדוש, מתפלל בזרם המקוטע הפועם מלב המצוק, עונה לרעמי המפולות בקרחון. הנזיר לא זז, עומד יחף בזרם הרדוד, גופו מלוטף ברסיסי המיים ופתיתי השלג, אד עולה מגופו, כפסל שחום-בהיר חצוב בסלע.

הידקתי את מעיל הרוח מעל לראשי, מדלג על אבנים כדי לא להרטיב יותר מידי את נעלי, מדדה לאורך קיר המצוק למלא את הבקבוק, מלאכה שהושלמה רק לאחר שנרטבתי כולי. הנזיר עוד לא זז ואני מיהרתי אל השביל ופניתי לחזור, השמש כוסתה בעננים והשלג הקל נמשך.

ירדתי במהירות כדי להתחמם מנסה לעבד את חוויות היום במחשבתי, מחייך לתבנית שעלתה – המסע לחיפוש מי המעיין הקדוש, מוטיב משותף להרבה אמונות, מסורות והרפתקאות, במקרה זה, שלי ושל התינוק של אנונז'ו.

הגעתי באור אחרון לאש המדורה בכפר, מתרפק על גלי החום ועל ספל תה-חמאת-יאק. שלוש מחיאות כף חזקות הבהילו את מבטי לדמות גדולה שישבה בשיכול רגליים בין הצללים. מלמול שהתגבר וירד כגלי חוף סחף אותי להסבר שהאיש הגדול הזה בוודאי מתפלל, ומחיאות הכפיים נועדו להשקיט את האנשים,

בני הבית וכמה אורחים-שכנים. אף אחד לא הצטרף לתפילתו, אווירת הנינוחות החמה של כל אחד לאחר יום עמלו לא הופרעה, אף אחד לא נראה מתרשם מהאיש חוץ ממני. תוך כדי מלמול התפילה פנה אליו מישהו מהנוכחים, האיש צחק קלות, ענה לו וחזר לתפילתו, חובט בכפותיו עוד כמה שלישיות ונודם, מרכין ראשו על חזהו כנרדם.

האורחים הלכו לבתיהם ולנשאים, חלקם ישובים ומסובים על שמיכות מסביב למדורה, חלקם על ספסלי עץ נמוכים הוגשה ארוחה שנאכלה בשקט. פרצי האור חשפו את קלסתרו החזק של האיש הגדול ואת עיני הענור שלו, הוא אכל מעט מאד וחזר לתפילותיו. כשהבחין בקולות המבשרים כי הנוכחים סיימו את הארוחה אמר משהו, אנונז'ו ועוד שניים נגשו וסייעו לו לקום ממקומו. האיש היה גדול מאד ושמיכת הצמר שלבש על בגדיו אף ריפדה ועיבתה את קווי הגוף. שרוולים מהוהים של מעיל קל ישן שלא הגיעו לכפות ידיו, מכנסיים מעודפי הצבא הסיני ונעלי בד חצאיות קלות ללא גרביים, תמכו את המבנה הכבד, משלימות את התלבושת. אפו השרוע ומצחו הגדול בלטו בראשו המבצבץ כסלע בחול מבעד לחור הגזור בשמיכה, לחיים לא מגולחות ושער סמיך חום-שחור קצוץ כפרווה הזכירו לי דמות של דוב מגודל. האנשים יצרו שרשרת ריקוד, אנונז'ו ראשון, אדם נוסף מאחוריו, ידיו על כיתפי אנונז'ו, האיש הגדול מאחוריו באותה תצורה והמאסף, מאחורי האיש הגדול וידיו על כתפיו. הטור החל לרקד לצהלת כולם והקיף את העמוד המרכזי והמדורה בשירה וצחוק שהזכירו לי את שיר ילדי הגן "רכבת ארוכה, ארוכה היא כל כך...". האיש הגדול אמר משהו, הטור נעצר, אנונז'ו ניגש אלי מפציר-מושך-מקים ומציב אותי כקרן חמישי ברכבת שחידשה את תנועתה ויצאה מהחדר בריקוד.

הקור בחוץ עצר את השירה אך לא את הצהלה, שני אנשים ירדו, השלישי שנשאר למעלה כוון את ידיו של האיש העוור והלה תפס בקצה העליון של גזעי העץ ששימשו כסולם מקומת המגורים לחצר, וירד בו במיומנות של דוב פנדה. הרכבת חוברת שנית למרגלות הסולם בחצר וגיששה דרכה לאור הכוכבים לפינת המכלאה, ליד היאק והפרה שעמדו והסתכלו עלינו, מתקשים לפרש את משמעות האירוע המתרחש לידם. האיש הגדול הרים את השמיכה ופיתח כמה רצועות מתחתיה, כרע ועשה את צרכיו כשכולם ממשיכים בקשקושי צהלה, מעשנים סיגריה ורוקעים ברגליהם לגרוש הקור.

האיש העוור הוא הקדוש האזורי, כך נודע לי כשהגיע הסינולוג הבלגי. הקדוש מתגורר כמה שבועות אצל כל משפחה מארחת ונווד בין הכפרים בעמקים השכנים. המשפחה רואה זכות באירוח הקדוש ומתיחסת אליו כאל אחד מהדודים. הבודהיזם הטיבטי מסביר פנים ומאד סובלני ליצירתיות הדתית של שבטים, משפחות ובודדים, "הדת הכי אתאיסטית שאני מכיר" אמר הסינולוג. כהן בודהיסטי בדרגת רינפוצ'ה שפגשתי בשוק עיר המחוז, לבוש גלימה צהובה מופשלת על כתפו, מעשן סיגריה, ניגש אלי בחיוך, ניצב מולי מביט בעיני ומניח ידו על כתפי. לאחר זמן מה צחק קלות, הוציא כרטיס ביקור מכיס בד תפור מתחת לגלימה והלך. על כרטיס הביקור היה כתוב שמו של האיש בטיבטית, סינית ואנגלית ומתחתיו – "סוכן טויוטה אזורי".

תפקידו של הקדוש הכפרי הוא גרוש הרוחות הרעות, משיכת הרוחות הטובות, הדרכה במעשי היומיום למען חיים טובים יותר בגלגול הבא ועצות מעשיות בעניני פולחן. הקדוש עוסק בשאלות כמו - איפא להציב את גלגל התפילות החדש של הכפר, איזו תפילה וטקס כדאי לבצע בתחילת עונת הקציר, לחש לריפוי תינוק ממחלה נמשכת, האם לקרוא לאנשי הכפר השכן לעזרה בבניין בית חדש, שיחה עם הילדים בהפסקת הצהריים, ועוד נושאים חשובים.

שמיים בהירים ושמשי זורחת למחרת בבוקר הובילו אותי לגבעה לא רחוקה עליה התנוססו דגלי תפילה צבעוניים. ישבתי על אבן כהה וחמימה ליד בגדי שכיבסתי בזרם, הפרושים עתה על העשב ליבוש, משקיף על העמק שמתחתי בו עברתי בדרכי למעיין הקדוש, קולט שברי צלילים ופסוקים שנחטפו על ידי הרוח בדרכה. בערב הקודם, ליד המדורה הוסבר לי בסבלנות שהקדוש מבקש ממני להתלוות אליו לעמק Base-camp, שם עלי להשאירו ולחזור לכפר בלעדיו.

מסלול ההקפה של העולים לרגל להר הקדוש מִיילי עובר כנראה ליד המקום בו עלי להפרד מהקדוש, ובוודאי מישהו מחכה בעמק ללוות אותו בהמשך דרכו לכפר הבא. רוב העולים לרגל מגיעים עם מלווים החוסכים מעושי עבודת הקודש את טרדות החומר כדי שיוכלו להתרכז בהליכה, בהשתטחות ובתפילות. המלווים דואגים להובלת ציוד הלינה והאוכל, בזמן הקפת ההר הנמשכת כמה שבועות.

ההליכה עם הקדוש לא ברורה לי עדיין. האם זו עליה-לרגל או מסע, האם עלי להיות כלב נחיה של הקדוש ליום אחד או חניכו, האם השתיקה שוודאי תשרור כל הזמן בינינו תהיה משמעותית, סתמית או מעיקה, לא ברור.

יצאנו בבוקר, הקדוש ואני, מצוידים בציור תוואי השביל ל-Base-camp בפנקסי ובבקבוק פלסטיק ממולא תה-חמאת-יאק. שרידי עוף מבושל שעבר מספר הרתחות במרק וכנראה נס ליחו, שקית עם אבקת צמפה, בוטנים לא קלופים ומעט עלי תה מיובשים מגולגלים בנייר לייד הנשק הסודי שלי – חצי טבלת שוקולד, נועדו לספק את כל מחסורינו הגשמיים. עזבנו את הכפר צועדים לאיטנו לכוון ההר הקדוש מיילי-שי, הנשים הכפופות העודרות בערוגות הירקות הזדקפו ונופפו לנו לשלום, אנונז'ו עמד בקומה השניה של ביתו והסתכל בדאגה ובגאווה מוסווית, כמו אבא השולח את שני ילדיו ליומם הראשון בבית-הספר לבדם.

השביל עלה במתינות ונשאר רחב גם כשנכנסנו למעבה העצים, ניכרו בו סימני בעלי חיים היוצאים וחוזרים מן המרעה וסימני גלגלי עגלות היד בהן השתמשו הכפריים להובלת לוחות עץ מהמנסרה לכפר. גיליתי את המנסרה באחד מטיולי בימים הקודמים, עוקב אחר השביל הרחב הנעלם בין העצים, שומע את סאון המיים בערוץ לא נראה, ומגיע לסככת העץ הנמוכה

התלויה על גדת ערוץ צר ותלול, בו זורמים מי השלגים מההר הסמוך בשצף קצף. המינסרה מונעת בכוח זרם מיים הפוגע בכנפי גלגל מאוזן גדול, בנוי מקורות שטוחות, המפעילות בוכנת עץ הדוחפת-מושכת מסור פלדה גדול. המסור חותך פלחים שטוחים וארוכים מעצים גדולים שנכרתו ביער, והובלו בגרירה ודחיפה בעזרת יאק וגלילים של גזעי עץ. טחנת קמח חיטה קטנה, אבן שֶכב ואבן רֶכב מונעות בכוח המיים, וגלגל תפילה מונע מיים אף הוא, פעלו באזור התעשייה הקטן שהווה ניגוד עסקני ותכליתי לשקט של היער.

השביל עלה במדרון התלול שבין שניים מההרים הרכונים על הכפר, מזגזג דרכו בין הסלעים, מרופד מחטי העצים שהתמעטו ונמכו עם עלייתנו. טיפסנו בשביל מלווים ברוח הפורטת על נצרי הבמבוק שבאופן מופלא הגיעו לקו השלג ונשארו שם, שני צידיו מקושטים בחום כֶּה גזעי הקטלבים וורוד פרחי הרודודנדרום.

הקדוש עזב את ידי ונעמד. עצרתי מחכה, הקדוש שם ידו על כתפי, עקף אותי כשידו מדריכה אותי להשאר במקומי, הושיט לי את ידו והמשיך לעלות בשביל כשהוא המוביל ואני מובל אחריו, ידי בידו. גופו הגמלוני המגודל, הקטין את 180 הסנטימטרים שלי לממדי ילד הנגרר אחרי מבוגר העולה בהר. הקדוש לא נראה מתאמץ ומתנשם כפי שציפיתי מדמות צמיג-מישלין מגודלת שכמותו, חביבה ומחייכת לשמיים, מפנה לחי שחומה דלילת זיפים לקלוט את משבי הרוח, מקשיב לנביעות הקטנות החוצות את השביל המתפתל, אותו הוא מנחש בנעליו הרכות.

כתם שמש ניקה במכחולו קרחת יער קטנה, הובלתי את הקדוש לאבן גרניט שטוחה, כהה ומחוממת, הוא משך אותי לשבת לצידו, מרים מצחו לקרני השמש, משלב רגליו ונושם עמוקות

בחיוך של הנאה ושמחה. לאחר זמן, החל למולל את תפילותיו בקול רגיל, כאילו פגש חבר והוא מספר לו מה ראה בדרך. המלל לווה בטפיחות הכף החזקות שהדהדו בין ההרים, מבהילות ציפורים מצמרות העצים בעמק מתחתינו, מגיעות לחומת ההרים שממול וחוזרות כצורות מקלע. הקדוש שמע בוודאי את התרת הרצועות ואת רחשושי פתיחת השקיות, חייך לכווני וטפח על כתפי בשמחה, מפיל אותי ממושבי הצר לידו ואמר- "צה, צה", מראה בשלוש אצבעות ידו הימנית כמקור ציפור המכוון לפיו. הוא פשפש במעמקי כיסוייו ושלף חצי סולית סנדל משומשת שאת פינתה דחף לפיו בזריזות, עוצר את שטף התפילות ולועס בקול משק שפתיים את המעדן. נגעתי בידו עם בקבוק המיים, אומר- "אָגוּה, אָגוּה", מיים בספרדית, ומה יכולתי לומר, הקדוש לא נענה והמשיך ללעוס את הסוליה שהתפענחה לי כחתיכת עור של יאק או של חזיר ממנה כירסם את שרידי השומן.

הסוליה הוחזרה למזווה במרתפי הגלימה ומחרוזת התפילות שבה להנעים בקולה המונוטוני, הפעם ללא מחיאות הכפיים. נשענתי בגבי אל האבן החמה, עוצם עיניים מול השמש.

המשכנו ללכת, אנחנו בגובה של כמעט ארבעה קילומטר אני מנחש, דחיפה קלה מידו של הקדוש מפצה את גופי שאינו רגיל לטפס בגבהים אלה. אני מסתכל לאחור, מחליק ומועד על אבן רטובה, הקדוש נכשל בגופי ונופל עלי, הוא קם וצוחק, מחפש את ידי, חובט על כתפי בצחוק ודוחף, הלאה. אני מתרכז בעליה ובנשימה, הצמחיה נעלמה כליל, סלעים בולטים מכיסוי השלג הדק, השביל עדיין ניכר אם כי לא ברצף, צריך לנחש אותו. הקדוש מרפה את הדחף ונותן לי להוביל בקצב שלי, ממשיך למולל תפילותיו מפעם לפעם, עונה לקולות הרוח המתחזקים

עתה, נושבים בנזיק המתקרב מעלינו בו אני מניח נמצא המעבר לעמק Base-camp.

הגענו למעבר, חריץ חד בין הסלעים מסומן בכמה מוטות במבוק בהם דבקים בעמל רב שרידי דגלוני התפילה הצבעוניים ועצרנו לנוח במסתור מהרוח החזקה שנשבה בו. העמק שמתחתינו היה כלוא בין ההרים המושלגים צורתו אליפטית, פחות מאלף מטר אורכו, קרקעיתו ברובה מושלגת וזרועת עצים בדלילות, נחל קטן זרם בו לאורכו, יוצא ממקום שלא נראה לי מנקודת התצפית. לא נראו סימני שביל, שרידי מחנה כלשהו או עשן המסמן בית ולא היה לי כל מושג לאן בדיוק עלינו להגיע. העמק לא היה רחוק מתחתינו אך שביל הירידה אליו היה מכוסה שלג, ישבתי בוחן בריכוז אפשרויות לירידה. ניסיתי להבין את המצוק כדי לפענח את מסלול השביל, משקלל את עלות הטעות האפשרית, מנהג שסיגלתי לי בטיולי בדד, ער לעובדה שאסור לנו לשבת יותר מידי זמן במקום מחמת הקור ושארית שעות האור המתמעטות.

הקדוש טפח על כתפי, קם והתקדם בזהירות, יורד כמה צעדים, רכון אל הסלעים נשען בידו על הגדה הימנית של המעבר, מגשש בידיו כמחפש אבן מסוימת. מיהרתי להגיע אליו מנסה להסביר לו כי אנו עומדים על שפת מצוק קטן ואחריו מדרון תלול של כמה עשרות מטרים, "לא לא", קראתי, "בום בום". הוא הפסיק את גישושו לרגע, כוון את עיניו הסומות לעיני, חיך כמבין את דאגתי, הצביע על חזהו, טופח עליו ואומר משהו בקול מרגיע. מגשש-מלטף את קיר המצוק, המשך הקדוש בחיפוש אחר סימן שנסתר מעיני, פניו לסלע וגבו למדרון, יורד ללא שביל וסימן עד שהגיע לערימת שלג גדולה שכנראה נפלה מהמצוק שמעלינו. הוא נבר בידי הגדולות בערימה והחל לפנות שלג בכפותיו, חיך התפשט על שפתיו

כשבצבץ קצהו של מקל במבוק שכנראה סימן את השביל החבוט מתחתיו. הקדוש הסתובב, גבו אל המצוק, ידו האחת אוחזת בקצה המקל שנחשף וידו השניה מורה כלפי מטה בכוון ניצב למצוק, צעד לפנים, צנח כשני מטרים, נחבט בערמת השלג שמתחתיו והתגלגל במדרון המושלג עד שנעצר למרגלותיו ללא תנועה.

בזהירות רבה הגעתי לנקודת הקפיצה ודילגתי בעקבותיו מתעלם מחישובי עלות הטעות, שומר על עיקרי הגילגול אותם למדתי פעם, לא מצליח לבלום את בריחת האוויר מהחזה במכת המפגש. גופו של הקדוש הפשוט ללא תנועה על השלג עצר את תנופתי סוחט ממנו קול נשיפה אחריו בא צחוק גדול. הקדוש התישב מבריש בידי את השלג מפרצופו העליז ומכתפיו, מושיט יד לכווני צוחק בקול רם המהדהד מקיר המצוק, ואני כבר חושב איך אוכל לטפס חזרה בדרך לכפר. אוחז בידי מורה לי הקדוש בידו השניה להמשיך. התקדמנו לאט, מבוססים בשלג, הגענו לנחל הקטן, הלכנו על שפת הזרם עד שמצאתי מקום בו עמקו היה כעשרים סנטימטרים בלבד. חצינו אותו בזהירות, אני מנסה לעבור על אבנים בזרם ללא הצלחה והקדוש עובר במיים כמו על מדרכה, מחייך.

מצאתי חלקת קרקע בה מספר סלעים שטוחים מהם פיניתי את השלג בעזרת ענפים, ערמתי שתי כריות עלים שיבשו בשמש והזמנתי את הקדוש לשבת על אחת מהן, גבו לקרניים המחממות, בודק בלחיי ובאזניו את כווני הרוח ומשק הנחל הקרוב, מאשר את מיקומנו, קורא להרים במחצאות כפיו הגדולות ומתחיל לפרוש את תפילותיו.

אני שמרתי על נוהל מבצעי, עובר משלב – להגיע לעמק, לשלב - לחזור לכפר, מרשה לעצמי אינטרמצו בו ננוח לספוג את המקום, נשתה תה ובוודאי יופיע מישהו לקבל ממני את

הקדוש, או שהוא יסמן לי את הכוון בחזרה לכפר. סובבתי את משטח הסלע במעגלים לחפש זרדים לא רטובים לגמרי, נזהר לא לדרוך על תפילותיו של הקדוש שהמשיכו להתאבך כמו אד מצלוחית במעבדה, מבעבעות ונשפכות לאיטן בין העצים עם הרוח הקלה לכוון הזרם הרדוד.

עשרת הגפרורים שניסיתי לא עוררו כל זכרון של אש בזרדים, המצית בתוספת חלק ניכר מגליל הנייר שבתרמיל ייצרו הרבה עשן וגם קצת אש מהוססת. תה-חמאת-היאק שנשאתי בתרמיל היה כמעט קפוא, נאלצתי להשתמש בטכניקה של חימום חלב לתינוקות, ממלא את הקופסה-מיכל במי הנחל עד חצי הגובה, שופת על האש, כשהמיים מתחממים טובל בהם את הבקבוק.

הוצאתי את שאריות הבוטנים בקליפתם, בונה ערמה קטנה ליד האש, מחמם אותם ושומר לבל ידלקו. כשהחל בוטן להעלות עשן, הייתי מציל אותו ומפצח, אוכל את תוכנו ומזין את האש בקליפתו. התה החל לגלות סימני חום, הוצאתי את הבקבוק, נייערתי את תוכנו וטעמתי, פושר, לגמתי מהבקבוק מעביר אותו לידי הקדוש שהפסיק את תפילותיו, לוגם לגימה, מחייך, מנגב את פיו בגב ידו וממשיך. כך ישבנו כשעה, מכלים את הבקבוק והבוטנים כצמד תינוקות המתחלקים בבקבוק החלב, מפשירים לייד המדורה הקטנה.

קרני השמש עזבו אותנו למרות השעה המוקדמת יחסית בשל ההרים הגבוהים שעייטרו את העמק, הערכתי שאם נצא לדרכנו בחזרה לכפר תוך שעה, נוכל להגיע עם החשכה בהנחה שנוכל לטפס במעלה המצוק. ללא הקדוש סיכויי טובים להגיע לכפר גם אם אצא בעוד שעתיים אך הליכה איתו תגרור אותנו למסכת ארוכה וקשה של תנועה בלילה. אם נגיע לראש המעבר במצוק עם אור אחרון, נוכל להגיע ללא קושי מיוחד גם אם לא נצליח לעקוב אחר תוואי השביל. כל הדרך היא במורד, כל

הנביעות והזרמים הקטנים במדרון היורד מהמעבר, מגיעים לנקיק של המנסרה אותו שומעים למרחוק, ומהמנסרה יש שביל רחב בו ניתן ללכת בביטחה לאור הירח הכמעט מלא שיעלה הערב. לא היינו מצויידים לשינה, לא שקי שינה או שמיכות, לא אוהל או יריעה כלשהיא, הישארות במקומונו בעמק היא האפשרות הגרועה ביותר, חייבים לנוע כדי לא לקפוא, חייבים להגיע לראש המעלה עד אור אחרון.

הקדוש התרומם ונעמד על רגליו, מסתובב על צירו ונעצר לכוון פסגתו של ההר הקדוש ממשיך בניגון המונוטוני של תפילותיו. עננים עברו בשמי העמק, חלקם גבוהים ואיטיים, חולפים ליד הענן הקבוע הקשור לפסגת המיילי-שי, חלקם נמוכים ומהירים, לעיתים יורד אחד מהם ומתקרב אלינו כמו דג סקרן בריף האלמוגים, בודק מקרוב את שני הצוללנים המוזרים ובורח עם התנועה הראשונה.

הקדוש הפסיק את תפילותיו והפנה את פניו אלי, ציפיתי למחווה ממנו אבין כי שוחררתי מהמשימה ואנו חוזרים לכפר, אך הוא לא אמר דבר, פשוט הביט אלי בעיניו הסגורות או אולי הביט דרכי ולא הביע מאומה. אחזתי בידו ואמרתי "יו-בנג", הקדוש נענע ראשו בשלילה ולחש את שם ההר, "מיילי-שי-שאן", שאן זה הר בשפתו, "מיילי-שי-שאן, מיילי-שי-שאן" וחזר לתפילותיו ולסימני הפיסוק המשולשים שהשמיע בכפותיו.

אף אחד לא נראה בסביבה, אני לא יכול להשאיר את הקדוש לבדו כאן, חוויות של קור קיצוני הגיחו במרוצה ממחבואן והחלו להתפרע בדמיוני, חששתי ששיקול דעתי ומנגנון ההישרדות שלי שעד כה סמכתי עליהם נפגעו מעודף קדושה, ההר, האיש, המעיין.

ומה אם זה לא עמק Base-camp אלא עמק אחר.

החלטתי להישאר.

כחול השמיים העמיק, העננים עברו את הרכס, שמיים בהירים משמעותם יותר קור חשבת, רק שלא תתחיל איזה רוח במדרונות, הלכתי לאסוף עלים יבשים להכנת מצע למשכב על הסלע וענפים יבשים למדורה. הקור עיָּבָה את הרטיבות בעלים ובענפים, אני אסדר שלוש ערמות ענפים ליד המדורה במורד הרוח, חשבת, לפי דרגת הרטיבות, כדי שיתיבשו.

הקדוש עמד על הסלע, מתגלה לי בין העצים, לא זז, בוודאי שומע אותי ואת קול שבירת הענפים, אני בטוח שהוא יודע מה המשמעות של הישארותנו בעמק הלילה. אולי כדאי לבנות מחילה בשלג שזהו האמצעי היעיל ביותר בקור קיצוני, יש לי זוג גרביים נוסף בתרמיל, אציע אותם לקדוש ואשמח אם יסרב, כפות הרגליים שלי סובלות ביותר מקור אבל הוא הולך יחף בנעלי בד חצאיות שנרטבו מההליכה ומחציית הנחל. למה אני לא מרגיש כאן מיותר ומסתלק, למה אני צריך לעבור חווית קיפאון לא הכרחית, לא טוב, לא טוב.

התסכול לבש קול, מזה ימים שאיני מוציא הגה מפי, הלכתי סביב הסלע השטוח, מהרהר במצב ומדבר לעצמי, בועט באבנים, הקדוש הפסיק את המוסיקה שלו כדי להקשיב למוסיקה שלי. לא ידעתי כיצד לפרש את הבעת פניו, כסקרנות או כדאגה אך ההפסקה נגמרה והוא חזר לשירתו שעלתה כעת בטונים ובעוצמה, מתגברת על שירת הנכאים שלי. הלכתי לקושש עצים נוספים, הכל היה רטוב עתה ולא מצאתי ענף עבה או גזע עץ שיוכל לבעור מספר שעות כי אם ענפים שנשברו מכובד השלג בזמן האחרון, חומר בעירה גרוע ובמצית השקוף כמעט אזל הדלק.

חזרתי לסלע גורר אחרי את הענפים הרטובים שמצאתי, חלקם בעלוותם, הקדוש ישב דומם, מרוכז בעצמו, גבותיו מכונסות לשורש אפו, הוצאתי את הגרביים הרזרביות והגשתי לו אותן.

שלפתי מתחתית התרמיל עיתון ישן שעטף פעם בקבוק שמן שנשאתי לפני יותר משנה בארץ אחרת. חלצתי את נעלי ועטפתי את כפות הרגליים בדפי העיתון ככל שהנעל מכילה לאחר שמוללתי קצת את הדפים כדי לשמור על שכבות אוויר ביניהם וחבשתי את כובע הצמר והכפפות. האור כבה בעמק, ברור לי שאף אחד לא יגיע לכאן הלילה, אני מוכן.

פרשתי את הענפים בשורות לפי התכנון, היבשים יותר קרובים לאש, כמות העצים תספיק אולי אם אפרנס אותה בזהירות ותהליך היבוש ידביק את תהליך הבעירה. עדיפה השיטה של הנחת הענפים והזרדים בצורת כוכב ודחיפתם למרכז האש אחד אחד. יש לי בערך חמישים מטרים של זרדים שהם 5,000 סנטימטרים חישובתי לאט, מתרכז מול הקור הדוחף להתכנסות לאדישות מסוכנת. נניח שמדורת כוכב זהירה מכלה זרד בעובי אצבע בקצב של חמישה סנטימטר בדקה כפול חמישה זרדים שהם 25 סנטימטר בדקה, יש לי אם כך מדורה ל-200 דקות שהן פחות משלוש וחצי שעות. אם אעבור לתצורת כוכב של שלושה זרדים תספיק המדורה לבעור יותר, זה לא מספיק כי יש לפנינו עוד שמונה שעות של חשיכה ומה עם השפעות דלילות החמצן, הרוח, הלחות והטמפרטורה, אני לא יודע. התישבותי על אבן שלקחתי מחומת המגן שבניתי למדורה ששילחה באחורי ובגבי גל חום, מעין טפיחת עידוד, לא נורא, הייתי ברגעים קשים מאלה. זה מה יש, או כמו שאבא שלי היה אומר בסלחנות בגרמנית סלובקית כשהתלוננתי בנעורי – תריח את החלק שלך ותשתוק...

הקדוש התקרב למדורה, ברכיו נוגעות באבני השפה, מציב את כפות ידיו מול האש ומתחיל לדבר איתי בשפתו, לא היתה זו תפילה. דימיינתי כי זהו סיפור שקרה לו בילדותו בה איבד את דרכו ועבר לבדו לילה בעמק בהרים, ואז פגש את בודהה בדמות

דוב שבא אליו וחימם אותו בפרוותו עד הבוקר. או אולי המקרה בו מפולת שלגים כיסתה אותו ושמרה על חומו עד אור השמש למחרת, או שבכלל הוא מספר לי על אהבת נעוריו שאבדה, סיפור שלא סיפר לאף אחד עד היום. אני סיפרתי לו בשפתי על המדבר, על החום וההרים הקרחים, האור הבוהק, הלטאות המתרחקות מהחול בצהריים, מזדקפות על פרקי רגליהן ועל שיח קוצני היורה את זרעיו למרחוק, בגשם הראשון החד-פעמי. על המוסיקה של העלאת הגירה של הגמל הדומה לגניחת קורות העץ של הסירה בים בגלים נמוכים, שישה גלים קטנים ואחד ארוך. מחזור תפילות הנמשך עד הבוקר.

עברתי לאש מבוקרת, שלושה זרדים בצורת כוכב, ארבע כפות ידינו יצרו מעטפת גלילית בה עבר החום, שאלתי אותו בעברית על מה חולמים הילדים בכפרים והוא המתין בתשובתו, נותן לאש הקטנה להתיצב לאחר שהזנתי אותה בענף חדש ופצח בשירה שקטה.

המנגינה היתה פשוטה, הצטרפתי בזהירות, מהמהם, הקדוש המשיך באותו גוון והנמיך את עצמת הקול. שרתי דום-דום-דום במקום מילים, הקדוש עזב את המילים ועבר לשפה שלי, דום-דום-דום והשיר נמשך, זה לא סתם שיר זוהי תפילה שתשמור את שנינו מתלאות הלילה, הפסקתי לשיר, הקדוש המשיך.

נשכבתי על ערימת העלים נשען על מרפקי, מקער את גופי מול גלי החום המהססים לצאת מהמדורה הקטנה, הקדוש השתתק ושקע בתוך עצמו. שמרתי על האש לבל תכבה, מפרנס את הלהבה הקטנה בזהירות, מתחזק את נוהל היבוש, משנה את תנוחת גבי הכואב ומחמם את היד הפנויה כל העת מחכה לירח שיעלה וללילה שיגמר.

פתיתי השלג שנגעו בשמורות עיני הסגורות העירו אותי, שמיכת ענן נמוך כיסתה את השמיים, שלג קל ירד בדממה

המוחלטת, העמק עצר נשימתו. המדורה כבתה ולא העלתה עשן, מעט הזרדים ששרדו כוסו בשלג הטרי, ניסיתי להדליק אש בעזרת המצית. לא היו לי יותר ניירות מלבד אלה שתחבתי בנעליים. בהעדר כל חומר יבש נכשלתי בנסיונותי וחומר הדלק שבמצית נגמר. הערכתי כי לפנינו עוד כארבע שעות לזריחה, הקור חבט בי והקים אותי על רגלי. התחלתי להקיף בהליכה את האבן השטוחה, ידי בכפפות משולבות על החזה, כובע הצמר מורד עד לצוואר, רק העיניים חשופות מבעד לחריץ, עת לישון ועת ללכת חשבת, גם אם ישנתי רק שעה אחת מצבי סביר, אם אצליח להתחמם בהליכה אחזיק מעמד ארבע שעות עד הזריחה ללא קושי.

הקדוש לא זז, יושב מול שרידי המדורה כבעת בה נרדמתי, השלג מכסה את ראשו הגלוי ואת כתפיו הרחבות כמו את כל הסלעים מסביב, גוש אפור-שחור מכוסה דוק לבן. כל כמה זמן לשנות כוון, עם כוון השעון ונגד כוון השעון, כל כמה סיבובים לבצע קפיצות במקום, להמשיך ללכת, קר מאד. השלג מצטבר, השביל שכבשתי בהקפות סביב הסלע יצר פס שחור, הרגשתי שאני צועד במקום והאדמה, העצים וקירות ההרים נעים מסביבי, נפלתי כמה פעמים.

הקדוש הושיט את ידיו לכוון הצעדים, חשבתני שהוא רוצה להצטרף לצעדה כדי להתחמם, ניגשתי ותפסתי בידו, הוא לא קם. אולי נתפסו לו השרירים בקור, אחזתי בידו השנייה ומשכתי אותו כדי להקימו, הוא לא קם ואף לא נראה כמנסה לקום. יושב ברגליים מסוכלות הוא החל למשוך אותי אליו, שתי ידי אחוזות בידיו, פניו מרוכזות מולי, מפעיל משיכה איטית ועדינה אך ברורה, הוא לא רוצה לקום, הוא מושך אותי אליו. התנגדתי למשיכה, הוא לא הירפה וחיך אלי להפשיר את התנגדותי, המרחק התקצר בינינו, נענית להזמנה מבלי שידעתי מה הוא

מבקש. הקדוש כוון אותי לשכב על ברכיו המסוכלות, מונח כחגורה סביב בטנו, לא נוגע בסלע הקר, ראשי על מותן אחת וברכי נוגעות במותנו השנייה, ידיו מקרבות אותי לבטנו, אוחזות בגבי שלא אפול ושרווליו מכסים אותי, פלג גופו העליון רכן מעט קדימה ליצור שכבת מגן נוספת.

התכרבלתי לתוך האריג הגס ולחום שנבע ממנו, הרגשתי שאני שוכב על דיונה חמה בערב, אוויר המדבר מתקרר במהירות אך החול פולט עדיין את חומו שצבר בצהריים, היה שם שקט מאד. החום התחיל להתפשט בגופי משחרר את השרירים המכווצים, האזניים וכפות הרגליים מפשירים בכאב. הרגשתי הדהוד קצבי, אולי החום מריץ את מחזור הדם שלי אך הקצב היה שונה מקצב הלב שלי, הוא היה איטי וחזק יותר, התרכזתי בקצב.

הקדוש לא נראה על משטח הסלע, מישהו הדליק את המדורה, לא רחוק ממני דלקו מדורות נוספות, מעשנות את האדמה הרטובה ישר לשמיים, צובעות עיגול קטן מסביבן המאיר דמות בודדה או כמה דמויות, רובן שרועות על הקרקע, חלקן ישובות ליד האש השקטה.

קולות נשמעים, שתי דמויות של אנשים גוררים לאיטם מזחלת עשויה מענפים ועליה ערימה מכוסה בשמיכה מתקרבים אלי, קראתי להם להצטרף מחווה בידי הזמנה לכוון המדורה. הם באים ומתישבים קרוב לאש ללא דיבור, מהנהנים בראשם לאות תודה, רחשים עמומים מבשרים על בואן של עוד קבוצות קטנות, אישה בודדה נושאת חבילה עטופה בשמיכה על כתפיה מתקרבת ומצטרפת למעגל שלנו.

אור הבוקר פוגש את שמיכת העשן הדקיכה המכסה את העמק, מקפל אותה ומשליכה בינות לעצים העדויים כתמי שלג, מאיר את הדופן המערבית במורדה נראות מספר דמויות מתקרבות. האנשים הולכים שניים-שלושה צעדים ומשתטחים אפיים ארצה, ידיהם פשוטות לפנים נאחזות בשלג המנוקד בכתמי קרקע ועשבים, שוהים במצב אפרקדן זמן קצר, קמים לאיטם, מתקדמים עוד שניים-שלושה צעדים ללא ניעור הבוץ והשלג מהבלויים שלבשו, ממלמלים בשקט את תפילתם ומשתטחים. הם עושים "קוֹרָה", מקיימים את מצוות הקפת ההר הקדוש, מצפים לכבוש את עצמם.

קמתי והתחלתי ללכת בחזרה ליו-בנג.

[חזרה למפת השבילים](#)

תוספות:

אין בסיפור ובמידע המתואר שום המלצה או הדרכה לטיול באזור. ודאי שלא לבד. שני מטיילי בדד נהרגו בסביבה המתוארת בסיפור בעשור שאחרי טיולי במקום.

האזור עבר שינויים גדולים מאז והוא נגיש יותר לטיילים כך שאפשר לטייל אך חשוב לשמור על כללי בטיחות נאותים.

צמפה (Tsampa-Tzanba) הוא קמח שעורה קלויה הנישא בשקיק בכליהם של הטיבטים בצאתם עם העדרים ובמסעותיהם. בגירסה הרטובה בוזקים צמפה למרכז קערית תה-חמאת-יאק, מערבבים באצבע ומוצצים את הרביכה מהקערית. ענין רב מתגלה בפני הטיבטים המנומסים להפליא כאשר אורח, טייל זר כמוני מנסה את כוחו בצריכת צמפה בגירסה היבשה.

אחוז/אחזי את הקערית ביד האחת במרחק של כשש אצבעות מפוך, הכן/הכיני באצבעות היד השניה ערמה קטנה שפסגתה בולטת מעט מעל דפנות הקערית או השקית והקה/הכי בפיסגת הערמה לכוון פוך בשתי אצבעות צמודות כמקל גולף החובט בכדור. לרוב, פיסגת ערמת הצמפה טסה אליך כענן מבוהל ומאפרת את כל פניך, כולם מסביב צוחקים ואתה/את מוחים את הפנים במבוכה.

לאחר אימונים, פיסגת ערמת הצמפה טסה ישירות לפיך הפעור כעדר זרזירים נירדף על ידי נץ, כמו שראית אצל כל המסובים למדורה לפניך. גוש האבק הלבן סותם את דרכי הנשימה שלך ונדרשת התערבות חרום והנשמה מצד הסובבים אלא אם כן השכלת לסגור את החיך ולהכין כוס תה-חמאת-יאק בטמפרטורה סבירה בהישג יד.

הטיבטים רואים את השלמות הבלתי נפרדת בין הגוף לנפש, הם שולחים את תפילתם להר הקדוש ומלווים אותה בגופם. הם עולים לרגל לאתרים רחוקים כדי שבסוף המסע הקשה יגיעו אולי להיתנתקות ממקום מסוים ויוכלו להיטהר בבית, בטבע, בנפש פנימה. לפי גישה זו, האדם שטוף בהוויות היומיום ודרושה חוויה הקשורה למקום שונה, בתנאים שונים כדי שיוכל לעלות לרגל אצל עצמו. בניגוד לחוויה שאנו, אנשי המערב, רואים בכיבוש ההר, עולה הרגל הולך ומקיף את רגלי ההר כדי לכבוש את עצמו. מגע הגוף באדמה לאורך המעגל ההקפי שלרגלי ההר הקדוש זרם התפילות הבלתי פוסק בעת הקפת ההר, מאפשרים הזדככות והיטהרות הדרושות לשינוי המצופה בנפשו.

שביל המדבר

כמה מהדרכים המשמעותיות בחיי התגלו לי לאחר פרק של תעיה.

בשביל המסופר כאן איבדתי את הדרך הנכונה כדי להיפגש עם הדרך הטובה, וגם מצאתי את חווית הכיף בללכת לאיבוד. דרגת קושי: בינונית, קצת מתברברים אבל יוצאים מזה. ציוד נדרש: נעליים טובות, בטחון עצמי והרבה מיים.

שביל המדבר

ההר גדל לעינינו כמו חומה שנועדה לעצור את הסתערות המדבר אל השמיים. מקפצים על מושבי הרכב הפתוח, מקרטעים בערוצים היבשים, דוהרים במישורים השוממים המכוסים שברי סלעי גרניט וצור, חותרים למגע עם החומה. השמש התחילה בגלישתה מאחורי ההר ומליוני צללים עלו, מאיטים את נסיעתנו וקושרים את מבטינו לקרקע לגבית עדויות על הפיכת הצהוב לאפור עם כתמים חומים, משחירים והולכים.

חניית לילה שקטה, כמו שורות משיר - כוכבים בחוץ, ירח על כידון הברוש, אלתרמן קלסי. היינו מסובים סביב מדורה צנועה, אסי, שרול, הקצין הצעיר ואני, מקנחים את קבלת השבת בקפה עם חלֵוה מחוץ לכפר בדווי בנאת מדבר, למרגלות ההר משונן הפסגות בדרום סיני.

מתוך השחור שמעבר לגבול המדורה הופיע ילד-נסיך לבוש לבן כולו, עבייה וגלבייה, כבן עשר או שניים-עשר, כרע על אבן לידנו ושתק. לאחר פרק זמן ללא תנועה מצידו וחוסר התיחסות מתחשב מצידנו, התקרב הילד-נסיך אל המדורה וישב. מסיט את

כיסוי הרגל בה נראתה תוצאת נפילה לא מוצלחת או פגיעה מסלע, פצע עמוק שכבר פיתח שוליים מודלקים ונפיחות, הילד- נסיך נעלם ונשאר ילד כואב.

אסי היה אז סטודנט לרפואה ולמרות שלא היה זה תפקידו נשא עמו תמיד ערכת עזרה ראשונה. ללא דיבור קם ממקומו, ניגש לילד ניקה את הפצע וחבש אותו. הילד לא זז ורק דמעה הסגירה את כאבו. הטיפול הסתיים, אסי חזר למדורה, הילד נסוג ממעגל האור, כרע על האבן וכעבור זמן לא רב נעלם כפי שבא.

הצעיר בחבורה היה קצין טרי ונמרץ בצבא הקבע שהוצב לתפקיד חדש באזור. הוא שכנע אותנו להתלוות אליו לטיולים קצרים בשבתות להכרת הנופים שבגזרתו, כי נטה להאמין שאנו מכירים את האזור. אסי, שרול ואני, מילואימניקים וותיקים, כמה שנים ביחד, בעלי משפחות, אנשים מיושבים בדעתם בדרך

כלל בראשית שנות השלושים לחייהם.

מקור הצילום – אינטרנט, לא ידוע

לקראת השבת השניה, מצא אותנו הקצין הצעיר והציע את היעד הבא, טיפוס על הר עליו הוא חולם מאז הגיע לאזור. הרכב יקח

אותנו למרגלותיו ביום שישי אחר הצהריים, למחרת מוקדם נטפס, נגיע לפסגה ונרד לצד השני שם יחכה לנו הרכב. אני לא התלהבתי מהרעיון, אך הצעיר ביקש ואמר שכיבוש פסגת ההר מסמלת בשבילו הגשמת חלום.

הסכמתי ושאלתי על מפות כי לא הייתי על ההר הזה מעודי, כל מה שמצאתי לקראת יום שישי היו כמה שורות בספר ישן שהיה ברשותי שכתב זאב מֶשֶׁל המתאר את העליה והירידה. במפות הצבאיות של אז הופיע ההר ככתם לבן אך עובדה זו לא נראתה לי בעיתית, מגבלת הזמן נראתה. לא נשאר מרווח זמן לטעויות.

קרני השמש הראשונות גאלו אותנו מלילה קר על מצע חצץ גרניט והתחלנו בטיפוס אל ראש ההר אותו לא ראינו מדרכנו בנזיק. לא ידענו הרבה על הדרך שלפנינו, שאלנו בכפר והמעט שהבנו תאר שביל ארוך המקיף את ההר ומגיע אל פסגתו במתינות יחסית ושביל שני, דרך קיצור ללא שביל מובחן, העולה בדרדרת תלולה אל כתף ממנה ניתן לטפס לפיסגה ללא קושי. העליה בדרדרת יוצרת אשליה של קיצור דרך אך המאבק בטיפוס התלול, קשה בהרבה מההליכה בשביל שנכבש בדרכם של אנשים וחיות המדבר, המנוסים בהרבה מאיתנו, האורחים הנחפזים. בחרנו במסלול המדרון התלול, עלינו בדרדרת וההר גיחך לעצמו למראה ארבעה בני-אדם נמהרים, שלא יודעים כי הדרך אינה פחותה בחשיבותה וביופיה מהפיסגה, ומי שמוכן להתענות במסלול שבחרנו, אין לצפות ממנו שידע להעריך את המזומן לו בראש ההר.

הגענו בעמל רב לפיסגה שגבהה כ-2,000 מטרים אך המראה היפה לו ציפינו הסתתר מאחרי מסך של אובך דק. אילו היה לנו זמן ויכולנו להשאר למחר בבוקר, ניחמנו את עצמנו, השמש היתה מאירה ממזרח ואז היינו רואים את כל היופי שמסביב, הוספנו את המראה המרהיב שלא ראינו לרשימת ה"אילו..." שלנו. לא התעכבנו הרבה לעיכול המסר, פנינו לחזור ושעת צהריים מצאה אותנו בכתף ההר, מתחת לפסגה, נחים ומכלים את שארית המזון. הרכב מחכה לפנות ערב בצדו השני של ההר

ועלינו להספיק להגיע אליו לפני חשיכה. ירדנו בשביל עתיר גללי חמורים לכוון וואדי רחב יחסית שנראה כמכנס אליו את הערוצים הקטנים. השביל ירד בנוחיות לערוץ ונעלם.

שומרים על הכוון לפי השמש, חצינו כמה שלוחות קטנות ומצאנו עצמנו על מדף סלע, מוקף משלושת עבריו במצוקים הנופלים לוואדיות קטנים שנולדו משום מקום. החלטנו לחזור מעט לאחור לנקודה בה ראינו שרידי שביל וגללי חמורים שכנראה נשאו אנשים ומטען בין מאהלי הבדווים באזור ההרים. השביל נעלם כעבור זמן לא רב במכתש קטן, מפגש ואדיות, מוצל כולו ולא שונה מכל מפגש ואדיות שומם אחר במדבר. השמש יורדת והסיכוי שנוכל להגיע לרכב תוך שעתיים נראה עתה לא מציאותי.

סוכם לבצע נסיון אחרון למציאת השביל הנכון, אני אלך במהירות לגבעה בולטת שהתנשאה לימיננו והצעיר יעלה לגבעה בכוון ההפוך. בעזרת מכשיר הקשר שנשא, שלא קלט מאומה ממקומנו בתחתית הוואדי, יודיע הצעיר לנהג הרכב הממתין, שהכל בסדר אך כנראה נאחר ונגיע רק למחרת. בדקנו ומצאנו שלא נשאר לנו אוכל ולכולנו ביחד יש ליטר וחצי מיים, מצב לא טוב אך גם לא נורא בהנחה שמחר נגיע למכונית או למקור מיים אחר. הצעיר פתח בצעידה מהירה לאחר שסוכם שהוא מתקשר לרכב ולבסיס ונשאר על ראש הגבעה עד שנגיע כולנו אליו, כנראה בחשכה. אסי ושרול הלכו לאיטם באותו מסלול, עמוסים בצידו של הצעיר שהותיר להם כדי להקל על תנועתו ואני הלכתי בכוון ההפוך, לתצפית ממנה אולי אראה את המוצא מאי-הנעימות שהחלה לטפס בעמוד השדרה ובעורף, האם טעינו בדרך?.

רצתי במעלה הגבעה כדי לגלות שמעליה קיימת גבעה נוספת, נחתי להשיב מעט את נשימתי והמשכתי בהליכה מהירה,

מחליט שאם תוך עשרים דקות לא אגיע לנקודת תצפית, אסתובב ואחזור כדי לחבור לאחרים, אחרת ירד החושך ולא אמצא אותם. הגעתי לראש הגבעה והבטתי סביבי, ערב רב של גבעות ומצוקים בגוונים מאפילים של חום-שחור-צהוב-אדום הביט עלי באדישות. מסביב במרחק התרוממו שרשרות הרים שלא היכרתי מהזווית הזו, ללא מבנה או כוון אחיד, ללא סימן לוואדי גדול שיכול אולי לארח את שביל היציאה שלנו.

פרט מצויר על בד יוטה של יחיאל שמי, באדיבות "אטלייה שמי", כברי הצעיר הלך במהירות אל ראש הגבעה, יצר קשר באלחוט עם נהג הרכב, הודיע לו שהכל בסדר אך נאחר ולכן נגיע למקום המפגש מחר בסביבות אחר הצהריים. השמש שקעה, הזמן התארך והוא חיכה לבדו אך לא ראה סימן לשניים שהלכו בעקבותיו. הוא החליט לצאת לקראתם, פנה לכוון הלא נכון ולאחר זמן מה, בחשיכה שלפני עליית הירח, נפל מסלע ושבר את הרגל. היתה לו חצי מימית מים ומכשיר קשר שלא מתפקד בגלל תנאי השטח בהם נמצא במקום הנפילה.

אסי ושרול התקדמו לאיטם והגיעו בחושך לראש הגבעה בה אמור היה הצעיר לחכות. אני הגעתי זמן קצר אחריהם, נפלנו למנוחה שלאחריה בצענו סריקה בה לא מצאנו כל סימן לצעיר. רוח חזקה נשבה וכיסתה בקולה את הקריאות שלנו.

ירדנו קצת מראש הגבעה למדרון לתפוס מחסה מהרוח, אסי נראה עייף וחלש, הוא אמר שאין לו כוח לכלום פרט לשינה עד

הבוקר. אמרנו ששרול ואני נבצע סריקה במעגלים הולכים ויורדים בצורת הברגה סביב הגבעה, בתנאי שלא נאבד אחד את השני ואת מיקומו של אסי. סיכמנו שאם הצעיר יופיע או אם יעברו שעתיים ולא נחזור, אסי יירה מהנשק שהיה ברשותו כדור אחד באוויר כל רבע שעה.

יצאנו לחיפוש עם עליית הירח, הרוח התחזקה והצללים נעו כלהקת מחוללים. הלכנו כזוג שיכורים, הולכים ונופלים מתחת לירח אדיש המתעתע בנו באורו החיוור והרוח הנושאת את קריאותינו למקום אחר. שרול נפל ממדרגת סלע לדרדרת שבלמה אותו, גלגלה אותו במדרון ומלאה את פיו בחול. אני נפלתי מייד אחריו וללא המדרון הייתי ודאי נוחת עליו. שנינו התישבנו לוודא שלא נפגענו, קמנו בחריקת עצמות כואבת והחלטנו להפסיק את החיפוש ולחזור לאסי לפני שנגרום נזק לעצמנו. כעת היינו גם אנו תשושים, אני מטפס לאט לראש הגבעה, שרול בעקבותי, מקווים שזו היא עדיין הגבעה הנכונה.

אסי התעורר מטושטש וצמא משנה טרופה, לא זכר מתי נרדם אך זכר שאם לא חזרנו עליו לירות באוויר. הירה שנורתה במרחק קצר מאיתנו הפילה אותנו מבהלה, פרצנו בצעקות "אסי תפסיק!!" והתקדמנו בזחילה לתפוס את ידיו למקרה שלא שמע אותנו.

הירח נעלם כשאנו רובצים על מדרון, הרוח שככה והכוכבים באו כולם, לא היה לנו כוח ללכת לחפש מסתור יותר טוב. שרול ואסי חלקו תלולית חצץ דק. נרדמתי על הגב עם כל הציוד עלי, בשיפוע לא קטן, כשבין רגלי שיח כדי שלא אֶדְרֹדֵר במדרון מתוך שינה. לא אכלנו מאז אתמול בצהריים, ובבוקר נגמרו המיים. אמרתי לשני חברי העייפים שכנראה חילוץ מהיר לא יהיה כאן משום שאיבדנו את הדרך, אבל אני יודע בערך איפא אנו נמצאים. תוך יממה, בהליכה סבירה ובלי תקלות

נוספות, נוכל להגיע לוואדי הגדול בו עוברת הדרך הראשית החוצה את המדבר, בה עוברים כלי רכב לעיתים מזומנות. אני אבצע סריקה נוספת מסביב לגבעה ואם לא אמצע את הצעיר אצטרף אליהם, משום שאסור לנו להתפצל יותר ומשום שהמשך החיפוש יכול להזיק לנו יותר משיועיל לצעיר. ירינו מספר יריות באוויר שאולי הדין יגיע לצעיר ויסמן לו את כוונתנו והמשכנו ללכת.

אני לא חסיד של טיול עם מפות אבל תמונת תא השטח היתה ברורה לי לפני היציאה ולכן לא הייתי מודאג באמת. רכס הרים במערב אחריו מישור של כעשרה קילומטרים אותו חצינו ברכב בדרכנו להר מבסיס היציאה ליד הים. גבעות, חלקן תלולות בצידינו המזרחי והצפוני, וואדי גדול בו עוברת דרך הרוחב הראשית מלווה אותן לארכן. התקדמות למזרח ולצפון-מזרח תפגיש אותנו עם הוואדי הגדול והדרך.

לא מצאתי את הצעיר והצלחתי להדביק בעמל רב את השניים האחרים לקראת הצהריים. הצמא החל להציק, מקפיד על נשימות מדודות בפה סגור, גבעול יבש בפי לעורר את בלוטות הרוק, מוגן מהשמש המדברית עד כמה שניתן. התקדמנו לאיטנו לצפון-מזרח בעיקולי ערוצים, שלוחות ומדרונות. שני חברי סבלו יותר, האחד בשל גופו הגדול יחסית ונשימתו התכופה, השני בשל הזעה מרובה ואיבוד נוזלים מהיר יותר, אך לא היינו מבוהלים.

לאחר שהחלטנו כי עלינו לחלץ עצמנו קודם ולהשאיר את הצעיר לגורלו עד שנגיע לכוחותינו, השאלה שהעסיקה אותנו היתה - האם נעמוד במצוקת חוסר המיים לפני שמישהו יוכרע בשל הצמא, או האם כדאי שהפשייר יותר ינסה להתקדם לבדו לקרוא לעזרה, והשניים האחרים ימתינו לחילוץ בצל סלעים במנוחה.

הצעיר דימדם בלילה עם רגלו השבורה מחכה לאור ראשון, מקלל אותנו נמרצות שלא באנו לעזרתו ושומר על מעט המיים שנשארו לו. באור הבוקר החל לזחול, מתקדם על ארבעת גפיו במעלה הגבעה. אחר הצהריים הגיע קרוב לפיסגה, יצר קשר עם הבסיס וביקש חילוץ באמרו שאנו התפזרנו ונעלמנו. מסוק הגיע אליו תוך שעה ולקח אותו לבית-החולים הקרוב כשהוא מסתובב זמן קצר לחפש סימן כלשהוא לשאר השלושה.

שמענו את המסוק כשאנו בקניון מוצל וידענו שאין סיכוי שיגלה אותנו בתוך האפיק השחור המוסתר. נזכרתי בסרטון שראיתי עם בני בבית-הספר, בו נראים הילידים באוסטרליה או באפריקה מעבירים את האש בנדודיהם על ידי הדלקת שיח יבש אותו נושאים בידיהם כמו לפיד גדול, עד שכמעט אופל כולו ואז כורתים שיח שני, מדליקים אותו באש הבוערת בשרידי השיח הראשון וכן הלאה. אני הגדלתי עשות והדלקתי עוד כמה שיחים יבשים בדרך, כדי שתעלה רצועת עשן מעל לשטח המוצל של הוואדי ואז אולי יגלה צוות המסוק את הסימן. הוא לא גילה.

קוו ההרים שמעברו השני, כך שיערתי, נמצאת דרך המדבר בוואדי הגדול, נראה כי אינו מתקרב אלא להיפך, מתרחק ככל שאנו מתקדמים לעברו. הדיבורים בינינו פסקו מזמן, ההפסקות תכפו והמבטים נעשו אדישים. הערב ירד ואנו נירדמנו צמאים, רעבים ומותשים על קרקעית חולית של אפיק רדוד. בערב שכנעתי את חבְּרִי שלא ננסה לחזור אל ההר הגבוה, אל מקום ממנו אנו יודעים לחזור על עקבותינו, למרות שזהו כלל מרכזי להתנהלות במצבי איבוד הדרך.

בבוקר הלכתי כמה עשרות צעדים במעלה הוואדי וראיתי מעין פס תמלחת אופקי וצר על פני קיר הסלע, הפס הלבן היה שונה מרקע הסלע האפור המנוקד והיה בעל נוכחות בולטת משלו.

הפס היה זעיר מימדים, לא יותר מסנטימטר אחד עוביו, אך מי שעומד ומשתין במשך כמה שניות, שתן צהוב כהה בשל המחסור במיים בגוף, יכול מבטו להתמקד במקרה בקוו החרוג המשורטט בגובה העיניים. טעמתי ואמנם היה זה שונה מטעם הסלע. במעט שידעתי על המדבר, יכול מקור מיים תת-קרקעי לייצר מעין הפרשה מינרלית שתופיע בצורת פס גבישי בסדק בין שתי שכבות הסלע הכולאות אותו. אם אמנם זהו המקרה, עלי ללכת במעלה האפיק עד שהפס הגבישי יפגוש את קרקעית הנקיק. אם הקרקעית חולית ומתחתה שכבה אטומה, יש סיכוי למצוא מיים בעומק החול, מעל שכבת הסלע האטום, מספר צעדים במעלה נקודת ההשקה. לרוב ניתן לראות צמחיה עוקבת לתוואי התת-קרקעי.

במעלה הנקיק, לאחר עיקול קטן ראיתי את מחטיו הבשרניים הירוקים של שיח הסמר. חזרתי על עקבי לקרוא לחברי משום שסמר הוא צמח הגדל במקום בו זמינים לו מיים לא עמוקים

יותר משישים ס"מ שזהו אורך שורשיו. הלכנו במעלה הנקיק עוד כעשרים צעדים מעבר לשיחי הסמר וחפרנו בידיים בקרקע החצצית. תוך מספר דקות התגלה חצץ רטוב. חפרנו עוד מעט, חיכינו כחצי שעה עד שהתאספה כמות של מיים טובים לשתייה.

חפרנו עוד שני בורות כאלה לרוחב האפיק הצר והרגשתנו השתפרה באחת. אי שם במעלה הוואדי, בצלע ההר או בין שכבות המסלע שבבסיסו, קיים כנראה מאגר או המשך תת-קרקעי של נביעה, זו שאולי

מפרנסת בצידו השני של ההר את הכפר ממנו באנו. המיים מחלחים בגרויטציה דרך החצץ והחול המסננים אותם ושומרים את טעמם ונקיונם כאילו ניקוו מגשמי אתמול. קוראים לתופעה – נְגַר תחתי.

שתינו לאט והרבה ומלאנו את כל המימיות, רחצנו את הפרצופים המאובקים והעיניים העייפות, רחצנו את הצוואר והידיים ונשכבנו בצל להתרגש מהתגלית ולחייך כאילו נחלצנו מכל העניין. שרול שהיה גדול יותר ורעב יותר, מהזן המועדף בטיולים כי יכולת הסחיבה שלו היתה כפולה משלי ושל אחרים, התחיל לחפור שורשים שונים.

”אם השורש קצת עבה, קוטר אצבע ומעלה למשל, יש בו ודאי כמה אבות מזון שאני יכול לעכל”, הודיע לנו.

”אני מציע לך לטעום עלים לפני שאתה מתחיל עם שרשים”, אמר אסי, ”ועדיין יש לנו את האופציה של נבחרת הכדורגל שמטוסה התרסק בהרי האנדים, והשורדים אכלו את חבריהם המתים כשהגיעו למצב קריטי. אתה תספיק לנו לשבוע”.

נראה לנו שהמקום מתאים למנוחה עד למחרת, בהנחה שגם אם המסוק לא היה קשור אלינו, אולי הצעיר הגיע לרכב או, אם לא הגיע, מישהו חייב להיות מוטרד מאיחור של יותר מיממה של ארבעה אנשים.

”אין בעיה להשאר כאן ואולי הגיע הזמן שצוותי החילוץ יעשו משהו” אמר אסי, ”וגם לדעתי נהוג להודיע למשפחות על נעדרים רק אחרי 72 שעות מהעדרם, אז יש לנו זמן”.

בשבילי היתה אמירה זו בדבר 72 השעות כמו מרפק בצלעות באמצע שיחה שקטה, מישהו החליט להרוס לי את המסיבה. הרגשתי שיש למדבר עוד מה לתרום לחוויה לפני שנערב בה את המשפחה. קמנו והלכנו לאיטנו בכוון שרשרת ההרים התכולה-חומה. הערכתי שאם אמנם אנו בכוון הנכון ונמצא

מעבר סביר בהרים, נגיע למחרת לדרך המדבר או לפחות לנקודה בה נזהה אותה. המיים יספיקו לתכנית זו אם לא נסתבך בתקלות נוספות. אני חשבת שהגרוע מכל הוא שיודיעו למשפחתי ואחטוף על הראש בבית כשאחזור, כי אין זו הפעם הראשונה ל"חוסר האחריות שלי" כפי שגוניתי בעבר.

הגענו לשיפולי הרכס, הגבעות התרוממו והאפיקים עמקו, המנוחות תכפו והלכו. באחת מהן, עליתי לגבעה כדי לנסות למצוא במבט ואדי חוצה או רמז לפתח ברכס. ואז, נח למעלה כמה דקות שקטות נשען על סלע מוצל וקריר, הבנתי מדוע אני רוצה להשאר כאן, במקום ללא שם, ללא ציון, ללא הדר, ללא יחוד, ללא הסטוריה, ללא כלום. הכלום הזה מושך אותי יותר מטיול במבני גאודי בברצלונה, יותר מהקניון הגדול והניאגרה, יותר מהוילג' והסוהו ויותר ממצ'ו-פיצ'ו וירושליים. ישבתי בתוך השקט הצהוב-חום-אדום-שחור, ללא תנועה וללא קול, כאילו נצרבתי בתוך תמונה מרוחה בצבעים עזים על יריעת יוטה גסה. ריק, נושם, קיים.

משהו זז הכריח אותי למקד את המבט, עז שחורה וקטנה נכנסה לשולי שדה הראיה שלי בערוץ שמתחתי, לוחכת שרידי שיחים קטנים באפיק. המחשבה הראשונה זינקה ממנגנון ההישרדות, איך אוכל לתפוס את העז, איך נאכל אותה באמצעים שברשותנו. המחשבה השניה שאלה האם נוכל לעקוב אחר העז למקום הישוב בו חונה העדר.

הבנתי כי הקשר שעשיתי יומיים קודם בין גללי חמורים לשביל בו עוברים אנשים היה מוטעה בנסיבות הנוכחיות. חמורים שמשו במדבר לעבודה ולתעבורה עד לפני שלושה עשורים, ומרגע ששרותיהם הוחלפו במכוניות ובטרקטורים, הופקרו למדבר, כמו מאות אלפי קלדניות מחשב, סנדלרים שכונתיים וכובסות חרוצות. המקצוע גווע ובעלי המלאכה הושלכו למדבר. הרעיון ללכת בעקבות גללי החמורים, נזפתי בעצמי, לא יותר מוצלח מאשר לעקוב אחר גללי הסנדלרים כדי למצוא את פינת הרחוב בו שכנה פעם הסנדלריה. העז לעומת החמור, היא בת בית אצל שוכני המדבר ואינה מתרחקת מהם מרחק רב, למרות שיכולת ההסתגלות שלה למדבר גבוהה אפילו מזו של הגמל. ירדתי בזהירות לאפיק בו חנו חברי, מצידה השני של הגבעה, התחברנו לערוץ בו הלכה העז ועקבנו הפעם אחר הגללים הנכונים משום שכעבור כחצי שעה ראינו אוהל שחור בודד.

האהל נראה נטוש עד שהגענו לפתחו ממנו ניבטו שני זוגות עיניים כהות, בורקות ומופתעות. ילד וילדה כבני שש-שבע פרוצו בצעקה-קריאה ומן הצללים שבאוהל באו בחופזה שתי דמויות עטופות עֵבִיּוֹת כהות. אישה ונערה, כך ניחשתי לפי העיניים וכפות הרגליים היחפות. לא רצינו ליצור הופעה מאיימת ולא ידענו את שפת המקום, הלכנו לאחור וישבנו על הקרקע כעשרים צעדים מפתח האוהל. הראשונות שבאו לברכנו היו מספר עיזים שיצאו גם הן מפתח האוהל, האישה התקרבה אלינו והתישבה לצידנו מתוך סקרנות גלויה, אנו התגיסנו למאמץ הסברתי שנועד לספר בתנועה, צליל וציור במקל על הקרקע איך נקלענו לאוהל שלה ומה אנו מבקשים.

האישה עטופת העבייה השחורה הבינה כנראה שבאנו מההר הגבוה והלכנו מזרחה, נגמרו לנו המיים והאוכל ואנו מחפשים שביל להגיע לדרך הראשית בואדי הגדול. היא הזמינה אותנו

להיכנס לאוהל ולשבת, הציעה לנו מיים מנאד עור שהיה תלוי על העמוד המרכזי, הדליקה מדורה קטנה שפתה עליה סיר מפוייח בו שמה ירק-עשב לא מזוהה, שעועית יבשה משקית בד ומיים. היא התירה לרעלה לצנוח ולגלות פנים כהות ונאות, שני הילדים הצטרפו בסקרנות וצחקו לעצמם על חשבוננו, וגם אחת העיזים הצטרפה למסיבה ועברה בנון-שלנטיות בינינו כשהיא דורכת בתוך הסיר לקול צהלתם של הילדים וגערתה של המבשלת. האישה קראה לנערה אמרה לה מספר מילים וזו יצאה בריצה מהאוהל ונעלמה בפתח הואדי שמאחורינו.

התבשיל היה מעולה וגם היינו מספיק מנומסים להזמין את המארחות לאכול איתנו, ניגבנו את הסיר בפיתות שנשלפו מחבילה קטנה עטופת בד מאובק והרגשנו שהפרשה הזו נגמרה.

עם הילדה שרצה קודם לפתח הואדי וחזרה עתה, הופיע אדם קשיש שללא טקס מיוחד אמר "שלום" בשפתנו, סימן לנו לבוא בעקבותיו והלך לצילו של סלע גדול לא רחוק. הסרנו לפקודתו מספר שיחים יבשים שחשפו ג'יפ רוסי ישן העומד על ארבע אבנים. במקום מחבוא קרוב בצל שיח, גלגלנו יריעת ברזנט ישנה מכוסת חול מתחתיה הסתתרו ארבעה גלגלי הג'יפ מנופחים אוויר, מפתח ברגים תואם, ג'ק הרמה ומצבר ממוצא מפוקפק. תוך שעה החליף הג'יפ תפקיד, מניצב אילם בסצינה המדברית, לגיבור תחבורתי מושיע. מחרחר באומץ, מנסה להפעיל בתזמון את רוב בוכנותיו ושסתומי מנועו, פולט כדוריות רעם שחורות של אבק שהצטבר במבואותיו ומוצאותיו בחדשים או בשנים בהם לא נדרש להוכיח את חיותו. נפרדנו בתודה מאוהל הבנות והילדים שלוו אותנו בריצה עד העיקול, ודהרנו במורד הואדי שהתרחב לאחר מספר דקות נסיעה לאפיק בו נראו סימני גלגלי רכב אחרים.

באור אחר הצהריים המאוחרים, במפגש הואדי בו נסענו עם דרך המדבר שנראתה פתאום, ראינו כמה עשרות אנשים מרוכזים במעגל ליד מספר מכוניות, חלקם מקומיים שגויסו כנראה ממאהלים בודדים או מהכפר הלא רחוק, וחלקם מאנשינו שבבסיס הצבאי. זה היה תדריך לחיפושים נרחבים אחרינו שיתחילו מחר מוקדם בבוקר.

התענינתי האם הצעיר נמצא וחולץ ומה שלומו, האם הודיעו למשפחות ואם יש למישהו מים ואולי משהו לאכול. הכינוס התפזר תוך דקות ספורות ללא עניין מיוחד, אפילו החברים שבילו איתי את השבועות האחרונים הסתפקו בתשובה לקונית שלי "התברברנו בדרך חזרה מההר", וחזרו לדבר על ענינים שוטפים כאילו לא קרה כלום.

[חזרה למפת השבילים](#)

אפילוג

הרווח הראשון שלי מהטיול התברר לי בחודשים שבאו לאחריי, איבדתי את התאבון לאוכל, איבדתי את הרעב. עד היום, שנים רבות לאחר האירוע, אני יכול להתקיים יממה ויותר ללא פגיעה בפעילות שוטפת, ללא חשק פסי לאכול מאומה כאשר ברשותי רק מיים.

הרווח השני הוא גיבוש היכולת לצאת מעצמי להתבוננות עלי בתוך מצבים ואירועים, כצופה מבחוץ. קבלתי מושב מרכזי בשורה ראשונה למופע שהוא אני, עם יכולת התערבות במופע, שיחה עם השחקן הראשי, ללא קהל פעיל, רק שנינו.

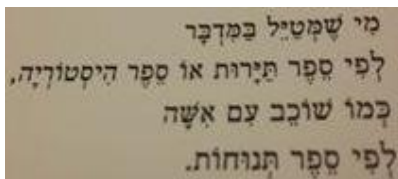
החוויה שאני נושא מאז האירוע, היא הכיף בללכת לאיבוד. קיבלתי מתנה יקרת ערך - דרגת חופש חדשה. כאשר אי-הוודאות גבוהה מהרגיל, אני לא נסוג אוטומטית לחיקה הבטוח של הסביבה המוכרת, אלא בוחר לעיתים להרחיק לכת לאזור הלא ידוע, שולח זרוע ארוכה למפסק השליטה ועובר למציאות האחרת. לצעד כאן אין מטרה או כוון, הוא איננו צעד לפנינו, איננו בהכרח צעד שמקרב או מרחיק אותי, זהו צעד ללא יחוס, אחד לפני הבא אחריו ואחד אחרי זה שלפניו, אין לצעד משמעות מעבר לעצמו.

באזור אי-הוודאות, הנוף הוא תמונה לא מאורגנת של הטבע שאינה מהדהדת בי. אני מפסיק לתלות רגשות על זיזי הסלעים, על האופק והזריחה, על קולבי קולות וזכרונות, הכל מתקרב לצורתו העצמית ללא צורך באישור שלי או בדימוי והתיחסות מצידו. הסובב אותי נעשה נקי ממני ובהדרגה גם אני נעשה נקי ממני. אני עוד אבן בשטח. ניקוי יבש. לאחרונה אני מנסה להתקרב למצב הנקי הזה, בו אני משתחרר ממני גם בסביבה השגרתית היומיומית, זה לא עובד. חבל.

"אישה-הר", אורי רייזמן,

אוסף כברי, צילום- ישראל צפריר / אינטרנט

מקור לא ידוע לי

תוספות – "שביל ההר":

סיפור המעשה מתאר אירוע אמת ויכול לשמש כעדות-**איך ללכת לאיבוד בטבע ולהנות מזה**. כיוון שהנטיה השכיחה בקרב בני-האדם היא להימנע מאיבוד שליטה ובעיקר מללכת לאיבוד בטבע, להלן כמה מהמקובלות המומלצות. יש לזכור, הטבע אינו משחק ילדים ואינו תכנית ראליטי ומי שמהמר באזורים לא מיושבים, מהמר על חייו.

1. השאירו תכנית טיול, מסלול ולוח זמנים משוער בידי שני אנשים מקורבים לכם.
2. התכננו לצפוי. על פי הגדרתו, הבלתי צפוי יגיע בלי תכנון. רצוי ללמוד את תכונות תא השטח בו אתם מתכננים לעבור - רכסים, נחלים, דרכים, ישובים, מזג אוויר, תכסית ובעלי חיים, בני-אדם ותרבויות. לכל אחד מסעיפים אלה ונוספים, יש השלכות על בחינת התאמתכם למסלול, היתכנותו עבורכם ופריטי הצידו הכרחיים ובעיקר, הלא הכרחיים. אני מדבר על תנועה רגלית בה להשקפתי משקל יתר על הגב פוגע בהנאה מחווית ההליכה.
3. קחו גם מפה טופוגרפית שאתם יודעים להתמצא בה. נכון שלכל סמארטפון בימינו יש GPS ונכון שיש מספיק יושמים מעולים שפועלים ללא הרשת הסלולרית, אבל – ישנם אזורים וחלונות זמן

בהם GPS לא עובד. המפה תעבוד תמיד והיא עוזרת לשמור את תמונת תא השטח בגדול.

4. איבדתם את הדרך או אינכם בטוחים בה:

א. בלי פאניקה !!, לא להיבהל, החלטות תחת בהלה הן מתכון להסתבכות נוספת.

ב. חזרו לאחור בדרך בה באתם אל הנקודה הקודמת בה ידעתם את מקומכם על המסלול.

5. אל תלכו לבד, החלקה שיגריתית ומכה בראש בין העצים גם בקירבת דרך הומה יכולה להתפתח למקומות שלא רציתם להיות בהם.

מקום לתוספות שלכם, ישנם עוד כמה כללי זהירות ראויים

אפילוג-2: לימים פגשתי

את זאב מְשֵׁל, מקור ידע אמין וידוע, שלפי הכתוב בספרו, בירידה מהפסגה דרומה, הולכים בשולי דייק סלעי עד שנפתח ימינה-מערבה חריץ-חלון דרכו רואים מרחוק את ים-סוף. בנקודה זו עוזבים את קו הגובה שמאלה, כללית לצפון-מזרח, ויורדים למרגלות ההר בצידו השני, היכן שרכב יכול להגיע. כך עשיתי והגעתי לאן

שהגעתי, כמסופר. זאב משל הביט בי ואמר – "אתה צודק, מה שכתוב - זו טעות".

שישה שבילים

דרך הים

תמונת היפוך של התעייה במדבר, בה הסביבה הולכת לאיבוד ואני נצמד לסירת עץ קטנה.

דרגת קושי: בינונית, קצת קשיים מנטליים.
ציוד נדרש: יכולת השתאות, יראת הים, ספרים ומוסיקה טובה.

פרט מציור על בד יוטה של יחיאל שמי, באדיבות "אטלייה שמי", כברי

דרך הים

בסביבות עשר בלילה באו אנשי המכס ומשמר החופים לשחרר אותנו לדרכנו, את יוריק השייט ובעל הסירה ואותי, הטירון שנעתר להצעת חברו להתלוות אליו לשייט בים-התיכון והאָגָאִי. מזה זמן רב אני חושב שלחיות בין הים למדבר זו זכות גדולה, חלק ניכר מטיולי הוקדשו להתידדות עם המדבר אך הים הפחיד אותי מספיק כדי שאתחמק מהמפגש בנימוקים משכנעים - אין לי סירה, אני לא יודע לשוט, אני רוצה לשוט לבד ועוד תרוצים. בחשש גובר התיצבתי על סירת העץ העתיקה של יוריק שנבנתה בשנות השישים באירלנד, ובהיתי בדאגה בדגלים התלויים על תרני הסירות במעגן, מתנפנפים ברוח המתגברת ומתחילה לשרוק במיתרים, בעוד יוריק מתדיין בנחת עם אנשי משטרת הגבולות שהפגינו אהדה והשתדלו לקצר את תהליך השחרור.

שישה שבילים

זהו אם כן הדווח שלי על הפחד ועל הכיף בללכת לאיבוד בים, המדבר הגדול בעולם, הר סיני של תרבויות עתיקות ומציף הרגשות הכמוסים שלך, מנפץ היבשות הגדול והמלטף האישי שלך.

למנוע הקטן של *לאַדְרָה*, הסירה שלנו, היה תפקיד עיקרי – להסיע אותנו במעגן בלי בושות מיותרות ותפקיד משני, לתסכל אותנו בים הפתוח כשאינן רוח. בערב זה יצאנו בכבוד מהמעגן כשיוריק מכניס אותי בצורה מסודרת לעולם השייט – "אתה תהיה על ההגה ואני אתעסק עם המפרשים", הרים את קולו מול הרוח, "את המנוע אני סוגר עכשיו כי הוא לא עוזר לנו בים הפתוח, שמור על 310 במצפן", סיים את פרק ההדרכה ושעט לחרטום הסירה.

לאַדְרָה (Ladra) היה שמו של נווט-הגאי הספינה הראשונה שהגיעה לאירלנד בפיקודה של צ'סַאיר (Cessair) נכדתו של נוח מהתנ"ך. היא קיבלה את עצתו של סבה, לשוט למקום בו אין בני-אדם ולכן הוא נקי מחטאים, ובזכות חפותו זו יינצלו כל המתישבים החדשים מהמבול. שלוש ספינות יצאו לדרך ורק אחת הגיעה לחופי האיים הירוקים, ארבעים יום לפני תחילת המבול. בצוות השורד היו חמישים נשים ושלושה גברים, שניים ברחו ולאדרה שרד יותר מהמקובל למצבו, כך מספרת המסורת האירית. לאדרה מת לבסוף מעודף נשים ומידית של משוט שנתקעה באחוריו. הוא היה האדם הראשון שמת על אדמת אירלנד ולדעתי, אם היתה חלק מהצבעוניות הזאת נחלתם של כמה מכותבי דברי הימים של בני עמי, יכולנו להתיחס לעצמנו במידת הביקורת, ההומור והצניעות הראויה ולא בפאתוס הצדקני המתנשא, המקובל בתרבות ובמורשת שלנו היום.

יוריק התעסק במפרשים כמו עקרת בית התולה סדינים ליבוש ברוח חזקה, שר בקולו הגדול בלדות איריות שהתדפקו על דלתו

בשנות השישים בתקליטי ויניל של להקת האורגים, אלפרד דלר וג'ואן באָאז וסרבו לעזוב אותו מנימוקים שונים. נראה לי שהרוח והמפרשים מתעסקים ביוריק כדי שאוכל להתפנות לדיבור עם הים, דיבור שארך כל הלילה ההוא. השיחה התנהלה בקול, במגע, בתנועה, שזורת איומים ופיתויים, גלים ששטפו את הסיפון וביקשו לקחת אותי איתם ורסיסי קצף שסטרו לי כל אימת שהתחצפתי דיי כדי לסטות מהכוון. ניצבתי קרוע עיניים מול בוהק חיוור של המספר 310, מואר צבע אדמדם קלוש של מצפן ימי, אוחז ביד אחת את מוט ההגה ובשניה מאמץ את כוחותי לאחיזה בקורה שלצידו. נועץ שתי רגליים בגומחה קטנה, נופל הצידה עם כל גל גדול ופתאומי המשמיע חבטה איומה על דפנות העץ של הסירה, נאבק לשמור על הכוון.

יוריק אמר למחרת שזו לא היתה סערה אלא ים קצת גבוה, אבל יוריק גם אמר לכל מי שהיה בטווח שמיעה בכל הזדמנות, "יאכטונרים הם עם של גוזמאים ושקרנים עם זכרון קצר". מבחינתי, ההערה של איש משטרת החופים בנמל, בדבר סערה קטנה המתרחשת בחוף והטלטלה הרטובה של שתיים-עשרה שעות רצופות, הספיקו כדי לצרף לעולם המושגים שלי הגדרת סערה. כאשר הים התחיל להרגע וגם אני אחריו, חשבתי שאולי זה היה מצב בתחום הנורמלי בשייט וכל זמן שזמר הבלדות משמיע קולו בחושך אנחנו בטוחים. אולי אני מגזים בפחד, הוא אפילו לא הציע שנלבש חגורות הצלה ואולי הים ירגע אם יוריק יפסיק לשיר.

לקראת הזריחה, ראיתי עדיין את מיתאר ההרים באופק שמאחורי מצויר בקוו עדין על גבי צעיף דק, הרוח שככה ומפעיל צינור הכבאים שכוון את מי הים הקרים לפרצופי כל כמה דקות, סיים את משמרתו. הגלים קיבלו צורה ידידותית

יותר והפסיקו לבדוק את חוזק קורות העץ בסירה, יוריק חדל גם הוא משירתו, מפלס דרכו במהומת החבלים והמפרשים המפוזרת על הסיפון הקדמי כמו מרגיע עדר כבשים מבוהלות, מחזיר כל מיתר למקומו וכל בדל מפרש למאורתו.

הסירה שימשה מקור בלתי פוסק לעיסוק ולגאווה מצטנעת של יוריק. גם קֶטְמֶרֶן וגם מעץ, בניגוד ליאכטות הפיברגלס המצועצעות המקשטות בצפיפות מעגנים ומרינות, "סמל סטטוס לנובורישים הבאים בסוף השבוע לשתות יין ולהפליג בים הגוזמאות", לדבריו. "בכל התערוכה המיותרת הזאת", היה יוריק מניף ידו במעגל ומכריז, "אין יותר מעשרה שייטים, כל השאר הם סתם חובבנים בעלי סירות".

Ladra היא קטמרן באורך של כאחד-עשר מטרים, סירה בעלת שני גופי ציפה, הנקראים גם – בידונים, המחוברים ביניהם במישטח פתוח די גדול. מבנה עליון נמוך בנוי במרכז, מתחתיו שוכנים התאים. מחילת השינה שלי, בקידמת הבידון, היתה מרווחת דיה כאשר לא רציתי לשבת וכמובן לא לעמוד. הייתי מזדחל אליה עם הרגליים לפני כן כמו לתא שינה לפני ליד התחנה המרכזית בטוקיו. המטבח ששכן מאחור, בכניסה לבידון שלי היה מרווח וגבוה יותר, וניתן היה להשעין את הגב על דופן הסירה בעמידה כאשר מבשלים את הקפה או את הפסטה על כיריים של גז. באחורי גוף הציפה שלי היה מחסן מפרשים, חבלים, ברגים, ארגז לאחסון ירקות ושרידים מהפלגות קודמות

כמו כובע צמר, סנדל, אולר חלוד ומלכודת עכברים בלי הקפיץ, אבל עם גוש קטן שקיוויתי שהיה זכרון לנקניק ולא לעכבר. הבידון השני הכיל את תא השינה של יוריק, מדף מפות מתקפל לנווט, ספרים ודיסקים, מכשיר הקשר שלא הופעל וכלי עבודה שכנראה נמסרו ליוריק עם העברת הסירה לרשותו לפני כשלושים שנה. יוריק רכש את הסירה מזוג אירים חביבים ומזדקנים ששטו איתו ללא מנוע, מאירלנד דרך האיים האזוריים באוקינוס האטלנטי למיצר גיברלטר, ירדו במלטה ושילחו אותו בברכה להשיט את הסירה לביתה החדש, חוצה את הים התיכון מזרחה לבדו. המנוע היה תוספת מאוחרת יותר שבאה עם ההארה של יוריק, שיש גבול לסבלנותם של בעלי הסירות האחרות במעגן, אותן נגח בכניסות וביציאות ללא מנוע.

יוריק הציב שני ספלי קפה מלאים עד שפתם על השולחן הקבוע בסיפון, ולימד אותי פרק ראשון בעדיפות הקטמון, Multihull בעל שני גופי הציפה, על פני יאכטה Monohull רגילה בעלת גוף ציפה יחיד - מבחן הקפה. יאכטה רגילה מתנדנדת על הגלים בציר האורך ובמישור הרוחבי. כדי לישון בים בינוני ביאכטה צריך לדחוף את הגב לדופן ואת הברכיים למסגרת המיטה-דרגש אחרת תיזרק מצד לצד ותזכה בחבלות ולא בשינה. הרבה מחשבה, טכנולוגיה וכוויות הושקעו לשווא בפתרון לשתיית קפה בים גלי במקצת ביאכטה רגילה. והנה בקטמרן שלנו, ניצב לו ספל קפה מלא עד שפתו ולא מזיל טיפה משום שהקטמרן יציבה מאד במישור הרוחבי, כמעט שאין טילטולים לצדדים אלא בים גבוה. הקפה, כמו הסלט, כמו האין-מנוע והאין-תקשורת, כמו העדר בית-שימוש מסודר ואמצעי נווט אלקטרוניים, דברים נוספים שלוו את חיי היומיום שלי

בשבועות הקרובים, שימשו אמירה חברתית, תרבות ארגונית, מדיניות תפעולית ותפיסת עולם השייט בכלל.

שמש הסתיו המוקדם עלתה בעצלתיים ליבש אותנו, להדיח את השחור מן הגלים ולהחליפו בירוק כחלחל עמוק ונקי. ישבנו שנינו מוצצים את הקפה השחור החזק, בלי סוכר, בלי שעון, על ספסלים הקבועים משני צידי המשטח-הגשר משתתפים בטקס רגיעת הים והרוח.

שני אנשים על סירת מפרש במשך ארבעים ושניים ימים, הגרים כל אחד במחילה-בידון שלו, מתחילים די מהר לרקום יחסים מיוחדים. הסירה-יוריק-אני הופכים לסוג של אורגניזם צף, שתי אונות מעץ עם זבוב אחד או שניים על הסיפון, נסחפים ברוח לאיטם. היו קטעים של כמה ימי שייט בהם חוץ מאירועים מיוחדים כמו ים קצת גבוה או קירבה לאניה, היינו נפגשים לשעה בבוקר, שעה בצהריים ושעתיים בערב. במשך כל השייט לא העיר אותי יוריק, שאעלה להחליף אותו ואני הערתי אותו פעמים בודדות בלילה רק כשהייתי משוכנע שאנו במסלול התנגשות עם אנייה קרבה או מכשולים לא צפויים. הסירה העירה אותנו לפי הצורך ותוך יומיים-שלושה לא היה צורך שנדבר אלא כדי לשמור על היכולת הקולית וכדי לחזור על סיפורים שכבר השמענו זה לזה בעבר ונשמעו לא רע כבר אז. חריקת החבלים, משק המפרשים, שריקת מיתרי התורן ואנחת לוחות העץ של הסירה יצרו מנגינה עם המית הגלים שלא ביקשה את קולותינו, כאילו המנגינה היא זו שנושאת אותנו, כשהיא שקטה אנו שטים לאט, כשהיא קולנית אנו שטים מהר וכשהיא פוסקת אנו עומדים.

המנגינה נפסקה לשלושים ושש שעות. הימאים קוראים לזה – שְׁטִיל, שמשמעו שקט, שקט מוחלט. מגובה הסיפון, פחות ממטר אחד מעל לקו המיים יכולנו לשמוע את השקט. אין

גלים, אין רוח, המפרשים תלויים, קול אוושת המיים במפגשם עם החרטום נאלם, כאילו יצאנו מהים והוצבנו על יריעת פלסטיק כחולה בוהקת, המשתרעת מאופק עד אופק. נעשה חם, המיים מחזירים את קרני השמש אלינו כמראה ממוקדת, פיסת נייר שהשלכתי לצד הסירה לבדיקת התנועה לפני כרבע שעה קבועה במקומה, נראה שאני יכול להעביר רגל מעל למעקה הכבל הנמוך וללכת על היריעה הענקית.

הירח לא בא הלילה, יריעת הפלסטיק הכחולה פינתה מקומה למגרש אספלט שחור, לא הייתי מופתע אם היו מופיעים מולי זוג אורות פנסיה הקדמיים של מכונית, בה יושבים שני זוגות צעירים שבאו לצפות בסרט ב-Drive-In Cinema שבו המפרש שלנו משמש מסך הענק.

יוריק היה הודף בסלחנות כל נסיון להקמת לוחות זמנים ואנדרטאות מיותרות אחרות בשייט. "אפשר לדייק פלוס-מינוס עשרים וארבע שעות ביציאה", היה יוריק מצטט את עצמו, "אבל ברגע שיצאת לדרך זרוק את השעון ותגייד תודה לים שהרשה לך להגיע מתישהו לסביבת המקום שרצית". "מה אתה חושב", היה יוריק מרחיב את המונולוג, "שהים הוא כביש?, זה משנה אם תיסע בצד שמאל או בצד ימין?, ואם לא הגעת למפרץ או לאי שרצית – אז הגעת לאי או למפרץ שעל ידו ובכלל", היה מסכם בנחרצות, "לא חשוב האי ולא חשוב המפרץ אלא השייט שבדרך". האידאולוגיה הזו שכנראה גילתה לקולומבוס את אמריקה בדרכו להודו, נוסחה בפי יוריק תכופות – "אז פיספסנו את קפריסין, ביג דיל, אז נגיע לרודוס

ואם רודוס לא זמינה אז נגיע לכרתים שהוא אי בהחלט מענין, ובעצם גם במלטה יש יין לא רע". ברור שהנווט נעשה באמצעים של המאות הקודמות, בעזרת השמש, הכוכבים ותוספת מודרנית - איכונים משוערים של אנטנת רדיו גלים קצרים המשמיעה איתותי מגדלורים שלפעמים קלטנו. לעזרי נווט מודרניים כמו GPS אין מה לחפש בסירה, אלא אם צריך משקולת בקצה החכה הנשרכת לפעמים מאחור, יותר מנימוקי טקס מאשר מנימוקי דיג. דגים, לא עלו בחתנו.

שייט מפרשים בלב ים דומה לטיול פנימי בין רגשות למחשבות יותר מאשר לטיול בין נופים, אירועים ומעשים. כשהים שקט אין אירועים והנוף נשאר כמעט קבוע, אין קולבים לתלות עליהם זכרונות, אין משימות תכופות, יוריק עוסק פחות ופחות בחבליו ומפרשיו וחוזר לספרים אותם הוא קורא בהמשכים בשנה האחרונה, שישה ביחד. אני עסוק בתחזוקת זיכרונות, מגרש זכרונות עלובים ומחליף אותם באחרים. לעיתים עולה בי זכרון שאינו מוכר לי כי ברוחות החזקות ובסערות, יש וניתלש זכרון מדמיונו של ספן ונושב מאז על גלי הים, פולש לזכרונו של יורד ים אחר במשמרת הלילה. הים מלא בכאלה.

הסערה היתה כתובה בשמיים בברקים זוהרים על רקע גוש עננים שחור, מתקרב אלינו במהירות. "אין מה לחפש מתחת לברקים, זה רק צרות", ציטט יוריק אחת מאמרות הכנף האיריות ויצא לחרטום לחזק את המפרשים ולכנס את החבלים התועים.

"למה שלא ננסה לשבור ימינה ולא לעבור מתחת לגוש הזה?", שאלתי לאחר פסק זמן מתודי, מנסה לחפות על הפחד שהתעורר בי למראה חשרת העבים המתקרבת במהירות ומכסה חלקים גדלים והולכים של השמיים, כמו כנופיית בריונים המתקדמת מולי ברחוב צר ללא מוצא, מנופפת בשרשראות ברזל מבהיקות.

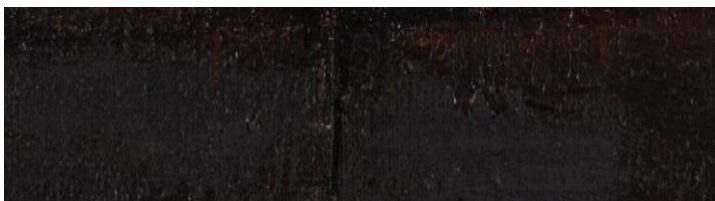
"על זה אולי יכולנו לדבר בצהריים, אם היינו יודעים שזה בא" ענה בחטף, "כרגע אין מה לעשות, רק להתכונן ולהוריד את הראש", אמר הקפטן והורה לי לפנות מהסיפון כל מה שלא קשור היטב ועבר שוב על אבטחת כל הפתחים.

הרוח התגברה ויללה במיתרים, צועקת – תורידו את המפרשים או שאני קורעת אותם!! "בסדר, בסדר" ענה יוריק והוריד את שאריות המפרש היחיד שהיה פתוח בחלקו כדי לתת לנו תנועה הנדרשת להיגוי. כשפתח את הטבעת הנועלת את קצה המפרש לקצה החרטום, בא משב רוח והרים אותו באוויר כמו היה קשר קטן בקצה זנב העפיפון. הבחור לא הירפה מאחיזתו במפרש ולשניות ארוכות הייתי בטוח שהרוח הולכת לחבוט אותו על הסיפון כחבוט קרפיון לשבת, אך רוחו של לאדרה קמה להצילו והנחיתה את יוריק בביטחה על הרשת הפרושה בין שני גופי הסירה מלפנים. הוא זינק ללא היסוס לבסיס התורן וקבע את חבל המפרש במקומו. הרוח המשיכה לצעוק במילים לא ברורות ולמרות שכל המפרשים היו מקופלים נראה שאנו מתקדמים במהירות הולכת וגוברת.

"לא ככה", מילמל יוריק ואמר – "הגיע הזמן לעשות עוגן". "מה עוגן", צעקתי, "יש פה בטח קילומטר עומק?", "עוגן מים", אמר, "כמו מצנח בלימה למטוס, תושיט לי את החבל הזה כשאקרא לך". הוא הוציא מפרש קטן מהתא ועמל לקשרו דקות ארוכות. העמלנות של יוריק יצרה יריעה הקשורה באופן לא סימטרי

לשלושה חבלים, האחד קשור לחרטום שבמורד הרוח והשניים האחרים לשני קצות הבידונים מאחור. היריעה התמלאה מיים ושקעה, קיבלה צורת כיס ומהירות השייט ירדה מיד. לי זה הזכיר מטפחת שאנשים קושרים על ראשם בבתי-קברות, דימוי שלא העלה חיוך ולא תרם למצבי, שנעשה מאויים מרגע לרגע כי החושך ירד וצרחות הרוח התגברו בקוראן – לכו מפה, לכו מפה!!!

הגלים התרוממו עתה לגבהים לא סבירים בעיני, כמו שני מטרים מעל לגובה ראשי. מפיסגת הגל ראיתי באור אחרון פלוגה של גבעות שחורות הדוהרות לכווננו מהאגף בעוד אנו גולשים לתחתית הגל, קניון אפל המאיים להיסגר עלינו. ארץ הקניונים השחורים בה היטלטלנו עכשיו כפיסת קרש עלובה הנאחזת בשארית כוחותיה בסמרטוט שקוע במיים הקשור לאחוריה, רעמה בקול מהדהד בין מצוקי הגלים – עופו מכאן, עופו מכאן!!!

יוריק הציע שאחד מאיתנו ירד למטה לנוח והשני ישב על הסיפון, קשור למשהו חזק שלא ישטף לים וישים לב שלא נכנסנו למסלול נגיחה של אניה תועה. "לא צריך חגורת הצלה", אמר בסמכותיות, "כי הסירה עשויה עץ ולא יכולה לטבוע, פשוט צריך להיצמד לסירה ואם היא תתפרק אז להאחז בקרש", אמר וירד לנוח מפזם משהו לא ברור.

כעבור זמן לא רב, נפתחה דלת ההזזה של התא בחבטה, יוריק התגלגל החוצה, התרומם למצב כריעה, נאחז בקורה האחורית

והקיא את נשמתו בשאגה למיים השחורים. זכיתי וראיתי כמה אנשים מקיאים, לרוב היה זה אקט של עצב, בושה וכניעה, אבל הביצוע הזה היה מקורי, מלא עוצמה ורגש, ממש אמירה הרואית – האריה המקיא, הייתי קורא לזה. יוריק העיף אלי מבט מחויך, פלט עוד מספר שאגות קטנות, שטף את פיו במי ים וירד חזרה לתאו ממשיך את אותו הניגון חסר המיתאר.

כל הפתחים היו סגורים מזמן כי אחת לכמה גלים היה נישלח אחד לבדוק אותם ואת ערנותי, הטיח אותי במעקה שמאחורי ובדק את אחיזתי ברגל השולחן שהיתה מוברגת נאמנה לסיפון. ישבתי-שכבתי על שק מפרשים רטוב שהיה קשור מתחת לשולחן, ספוג מיים מבעד לחליפת פלסטיק צהובה שראתה ימים טובים יותר כחליפת גשם לעובדים בכביש, חבוש כובע צמר כבד ממי הים המתקררים ברוח, מרכין את הראש עם כל חבטת גל ורואה חושך מוחלט.

יוריק אמר שלכל אחד יש את תנאי הים שלו בהם הוא מקיא, "אין דבר כזה בנאדם שלא מקיא ומה שחשוב זה איך אתה מתפקד ולא איך אתה מקיא", אמר. אני הקאתי שלוש פעמים בחיי. בגיל שבע כשחליתי בשעלָת, היתה מחלת ילדות כזו, בגיל 25 ביום ההולדת של אחותי כשחיסלתי לבדי חצי מגש עוגת קרמֶשניט, ובאותו לילה שחור על הסירה. הרגשתי שזה בא אבל פחדתי לעזוב את רגל השולחן, חשבתי שאם אזחל לירכתי הסירה יבוא גל גדול וישטוף אותי לים כשאני בשיא חולשתי. מצד שני, אם אקיא במקומי ידבק הפֶּלֶט בחליפה, וזה כמובן לא בא בחשבון לנצר בן העדה הצ'כית. זחלתי במהירות את שלושת הצעדים עד לדופן האחורית ושפכתי את הגועל נפש שישב לי בבטן בסידרת עוויתות קצרה, שהעלתה דמעות בעיני אך מייד הקלה על הרגשתי. כוס מיים ממכל הפלסטיק ששימש בעברו לחומרי כביסה, טעמה לי מאד וההשתאות על יכולתי החדשה

שיפרה את מצב רוחי באופן ניכר, כמו הצלחתי לעלות על גלשן רוח אחרי הרבה כשלונות. סיפרתי ליוריק שעלה להחליף אותי על חוויתי המסעירה וירדתי לתא, מתזמן את פתיחת הדלת למרווח בין הגלים ופושט בחושך את הבגדים הרטובים.

לא הצלחתי להרדם. בידון העץ החלול, תא השינה שלי, שימש תיבת תהודה מרשימה לדיאלוג הרועם של הסירה עם הגלים הנשברים עליה בסערה. שמעתי מקהלה של מאות גברים שואגים כמו אלפי אוהדים מוטרפים במשחק כדורגל כשהשופט פוסל לקבוצתם שער ברור, שאגה ההולכת ומתחזקת כשהסירה עולה לפיסגת הגל ומשתתקת באחת בשיאו.

כמו כל קטמרון בנויה הלארדה משני גופי ציפה, בידונים, ולכן כשהיא עולה אלכסונית לשיא גל תלול, גוף ציפה אחד פוגש ראשון את הריק שמאחורי פיסגת הגל, נופל נפילה פתאומית ופוגש את המדרון בחבטה איומה. שמעתי מקהלת מאות נשים מלווה את הנפילה והגלישה לתחתית קניון המיים השחורים ביללה מבהילה, כמו זו המלווה חטיפת תיק בחניון המרכול ממאה נשים בו-זמנית. מצאתי עצמי מלווה את הקקפוניה הזו בקולי לאחר זמן מה, צועק עם הגברים, משתתק באימה בפיסגה, עוצם עיניים בבהלה פושט ידיים לתיקרה הנמוכה שמעלי בנפילה ומוציא אוויר, חסר אונים במדרון, מצטמרר עם יללת הנשים.

לימים הלכתי לקונצרט בוקר בו ביצעו את פְּרִימינה-בוֹרְנָה באלברט-הול בלונדון. היו שלוש מאות איש בקהל, מאה נגנים בתזמורת ושבת של ארבע מאות זמרי מקהלה אלימים על הבמה. כשהגיעו לקטע חזק במיוחד, הרגשתי איך ידי נחשקות על מסעד הכסא וגלים עולים מקרקעית הבטן מחפשים בקדחתנות את המוצא. זכרון הגוף מאותה סערה.

ספגתי מכה בראש והתעוררתי, הקונצרט בחוץ המשיך ללא שינוי, לא היה לי שמץ מושג על הזמן שעבר וכמובן לא על מיקומי ביקום. לבשתי את בגדי הרטובים ועליתי להחליף את יוריק, הוא סיפר לי שאין שינוי במצב והכל בסדר, פתח את דלת התא בשפל בין שני גלים ונעלם בתאו, סוגר את הדלת בזריזות. הגל הבא עלה לגשר הסירה כדי לעדכן אותי במצב והשאיר אותי נוטף מי ים קרים, מקלל ומשפר את אחיזתי ברגל השולחן.

לאחר כשעה החל אור השחר, נראה כי הגלים הגדולים שטפו את הצבעים מהיקום, הכל דהה, נשארו רק אפור השמיים, שחור המיים ולובן קצף הגלים. גם אני נשטפתי בעשר השעות האחרונות, כל משאבי היו עסוקים בהישרדות, בגל הבא ובסריקה מתמדת של סיפון הסירה לגילוי מוקדם של תקלות, השאר נמוג ונעלם.

באור האפור של מדבר הדיונות ללא אופק וצבע, נראה על שיא הגל הקרוב, גוש לא גדול של קל-קר, לוח פלסטיק עבה, לבן, המשמש לבידוד, הנקרא פוליִסְטִיִרְן-מוִקְצָף בשפה הטכנית. הלוח, פחות ממטר ארכו, עוביו כלבנת בנין, נעקר כנראה ממכולת קירור שנפלה מאניה או נדד מאחד החופים המרוחקים. הלוח הלבן עלה וירד עם הגל ונסחף ברוח ללא תלונות וללא פחד, נראה שהוא פשוט צף לו בלי לתת דעתו יתר על המידה על גובה הגלים, מהירות הרוח ועל כנס המקהלות המיללות בדמיוני.

כל מה שעלי לעשות הוא להידמות לגוש הקל-קר ואז אולי אוכל להנות מהנסיעה, גם אני עולה ויורד ומתקדם ברות, מה בעצם ההבדל בינינו?, המשקל הסגולי?, המודעות?.

צריך לדהות, לוותר על הצבעים ולהישאר עם גווני היסוד, לא להתנגד ולא לפחד, אני בסך הכל אורגניזם שנצמד לכמה

קרשים מחוברים נודדים בים וברוח, כמו צדפה שיכולה להיצמד לגוש הקל-קר. החשיבה הזאת עזרה. מאד.

קלודיוס פֶּתוּלוֹמָאוּס היה גאוגרף ואסטרונום יווני-מצרי שקבע במאה השנייה לספירה את המרחק בין מעלות האורך על פני כדור הארץ בדיוק מדהים, ופיתח מודל של היקום הבנוי על הידע בהנדסה, גאוגרפיה ואסטרונומיה של אותם ימים. באלכסנדריה, שהיתה מובילת חקר היקום של תרבות המערב באותם ימים, כבר ידעו שכדור הארץ הוא עגול ולשנה 365 ימים, אבל גם ידעו לציין את האיים הקנריים כקצה העולם.

כנראה שלפתולומאוס קשישא היה עודף זמן והוא ניצל אותו לחיבור ספר עזר לימאים בים התיכון. הוא חילק את הים-התיכון לאזורים, קרא להם בשמות אחרים והוסיף טבלאות של שעות הזריחה והשקיעה ומחזור הסערות בכל אזור ים, בפרוט של יום-שבוע-חודש-שנה. הנוסחה שחיבר איפשרה לנוטים ולשייטים להמשיך את הטבלה המכונה "האלמֶנֶךְ הימי של פתולומאוס" עד ימינו.

פיניקה (Finike) הנמצאת בדרום-מערב תורכיה של היום, קיבלה את שמה מהפיניקים שפיתחו עיר-נמל למסחר בתוצרת חקלאית, שנאספה בעמקים. מיגדלי העיר חזו בציי רומא, קרתגו, חליפים ערביים, צלבנים ומושלי קונסטנטינופול, כך שכניסתנו לעגינה במזח הבטון החשוף לא עוררה עניין רב. הלכנו לאיטנו להרשם במשטרת הגבולות במְרִינָה, מספרים

בחצי פה על נסיוננו ביממה הקודמת בסערה. הקצין הממונה חיך חיוך רחב, לקח אותנו ללוח המודעות התלוי בחוץ, טפח לי על כתפי השמוטות, הצביע על טבלת פתולומאוס התלוייה ליד צילום הלווין והמפה הברומטרית של היום ואמר – "מי ששט בשיבעה-עשר לספטמבר השנה מרודוס לפיניקה צריך לדעת שיפגוש סערה בדרך. למזלכם עברתם בשולי הסערה כי לא באתם מרודוס ולכן קיבלתם גלים קצת גבוהים ורוח לא חזקה מידי, לא רציני", סיכם וחזר להסתכל בסיפוק על צאן מרעיתו, עדת תרנים מקשקשת מיתרית, מהנהנים במקלה, קשורים לאבוסי המזחים האפורים.

הקוו הדמיוני בין האי היווני רודוס לנמל מרמריס התורכי משמש כגבול בין היס-התיכון ליס-האגאי. יותר מפעם נכנע יוריק לרוחות ה"מלתם" (Meltem) הצפונית הנושבות בחוזקה בחדשי הקיץ ביס-האגאי, ובהעדר מנוע נסוג ליס-התיכון מלקק פצעי גאווותו במסלול הפיניקי של מפרצי החוף של דרום תורכיה. במסע זה הגענו לגבול הימים בשלהי עונת המלתם וחגגנו את כניסתנו ליס האגאי בהשקת מעדן הבית, צ'זיקי-א-לה-לאדרה שהיה ציר קיומנו בחודש הקרוב. להלן אופן ההכנה לשני אנשים, ליממה אחת;

לוקחים דלי קטן או קערה גדולה, כותשים שום בכמות מסחרית, שבעה מלפפונים ירוקים על קליפתם חתוכים לפרוסות עגולות, כמה בצלים ירוקים, שניים-שלושה בצלים יבשים גדולים, הרבה מאד שמן זית, שתי עגבניות חתוכות נמרצות, מלח ופלפל שחור, עוד שמן זית ושלושה עד ארבעה ליטר של יוגורט תורכי או יווני, לפי הזמינות והמירקם. מערבבים בעדינות מבלי לפגוע בגבישי היוגורט, מניחים לעגבניה לגוון את קווי השכבות באדום, ולשמן הזית לצבוע

את ערוצי היוגורט בצהוב עמוק. אוכלים פעמיים ביום עם פרוסת לחם עבה, כוס מיים ומבט לא ממוקד באופק.

הנזיד הלבן הזה אותו הכנו כל בוקר, שימש אותנו לתזונה בריאה המתאימה לעצלנים, וגם יצר אינטרס לשמירת קשר עם הציוויליזציה כדי לקנות יוגורט ולחם טרי כל כמה ימים, אם אפשר. במשך הזמן למדנו להגדיר את רוחב משעול הטעם המשותף שלנו, שכלל מיתאם רב בכמויות השום, הבצל ושמן הזיית, אך נאלץ להתרחב בנושאים כמו גיל המלפפונים והלחם. אני טענתי להגנתי שמלפפונים אינם עזרי נווט ולא חייבים להוכיח זיקה הסטורית ללאדרה או לפתולומאוס. יוריק ציטט בנחרצות פיניקית – "אוכל לא זורקים" ונאלץ לפעמים להוכיח זאת.

כל בוקר היה מתחיל בתפילת הים האגאי של יוריק. הוא היה מתמתח לאחר כוס הקפה הגדושה עד שפתה, מסתכל לאיטו במפרץ המדהים בו חנינו בלילה קשורים לעץ או לסלע ושואג כשפניו כלפי מעלה – "אוי אלוהים, אלוהים, מה עשו לך התורכים/היוונים שנתת להם את המפרץ הזה – ומה עשינו לנו לך שנתת לנו את המקום ההוא?", לאחר מספר דקות משלא נשמעה תשובה, היינו חוזרים למלאכת יומינו, צפים עם הזרמים והרוחות בין מפרצים אליהם גולשים מצוקי הסלע, טובלים בהם את רגליהם.

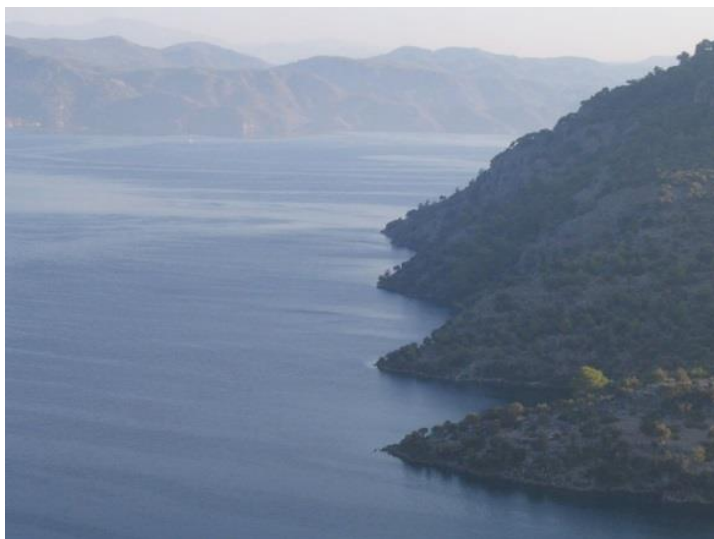
רוב הלילות היינו עוגנים במפרצים שוממים, ללא ישוב או סירות אחרות ואז היינו מתארגנים לקונצרט ערבית. שרועים על הסיפון עם כוס קפה או בירה מול השקיעה, שמים דיסק במערכת סטראו של רכב ישן שהתקין יוריק עם רמקולים בחוץ, לשמיעת המיטב של לאדרה - הפסיונים של באך ושירי הסיקסטיז של ג'ואן באאז, פיטר פול ומרי, דיב ברובק והמחזמר קינג-קונג.

שישה שבילים

אני הייתי אז בתקופה הסכרינית של סטאבט-מאטר של פרגולזי
שגם בה לא מצאתי מספיק ניחומים למחשבה המצערת שגם
לדרך הזו יש סוף.

חזרה למפת השבילים

שביל השריטה

אין מילים, רק תמונות לא משמחות.

האם מי שלא היה שם יוכל לראות את השביל?

דרגת קושי: קשה.

ציוד נדרש: מזל.

שביל השריטה

עם רדת השמש ראיתי את הנחל, קוו שחור מגליד מבין כתמי הדגנים, תחבושת אדים לבנה מתחילה לקרום מעל לצלקת המתעבה על רקע צלליות העצים, שומרי הזרם.

מנוחה נכונה, זה כל מה שרציתי, אורז בתרמיל את כל הדרוש ליומיים בשטח לבדי. נסעתי בתחבורה הציבורית של הבוקר המוקדם עד הכפר שבמבוא העמק, מגשש דרכי בירידה בין הבתים הדמומים, מברך בניד ראש את משכימי הקום ואת השביל היורד לשדות. עובר מאספלט לעפר בהרגשת הקלה כמי שחולץ נעליו ומשחרר את אצבעות רגליו לשכשך בחול על שפת הים, מתעלם ממחאת כדוריות הטל הלכודות בזיפי עלי התורמוסים, אביב מגיע. הלכתי בגבולות השדות כמתאר מהלכים על גבי לוח שחמט ענק בין משבצות חום-ירוק, עוקב אחר שרטוט גבולות חלקות השדה, שמיכת טלאים תפורה בחוט פרחי החרדל הצהובים הנשזרים רטובים בשרוכי הנעלים.

מרחוק נראה עץ אלון בודד. המחרשות, המשדדות והמזרעות עקפו אותן במשך דורות, מתווים אליפסה של תלמים מסביבו, מציירים גוף של ספינה בה האלון וצמרתו משמשים תורן ומפרש, שטים על גלי החריש בים ללא נמל. האלון אירח בצילו

דורות רבים של עובדי אדמה יושבי הכפרים שבשולי העמק. פלאחים נפגשים בצהריים למנוחה בעת החריש, הזריעה, הקציר, מחליפים סיפורים ומדברים על המצב, מה שלום האישה, הילדים, ההורים, הפרד והמוכתר. כאז כן עתה, הפרד הוחלף בטרקטור, כל השאר לא השתנה.

ישבתי בצילו לנוח, שותה מעט מיים, מהרהר בעצי האלון בעמקים, במחבואי שיחים בשולי עיירות ובתחנות רכבת נטושות המפוזרות בעולם כפנסי רחוב כבויים, בחיקם נרקמים סיפורי התבגרות, גם אני הייתי שם.

היינו שלושה – "הטוחן", "הסנדלר" ו"המורה". "הטוחן" היה מתלהב ומנופף בידי ככנפי טחנת הרוח, "הסנדלר", אני, הייתי הולך יחף רוב השנה ו"המורה" היה מרצה את דבריו ברצינות ובכוונת משכנע כמו לפני קהל, גם כשעמד לצידך, משתין לשיחים לאור הירח. עץ האלון שימש לנו כמקום מפגש בילדותינו ובנעורינו עד שהקמנו משפחות ופרשנו איש-איש לביתו. היינו נפגשים כל חדשיים-שלושה ביום שישי בצהריים, להמשיך שיחות שנקטעו כמפיחים חיים בגחלים כלות, כאילו לא עבר הזמן, כאילו לא התרחקנו והשתנינו ובגרנו ועייפנו, כאילו לא היינו במלחמה.

גופו של "המורה" חזר מהמלחמה, רוחו נשארה שם. אביו היה מכין לו סנדוויץ' של גבינה לבנה עם פרוסות דקות של צנונית ותרמוס קפה, מסיע אותו עד למבוא העמק וחוזר לביתו. אנחנו היינו מספרים ל"מורה" על מעלליו בעברו ומצטטים את אמרותיו כמו – "בימים הראשונים של טיול אמיתי, מפרישים יותר פֶּרֶשׁ משאוכלים כי צריך להיפטר מכל הזבל שספגנו מאז הטיול הקודם."

היינו מביאים בירה בפחיות כדי לראות אם יחזור לסורו. בעבר השתמש בפותחן קופסאות חלוד שהיה נושא בשרוך על צווארו

ומוזג את הבירה לספל אלומניום מקומט שהתגלה כנראה בדיונות במדבר המערבי, שרידי המערכה של מונטי ורומל. "מסע", היה מוסיף "המורה" ואומר, "זה לא טיול-שפצין-פרומנד, זה משהו אחר לגמרי ואתה יודע אם היית במסע או בטיול רק אם חזרת אחר משיצאת. זהו ההבדל", הסביר. "אם חזרת מטיול, לא השתנה דבר ואם חזרת ממסע – לפחות אתה השתנית, אם לא כל העולם".

הגעתי לנחל, בחרתי בקפידה מקום לינה והתחלתי במלאכת איסוף הזרדים למדורת הערב. המדורה צריכה להיות חסכונית ומתחשבת כמו כל פעולה בטבע, צריך להגיד תודה בקול כשקמים בבוקר ומותר לשתוק עד מחר. להשאיר נקי, לקחת את השיירים ולכסות את שרידי המדורה, זה חשוב להרגשה שלי בהמשך היום. להיות סבלני, לא לקצר שבילים, לא לרוץ בעליות, להקשיב לגוף, לחכות שהקפה יתקרר קצת, להניח את הראש ולהקשיב לאדמה. לכל טיול יש את המוסיקה שלו ואנחנו ממונים על השתיקות, אני חושב, מתכופף להרים ענף יבש, מצרפו לאגודה החבוקה במיתר שנועד מבית לתפקיד, כזה שלא מסתבך בענפים וזרדים קוצניים.

חלבה וקפה על המדורה הקטנה בערב, נשארו עצים לקפה של הבוקר, להסתיר ענף אחד וכמה קיסמים מטל הלילה, לנקות שיירים שלא יבואו חיות, כבר התעוררתי פעם כששועל מבולבל נשך את כף רגלי דרך שק השינה, הוא נבהל יותר ממני כשקפצתי בצעקה. בלילה בחוץ ללא אוהל אני ישן כמו מפעיל מערכת רדאר, שוכב על הגב בעיניים עצומות סורק מסביב, מעבד כל רשרוש ומחכה בסבלנות לשינה שתבוא ותכסה אותי ואת המכ"ם בשמיכה קלה. אבן קטנה בשדה, אורח תועה מחפש מנוחה מתחת לשמיים.

*****

הוא התעורר מכאב בצלע ימנית ושינה את תנוחתו, שרוע על גבו, בצד גל אבנים בשוליו של מגרש כדורגל שכונתי מוזנח, ללא שערים. השמש העולה מחממת את גופו, חודרת לעיניו שלא הוצלו על ידי כובע הפלדה שהיה עדיין רכוס בחוזקה לסנטרו מאז אתמול.

בלילה הקודם הם התקרבו למבנה מלבני חשוך בן שתי קומות שנראה כמו ציור של מצודה בספר ילדים. המצודה פלטה אש כבדה לכוון הבאים, זרם הכדורים הנותבים תאר קווים ישרים, אדומים וירוקים כנהר מכוניות באוטוסטרדה. צריך לחצות אותה בלי להיפגע.

כמעט כולם עוברים, הוא מתעודד, העיקר זה התזמון, לא לפגוע בחבלי האור הכואבים, זה לא רחוק.

הם הגיעו לכאן בזחילה דרך פירצה בגדרות התייל. כמה תרמילים גדולים היו מוטלים שם, כמה מהם היו אנשים הנראים כתרמילים תלויים על הגדרות. אחר כך היו התעלות וכל הזמן היו חבלי האור תלויים ושורקים והבזקי תאורה.

פרט מציור על בד יוטה של יחיאל שמי, באדיבות "אטלייה שמי", כברי

אם זה היה בלי קול הייתי מסתדר יותר טוב עם הפחד הזה והצמאון, הוא חושב, מתקדם לאיטו. יש אנשים לפניו ומאחוריו. זה הקטע של הסבלות, לא יכולים לרוץ, את רוב

המטען אני משאיר ליד קיר המצודה, בטח ארגיש קליל כרקדן הוא חושב. אחר כך אולי תהיה הפסקה, הקהל יצא לקנות פופ-קורן ושתייה וכשיחזרו לאולם נתחיל בסצינה של המחול, לרוץ-ליפול-לירות-לקום-לירות-לרוץ.

אנשים מותחים את צווארם תחת משא הציוד כעדת תרנגולי הודו ירוקים מתקרבים בחשד לפנס בודד שנדלק בחצרם בלילה. בחור אחד שוכב מאחורי אבן גדולה, ידיו עוטפות את ראשו, כובע הפלדה זרוק לידו על התרמיל והרובה. אמא'לה, הוא ממלמל, לא נראה שהוא פצוע, כנראה קשה לו לסחוב יותר. "אתה פצוע?", הוא שואל, "אמא'לה", עונה לו הבחור. תרנגולי ההודו הירוקים ממשיכים בתנועתם האיטית מול האור, מהופנטים לקול התופים המהדהד בקצב איטי כמו בסירות העבדים הרומיות. יש עוד תעלות ועוד אנשים שוכבים, חלק מחוטי האור נתקלים בקרקע ובסלעים הזרועים בחלקת השדה הקטנה בה זה קורה, הם ניתזים לעיתים בזוויות משונות למעלה ולצדדים. אין צעקות וקולות לבד משריקות הכדורים, והפיצוצים וקול התופים.

לצד כל תעלה הנראית כפס שחור בקרקע המוארת בפגזי תאורה, ניצב עתה כיסא מתקפל עליו יושבת אמא אחת, מחזיקה בידיה כוס זכוכית המונחת על תחתית זכוכית, לוגמת מהתה החם, מסתכלת על החיילים המתקדמים לאיטם. זה לא שלי, היא אומרת לעצמה, גם זה לא, גם ההוא שנופל ליד האמא ההיא לא שלי.

אולי קווי האור הם רשת שאם אפגע בה היא תעיף אותי בחזרה ואוכל לנסות עוד פעם לעבור את נהר האור, הוא חושב. כן, זוהי רשת ואני לא מפחד ממנה, הוא קם ורץ כאילו אין עליו מטען כלל, כאילו הוא בכיתה ו' עולה לבמה לנגן את סולו הכינור הראשון שלו והוריו יושבים בקהל. מהיר יותר מפחדיו

הוא חוצה את נהר האור לצדו השני, אביו מניע בראשו לאות הערכה, אימו מוחאת כפיים וקוראת "ברבו" בקול, מחייכת בשימחה, משקפיה בורקות.

הכאב בצלע הימנית שוב מעיר אותו, הוא מתרומם לעמדת כריעה ומשקיף לצד ערמת האבנים. חלקת החצץ והאדמה בה נטוע גל האבנים שטה במי הנחל. אני חולם, חשב, איפא החברים, איפא מגרש הכדורגל עם הצלפים במבנה שמאחוריו, צריך להתעורר מהר, הסיפור עוד לא נגמר.

מעליו נשמעים רחשים מוזרים, הוא מרכין את ראשו אוטומטית, רמקולים בראשי העצים משמיעים זמרת שרה "סורבֵייה ג'וני, האם אין זה הסוף, סורבֵייה ג'וני, הניתן לכאב לחלוף". הצפורים חוזרות לראשי העצים מהם הובהלו, אולי אחזור לישון ואתעורר במגרש, משהו השתבש כאן, אולי נפגעתי ואני מהצד השני. אם כבר מוכרחים להשמיע את קורט ווייל למילים של ברֶכט, הוא חושב, הייתי משמיע את "הירח של אלבמה", יותר מתאים לסיטואציה. הזמרת מתחילה לשיר, הוא שוכח את מגרש הכדורגל והצלפים ומתרכז בלחש המיים הזורמים לאיטם.

" Oh, moon of Alabama, We now must say goodbye,
We've lost our good old mama, And must have whisky,
oh, you know why"

השיר נגמר, רחש הרמקולים ניטמע באוושט הענפים ושירת
החרקים, השקט לא עושה לו טוב. הייתי מעדיף ביצוע של דויד
בואי, הוא חושב, עומד לפני הנגנים, כוס וויסקי בידו והוא שר
את אידי המשקה שזוקק באזובי סקוטלנד הרחוקה, קולו
המעושן מלחך את גדות הנחל, עוטף את הרפסודה בעננה לבנה.
מאחוריו נשמע קול צהלת ילדים, חלקת דשא ועליה עץ, שני
ילדים ואישה מתגלים לאחר העיקול, צפים בעקבותיו. הם
חותרים בכוונה להתקרב אליו כנראה, הילדים שמחים ורטובים,
האישה נראית נואשת ורטובה.

*****

היא מניחה את כוס הקפה על הדשא כדי שלא תישפך, היד
רועדת בחוזקה כזרועה של בובה מכנית שהשתבשה, היא
יושבת על כף היד עד שתרגע. הילדים נשענים על גזע העץ, כל
אחד ומשחקו כבכל יום אחר הצהריים. העץ נישתל כאלון מצוי
והפתיע את הנוטעים כשהתפתח לאיזדרכת. לא נורא, התנחמו,
צל בקייץ ושמש בחורף, זה גם כן משהו.

בצהריים קראה לה השכנה, שני הבעלים, חברים מילדות, עברו
ביחד את תנועת הנוער, הצבא, שירתו ביחד במילואים
ומגויסים עתה למלחמה באותה יחידה. כמעט חודש לא ראתה
את האיש שלה אם כי קיבלה דרישת שלום אחת עקיפה לפני
מספר ימים. השכנה הודיעה לה בהתרגשות שהבחורים עוברים
באזור בדרכם לצפון וחונים בחורשה קרובה. כמה דקות להכנת
חבילה, שני זוגות תחתונים וחולצות-טי, שלושה זוגות גרביים,
חבילת חלבה ועוגיות, ציור שהכינו הילדים בשבת, שקית קפה
ומשהו לחבר'ה, קופסת שימורי אפרסקים שלושה קילו
שנשארה מטיוול משפחתי קודם.

הן היגיעו לחורשה וראו את שני האוטובוסים והחיילים
מסביבם מפוזרים בקבוצות קטנות, יושבים, כורעים ושרועים

בתנוחות עיפות מתחת לעצים. השקט היה מפתיע, נעדרו הקולות הרגילים של חבורות ילדים-גברים המתגודדים ביחד. השכנה הפעלתנית זיהתה בקריאות שמחה את בעלה וקראה לה, הקפיץ השתחרר והיא רצה אליו מתחבקת וקצת דומעת. יודעת שהוא נרתע מגילויי רגשות בציבור, הלכו לשולי החבורה, ישבו מתחת לעץ אקליפטוס בעל צל גדול, הוא נראה מלוכלך, קווים רחבים כהים עלו מתוכו, סימני פחדים שפגשו באבק, שריטות, פיח ושמן רובים. היא מתרכזת בסיפור האופטימי הכאילו מחזק על הילדים והשכונה, כולם בסדר ומתגעגעים, רשת ביטחון גדולת חורים של היומיום.

הוא ענה לשאלותיה באמירה שעוד כמה ימים יחזור ואז יוכל לספר מה קרה. "יש נפגעים אבל את לא מכירה אף אחד", הפטיר, משלים את פתיחת קופסת שימורי האפרסקים בסכין שלא יועד למלאכה זו. שוליים משוננים הופשלו וחשפו שלולית מיץ אפרסקים בהיר בו צפים חצאי הפרי כהיפופוטמים צהובים עצלים מסתכלים באור השמיים החדשים שנפערו מעליהם. קבוצה קטנה של חיילים פרשה הצידה, שני הגברים קמו להצטרף אליהם, "יש תדריך, מיד אשוב", אמר.

חייל אחד, כנראה מפקד, עמד מול חצי-גורן של כתריסר חיילים עייפים ודיבר, מצייר תרשים של קווים ועיגולים בעזרת ענף אקליפטוס בעל שפה שבורה על משטח קרקע שהחליק בנעלו.

קרן שמש הסתננה בין הצללים שהטיל מעגל הגברים על האדמה היבשה, נלכדת באבק העולה מהשרטוט הנרקם על פיסת הקרקע הכלואה במעגל, כמו חודרת מפתח בראש הפירמידה, מתקדמת במעלה חזהו של הקורבן הכפות בדרכה אל הסימון האדום.

אף אחד מהגברים השותקים לא נע, סורקים במבטיהם את השרטוט, חוזרים בשתיקה לצל העצים, מזכירים לה במעומעם

ציור של קבוצת זקנים מימי הביניים המוסרים את מפתחות העיר.

"יורד לך דם מהיד, נפצעת?", "שאלה", "לא", "ענה", "זה מקופסת האפרסקים".

לפני כשעה חזרה מהפגישה בחורשה נסערת כולה, כמו ביקרה בגלריה ובאמצע התבוננות שלווה בבד הממוסגר, נפלה התמונה מול עיניה, התרסקה לשבבים קטנים וכל פחדיה ניצבו מולה, לבושי חולצות אפורות ועניבות אדומות, צורחים אל פניה מבעד לפתח שהותירה התמונה בקיר. הכל מתפרק, חשבה, ויצאה לחפש חבל הצלה, הילדים המשחקים מתחת לעץ.

העץ הזדעזע קלות וניתק עם פיסת דשא בגודל ארגז החול של הילדים בגן, ספל הקפה התהפך ונשפך למיים על פניהם צפו עתה לאיטם, העץ והדשא, היא והילדים במורד הזרם השקט.

היא מכירה את הנחל, כך נדמה לה, ערבות צפופות מעל חומות פטל בגדות, אנפות לבנות במרומי העצים, כמה גזעים מוטלים במיים, אוספים סחף ענפים ועשבים, כמה סלעים בולטים ושפיריות מפטרלות ביניהם.

הילדים מטפסים על העץ בשימחה, היא קוראת להם חוקרת בעיניה את הצללים הכהים שמתחת לשיחי הפטל, מחפשת ענף ארוך במיים בעזרתו תוכל לכוון את האי הצף לגדה ולטפס עליה. אנפה סקרנית נוחתת על עץ האיזדרכת לשימחת הילדים, הדשא מרטיב את מכנסיה. הרפסודה נסחפת לאיטה אך המיים

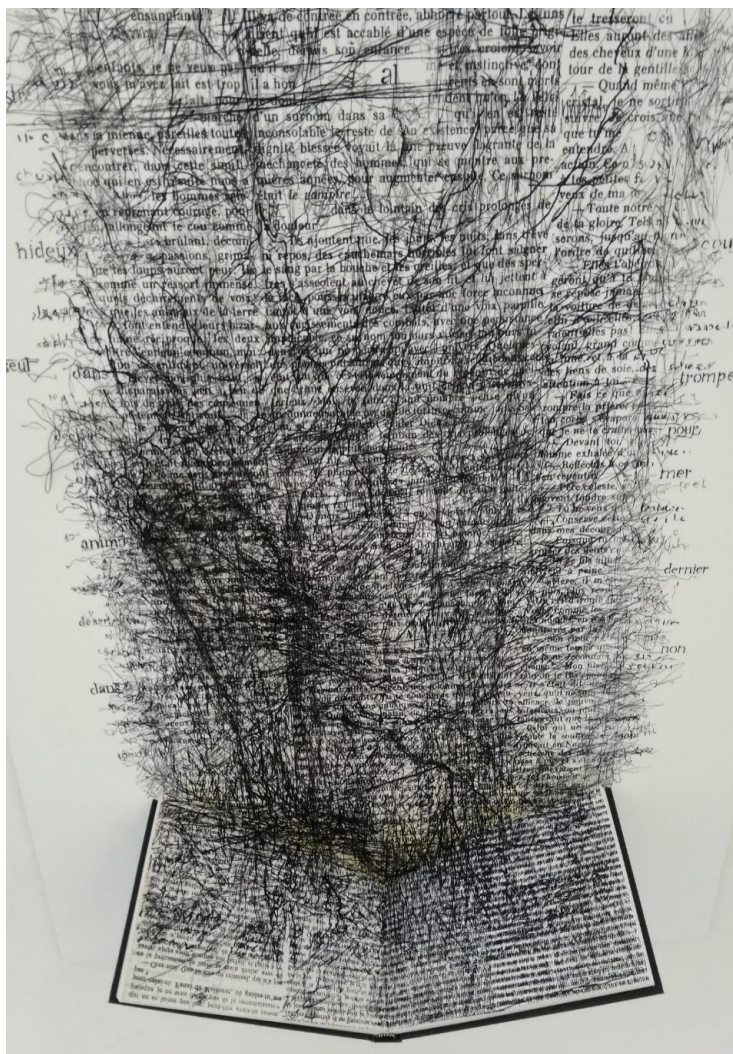
כבר נראים מבעד לדשא, "זה לא עמוק", היא אומרת בקול לעצמה, "נוכל לרדת ולשחות לחוף אם נמצא פירצה בחומות האלה, הזרם די חלש".

בישורת הנחל לאחר העיקול נראית לפנים רפסודה נסחפת בזרם לאיטה. היא נשכבת בחזית הדשא, נאחזת בקמר כף רגלה בגזע האיזדרכת וחותרת לפנים כדי להשיג את הרפסודה שלפניה. היא רטובה כולה, קוראת – "הלו !!", הילדים מצטרפים למשחק, רטובים אף הם, יהיה לנו קר בלילה אם לא נמצא יציאה מהנחל, היא חושבת, המרחק לא מצטמצם. פיסות דשא צפות משיגות אותה, נתלשו כנראה מהשוליים שלנו, היא חושבת, הרפסודה השניה כשלושים מטר לפנים בלבד, הילדים קוראים בהתרגשות, הם בתחרות שייט, האנפה עוזבת בשאט נפש את עמדתה על האיזדרכת. הרפסודה הקדמית שקועה למדי, נראית רק ערמת אבנים ועליה מוטלת דמות, פניה למעלה, חבושת כובע פלדה של חיילים, לבושת מדים, לא נעה, אולי ישנה.

*****

במעלה הנחל נשמעים קולות, קריאת אישה נשמעת, "הלו !!", אני מתקרב לגדה עומד בפתח בין שיחי הפטל. גוש בולט נראה מעל המיים, ערימת אבנים צפה במורד הנחל, מתקרבת לאיטה, דמות חייל שעונה עליה על גבה. לא רחוק מאחוריה רפסודה נוספת, עץ איזדרכת נטוע בפיסת דשא, אישה ושני ילדים קטנים עליה, חותרים בשימחה במיים.

.Galerie FELLI, Paris באדיבות ,Bertrand Flachot של ציור

שישה שבילים

שביל הקריאה

הדרך רצופה קטעי שבילים שאינם מתחברים ממבט ראשון. מומלץ לעלות לעיתים לנקודת תצפית גבוהה יחסית, להשקיף על הסביבה כדי לראות תמונה שלמה יותר בה נפגשים חלק מהשבילים.

דרגת קושי: בינונית.

ציוד נדרש: זכרונות זמינים.

שביל הקריאה

לפני כמה חדשים ישבנו ב"אוהל של תמי" בישוב קליל, מחכים להופעה של הרכב ג'אז ושותים משהו. אחד מהיושבים מסביב, הסתכל עלי יותר מהרגיל עד שלבסוף בצעתי בידי תנועה ימתיכונית לעברו – למה מה?.

הוא ניגש בחיוך ואמר "אני מתנצל, אבל אתה כל כך דומה לבוקובסקי שזה מדהים".

"מי זה בוקובסקי?" שאלתי,

"מה, אתה באמת לא יודע?, אחד הסופרים הגדולים בני זמננו שכתב בין השאר את הסיפור לסרט "ספרות זולה".

למחרת הסתכלתי באינטרנט בערך "צ'רלס בוקובסקי" והזמנתי ספר סיפורים קצרים שלו. למדתי גם שבוקובסקי ז'ל כתב בערוב ימיו נובלה בשם "Pulp". קוונטין טרנטינו כתב עם רוג'ר אבארי את "Pulp fiction" ששימש את התסריט לסרט המופת "ספרות זולה". אלו הן יצירות נפרדות ושונות. הסתכלתי בתמונה של בוקובסקי, אני לא דומה לו והוא לא דומה לי.

הענין הזה שמישהו מגלה לי למי אני דומה, קרה לא מעט ותמהתי האם זוהי מנת חלקו של כל אחד, או שיש לי פרצוף המזמין השוואות מהסוג השלישי.

הדמיון לקלינט נחת עלי באיזשהו יריד כפרי בארה"ב, את הדימוי להמינגווי קיבלתי מצייר רחוב במונטרטר, את הדמיון לנשיא האוניברסיטה שלה, קיבלתי מסטודנטית הולנדית בצ'נגדו. בכל המקרים הזכורים לי, לא טרחו הדוברים להכנס איתי בשיחה הקשורה לעניין, לא השוו קווים בדמותו של האוביקט הנזכר לדמות שלי, לא רגשות קשורים ולא אנקדוטות מאפיינות. פשוט חלקו איתי את התחושה ואת הדחף שלהם לשחרר אותה והלכו מחייכים ומרוצים מעצמם. במפגש הקרוב שלהם עם חבר-חברה הם יגידו "וואו, פגשתי אחד שהיה ממש דומה לוילי נלסון". מענין שאף אחד לא השווה אותי לדוד שלו ואף אחת לא ציינה שאני מזכיר לה את החבר שלה לשעבר. רובם הסתפקו בקירבה רחוקה, מישהו שלא הכירו אישית אבל ראו את תמונתו, בדרך כלל סופרים מזוקנים מתים וקצת מפורסמים.

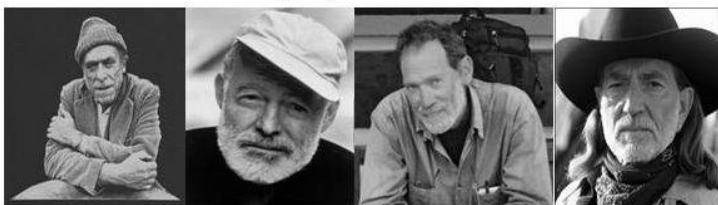
טרחתי ואספתי כמה תמונות של אלה שאני זוכר שתייגו אותי כ"דומה להם" ותשפטו בעצמכם:

Bukowski

Hemingway

זה אני בטיוול

Willie Nelson

פתרון מניח את הדעת מבחינתי הוגש לי במנוחת מילואמניקים אי שם. אחד החבר'ה תייג אותי כדומה לז'אן-פול בלמונדו, שחקן קולנוע צרפתי ז'ל. סיפרתי לו את הדילמה ושאלתי אותו

האם גם הוא נתקל בתיוגים כאלה והוא אמר – "אתה לא כמו כולם, הפרצוף שלך נראה לא גמור, כמו טיוטה, ולכן דומה להרבה אחרים". השתכנעתי.

עידן האינטרנט מאפשר לנו לראות את בוקובסקי, המינגווי, מונרו, קרת, זבאלד וכל מי שפרסם משהו, תמונותיהם מלאו את הרשת ובנותיה. תמונת הסופר מספקת את יצר הסקרנות השטחית בלבד, אם לא נקרא ביצירותיו, נאבד הזדמנות לחוות את הקסם האמיתי, מסע במרווח המרתק שבין תאור התרחשות וחוויה במילים על ידי המספר, לבין זו המצטיירת ונרקמת בדמיונו.

עזרי הנווט במרווח הזה הם הדמיון, עולמנו הפנימי והיצירתיות שלנו הקוראים. המספרים בונים בסיפוריהם את המבואה לסיפור שלנו, שהוא הסיפור האמיתי. עליו אני מדבר כאן. הנה רשמי מאחד המסעות המרתקים במרווח המדובר, בין הסיפור הנכתב לסיפור הנקרא, בין סיפור הסופר, לבין הסיפור שלי בילדותי, לבין הסיפור שלי בבגרותי.

לפני כמה שנים, בנסיעה לארה"ב, שאל אותי שותף עסקי היכן אני רוצה לפגשו דרומה לסן-פרנציסקו. ללא היסוס עניתי – על רציף הדייגים בעיירה מונטריי. הגעתי לעיירה חצי יום לפני המועד וטיילתי במחוזות ילדותי, קובץ הסיפורים של ג'ון סטיינבק בשם "קנרי רו" (Cannery Row) שנכתב ב-1945 ומתאר הווית חיים בעיירת הדייגים מונטריי של אמצע המאה הקודמת. משמעות השם כפי שחשבתי אז – ציפור קנרית ושמה רו, לא התבהרה לי. לא מצאתי שום רמז בסיפורים לציפור קנרית, אך היו עוד ענינים שנפלאו ממני בגיל ההתבגרות ולא העמקתי בסוגיה.

קובץ הסיפורים הקצרים נקרא על שם שורת מפעלי שימורי הסרדינים לחוף הים, שפעלו במלוא תפוקתם בזמן מלחמת העולם השנייה ונסגרו בתחילת שנות השבעים. מככבים בהם - הרופא ומעבדת החי, הסיני בחנות המכולת שטיפח פינקס מכירות בהקפה ומתן בסתר לנזקקים, מנהלת בית-הזונות שניהלה בתבונה את מועדי ביקורי הלקוחות, דייגי הסרדינים ועובדי המפעלים, המוזג בבאר שמזג את שאריות כל הכוסות והבקבוקים לכד גדול לטובת החבורה ובעיקר, מאק והבחורים. היתה זו חבורת חסרי בית, לא צעירים, המתגוררים בחורבה נטושה ששיפצו, צמודה למגרש הגרוטאות של המפעלים בו התגוררו חסרי בית נוספים בדוודי קיטור נושנים.

מֶשֶׁק כנפי אוֹרַח החיים חסר האחריות וחסר הדאגות של החבורה, החיים מהיום למחר ללא כל מטרה ומסגרת, הפתיע אותי בחדותו השלוח וקסם לי כפרי עץ הדעת. מעל משכנם של מאק והבחורים התנוסס עבוּרִי דגל מבהיק בצבעיו, שבישר לי כי ישנם חיים אחרים מאלה שראיתי כהמשך צפוי לחייו של נער מתבגר, אפוף מסגרת חינוכית פוריטנית מוסרנית ומחויבות אחראית מעיקה למדי, לפי הפרוטוקול של שנות החמישים בשכונה של ארץ ישראל העובדת.

באחד הקטעים בספר, נוסע הרופא בערב לאסוף חלזונות ים עם השפל באחד המפרצים. הוא מהרהר בדרך במחשבה שאינה מרפה ממנו לטעמו של משקה מוזר, בירה עם חלב, עליו שמע בבאר קטן בעיר המחוז. הוא עוצר לתידלוק הרכב בשולי הכביש, ניגש לבאר המסעדה הצמודה ומבקש כריך הודו עם גבינה. הבארמן שואל "ומה תשתה?" ואז נפלט לרופא "בירה עם חלב". הבארמן מסתכל עליו בזהירות והרופא מפטיר, "זה לריפוי הסיפיליס שלי".

הייתי כאמור כבן 13 ולא ידעתי מה זה סיפיליס, אבל היו לנו בבית חלב ובירה שחורה, שזה לא באמת בירה, ניסיתי וזה היה דוחה במיוחד. בסוף היום המדובר במונטריי, כמה עשרות שנים מאוחר יותר, בדיינר ליד המלונית בה התאכסנתי, ביקשתי כריך הודו עם גבינה וכוס בירה עם חלב. המלצרית לא היססה, רשמה את ההזמנה וחזרה עם הכריך והכוס לאחר זמן קצר. הכריך היה בסדר והמשקה העכור בכוס לא דמה לשום דבר אך הזכיר לי בירה מקולקלת. שאלתי את המלצרית אם לא נראה לה משהו מוזר בהזמנה והיא אמרה "לפחות פעם בשבוע יש לי הזמנה כזאת. גם אני קראתי את הספר כי זה חובה בבית-הספר המקומי, גם אני טעמתי את הגועל נפש הזה" והלכה.

ג'ון סטיינבק זכה בפרס נובל לספרות ב-1962 ולכן חשבה עיריית מונטריי, ששינתה יעוד ממרכז שימורי סרדינים למרכז תיירות, להנציח ולהאדיר את הסופר שפרסם את דבר קיומה של העיירה בעולם. העירייה בנתה מסלול-פארק לזכר הסופר, היצירה והדורות הקודמים של תושבי מונטריי. המסלול עובר צמוד לשפת הים, היכן שהיו סירות הדייגים ניגשות למזחי הפריקה. המזחים נשקו לשורת מפעלי השימורים שחלק משלדיהם עדיין ניצב, דֶבֶק בחלודת פיגומיו, מנציח כיעור תעשייתי שיפורק בוודאי כשתתעורר רשות בטיחות כלשהיא. עשו מזה גם סרט עם ניק נולטה, הספר הרבה יותר טוב.

במרכז המסלול-פארק שבנתה העירייה נמצא ציור קיר גדול של מאק והחבורה, כפי שדמיין אותם צייר שנשכר לעניין והשתמש בצילומי שחור-לבן של טיפוסים מהעירה.

הופתעתי למראה גיבורי בצבעים, כמלאכים בשמי מונטריי, מסתכלים עלינו בני התמותה המתרוצצים לרגליהם ללא תכלית משמעותית. לא הייתי מזהה אותם ברחוב כחבורת מאק, אפילו לא במונטריי.

עמדתי מולם זמן מה מתרפק על עברי וכשהגיעה חבורת תיירים יפנים ביקשתי שיצלמו אותי במצלמה שלי. אמרתי שאני בנו של זה עם הכובע הירוק שנקרא אדי (היה כזה בחבורה אבל המצאתי את הקירבה והזיהוי כמובן). הם אמרו שאני באמת דומה לו וביקשו רשות לצלם אותי גם במצלמותיהם כי המפגש מלהיב אותם.

עבורי היה זה רגע של תרבות וגם רגע מרגש של מסע בזמן בו אני-המבוגר פוגש את אני-הילד.

המתנה הגדולה שקיבלתי לבר-מצווה שלי היתה סידרה של כתריסר ספרים שהגיעה דרך הורי מחבריהם, אנשים שלא היכרתי, רובם בעלי עבר דומה, בוגרי הכשרות חלוציות של תנועת הנוער "השומר-הצעיר" מצ'כוסלובקיה שבאו לפלסטינה

בשנות השלושים המוקדמות. היתה בזה בשורה בנוסח – מי שמקבל ספרים לבר-מצווה, כנראה יקבל כלי נגינה לחתונה. קיבלנו חליל (פלוט, חליל-צד).

היה באוספי הסיפורים הקצרים האלה בכריכות השחורות הרבה יותר ממתנת בר-מצווה. קיבלתי תנועת נוער פרטית עם כתריסר מדריכים, עם תכניות הדרכה מהטובות בעולם, שבאים אלי לקריאתי לכמה זמן שארצה, ברגע שאפתח את הספר. (הוצאת כרמי את נאור, סדרת "כתבי מחברים נודעים" 54-1953, "עולם ומלואו", 1955).

בנעורינו, אחותי ואני היינו שוכבים אחר הצהריים, כל אחד במיטתו, וקוראים שעה-שעתיים, במטבח חיממנו סיר עם חלב. כשנקרש קרום השומן על פני החלב, היינו שולים אותו במזלג, מניחים על פרוסת לחם שחור, בוזקים סוכר וחוזרים לקריאה הטעימה עד שנגמר הספר, או החלב או הזמן. המדריכים החביבים עלי היו – ג'ון סטיינבק, ארנסט המינגווי, דיימון ראניון, או-הנרי, גי דה-מופסון, ג'ק לונדון, סטפן ליקוק ועוד כמה שכרגע לא עולים בזכרוני. במציאות שהם תארו בפני פגשתי מסרים חפים מהמציאות שלי, ללא עבותות מסורת, הסטוריה ושליחות חברתית והיה זה מגרש משחקים מרתק, מקום מרענן, מסקרן ומשחרר לשוטט בו.

לפניהם לוו אותי מארק טוויין עם "הוקלברי פיין", זנליטנר עם "ילדי המערות בעמק הנעלם", אריך קסטנר עם "שלושים וחמישה במאי" וארנסט קלאס עם "פשתוני".

פשתוני הפלמי, ניק אדמס והוק פיין האמריקאים ופטר האוסטרי שיתפו אותי בסיפורי התבגרותם וחניכתם לחיים וגילו לי שלבטי ההתבגרות שלי אינם יחודיים. השאר פתחו בפני מראות וחוויות חדשות, לימדו אותי שיש עולם מופלא שם בחוץ, גילויים מסעירים למתבגר הגדל בשכונה

פרובינציאלית קטנה בעולם הטרומ טלויזיוני-אינטרנטי במדינה ובחברה הנאבקות על קיומן. דרכם יכול הייתי לדמיין אותי משיט רפסודה במורד הנהר, צד אייל בהרים, דג בנחלים, משוטט לבד ביערות ועוד מעשי ניסים ונפלאות שחיכו לי שאגדל קצת ואז אתפנה למימושם.

"האני המטייל" שלי עוצב שם, בין דפי הספרים יחד עם עיצוב "האני הקורא". עד היום, כשאני מטייל לבד ויושב לנוח, מוריד את התרמיל ונשען על סלע, או בערב, בוחר מקום ומתארגן ללילה בטבע, אני מתכתב עם ניק אדמס מסיפורי "הנהר הגדול". כשאני בונה רפסודה לילדי לחציית זרם קטן אני שואל את עצמי האם הוא מרוויח הצצה לעולמו של הוק פינ. כשאני נכנס לַבַּאר בעיירה נידחת, אני בוחר מקום ממנו אוכל להימלט כשיכנסו שני הרוצחים המחפשים את המתאגרף שסָרַח לפי המינגווי והאש שאנו מדליקים בחניות לילה משפחתיות, ואני בטיולי הבודד, גם בצהריים לקפה קטן, מאיפא היא באה, אני תמה.

"הרשות המלהקת" בתודעה שלי, מציבה את ניק ואת מאק, גיבורי הספרים האלה, כשחקני משנה בסרט שלי בו אני הוא הגיבור הראשי ולעיתים מאחדת את שלושתנו לדמות אחת, עשירה וצבעונית יותר. כל ילד מאמץ מושאי הערצה ומודלים לחיקוי, בסביבתו הקרובה וגם בסביבתו מרובת המדיות, אני אספתי את מושאי החיקוי שלי בספרים. לא גיבורי-על כי אם

ילדים-נערים מתבגרים כמוני. היות וספר אינו מפורש ויזואלית, לא רואים את הגיבורים ולא את הסצינה, ניתן לי חופש פעולה בצרוף הזמנה להשתמש באוצר הדימויים ובלוח הצבעים האישי שלי לתאור הסצינות והעלילה על רבדיה המרובים. ניתנת בידי גם הזכות והיכולת להעניק לגיבורי עומק ויחס אישי, פעולה קשה יותר במדיום הדיגיטלי-ויזואלי.

האדם חושב לרוב בתמונות וסמלים כי הראיה היא חוש דומיננטי ולכן תמונה שווה הרבה מילים. את התמונה יש לתייג בזיכרון ולהציבה ברצף ההקשרים בספריית המשמעויות בהכרתנו, מעין ארון מגירות גבוה, עתיר מחיצות, רגליו נטועות במרתפי הלא מודע וראשו בענני הנפש. מארון זה שואלת האישיות שלנו, המודעות שלנו, את הכותר המתאים לכל פריט שאנו חווים ברצף ההתרחשויות הנקרא בפינו מציאות. כדי שמהלך זה יקרה בהצלחה, אנו נדרשים לשפה, למילים, לסמלים, להגדרות ולתיגים מבוססי מילים.

אוצר המילים הקושר אלינו את התמונות והחויות, נאסף בשיטוט נרחב בספרים, בקריאה לא מבוקרת, בשיחות ומפגשים עם הסובבים אותנו וגם בעולם המקוון, ברשת על שלל ישומיה. המילים, המשפטים והתאורים, נרשמים בגוש הפלסטלינה מחולל ההקשרים שלנו, המוח, ובמכלול המודעות שלנו, ארון המגירות הגבוה בו מאוכסנים הספרים שקראנו וגם התחפושות שלנו, תיבות הפנדורה, ארגזי הכלים, שקית האוצרות הקטנים, הזכרונות, השריטות והחויות המשמעותיות, הבושות והפחדים ועוד. כולם שלנו.

לכל אישה ואיש יש שם וגם לכל פרח, אבן, עצם וגם לחלק מהרגשות. ממדי העולם שלי ושלך מוגבלים בממדי אוצר המילים שלנו. עצם, ריגוש, זיכרון, מחשבה או חוויה שאינם

מוגדרים במילה או במשפט, אינם קיימים בעולמנו. אולי מצער להסכים, אבל זו המציאות שרבים מדי מתנכרים לה במעשיהם. התרבות התפתחה ואף התקדמה עם הזמן ואיתה השפה העברית שהתחדשותה היא תהליך מופלא. אני מחשיב עצמי כבר-מזל שזכה לחוות את קוו התפר בין השפה העברית הישנה, לשפה המתחדשת. כשאני מדמיין סצינת מכות בסגנון סלפסטיק למשל, אני יכול לראות בדמיוני קליפ של מערבון ספגטי קומי וקטע אילם של באסטר קיטון או צ'פלין. אך התאור המצחיק אותי ביותר עדיין, הוא טקסט מנוקד ישן של סצינת המהומה והמבולקה בהשתתפות המשרתת, הפונדקאי, החמר, סגשו פגשו ודון-קישוט בחשכת חדרם בפונדק, שגורם לי לצחוק בקול עד היום.

דון קישוט, סרוונטס בתרגומו של ח.ג. ביאליק, הוצאת דביר 1957

„אך אשה מבִּישָׁה? הֲנִי אֵלֶיךָ!“
 וּמִיָּדָה שֶׁשָּׁפְחָה מִפְּנֵי בְּעִלְיָהּ, וּבְחֶמְקָהּ לָנוּס וּתְכַשֵּׁל בְּסִגְשׁוֹ וּתְפַל, וּתְכַבֵּד עָלָיו כְּנִטְל
 אֲבָנִים. וַיִּתְחַלֵּל סִגְשׁוֹ, כִּי לֹא-רָאָה וְלֹא-יָדַע מֶה, וַיֹּאמֶר: אֵךְ מִפְּלִצַּת לְלֵלָה הִיא
 וְחִלּוֹם וְנֶעְדָה. וַיִּנְעַר וַיִּדַּע בְּשֵׁנֵי אֲנָרְזִימִיו אֶת-כָּל-סִבִּיבוֹתָיו, וַתִּפְגַּעְנָה הַמְּלָמֹת בְּנוֹשׁ
 הַכֶּבֶד הַמוּטָל עָלָיו. וְלֹא יָדָעָה מְרִיטוֹרְנִית בִּשְׂת וּתְשֵׁב אֶל-חֵיק סִגְשׁוֹ מִהֲלָמוֹת
 שְׂבָעִתִּים, וַתִּנְרָשׁ בְּאֲנָרְזִימָה אֶת-יִטְר הַתְּנוּמָה מַעֲפָפִיו. וַיֵּרָא סִגְשׁוֹ כִּי מֶה הוּא,
 וְלֹא יָדַע בְּיַד מִי, וַיִּקְפֹּץ עַל-רִגְלָיו, וַיִּלְפַּת בְּיָדָיו אֶת-מְרִיטוֹרְנִיתָה. אִזּוֹ תִּפְרֹץ בֵּינֵיהֶם
 מִלְחָמָה אֲנָרְזִימִים כְּבָרָה מְאֹד, אֲשֶׁר לֹא נֹאֲתָה עוֹן כְּמוֹתָה לְנִבּוּרָה וּלְהָרָה. עַד-כִּי
 וַעֲרִכָה — וַתִּפְגַּדְקִי נִבְהַל לְבוֹא הַסְּדָרָה וַיֹּאֲר בְּעֵשְׂשִׁית אֶת-שָׂרָה הַמְּלָחְמָה. וַיֵּרָא
 הַחֶמֶר אֶת-מִדּוֹעָתוֹ בְּרַע, וַיִּטַּשׁ אֶת-הָאֲבִיר וַיִּחַשׁ לְעוֹרָתָה. וַתִּפְגַּדְקִי הַתְּנוּמָה עַל-הַשְּׂפָחָה
 וַיֹּאמֶר לְהַשְׁחִיתָהּ, וַתְּהִי מְהוּמָה וּמְבוֹסָה וַיֵּד אִישׁ בְּרַעְהוּ: הַחֶמֶר הִכָּה אֶת-סִגְשׁוֹ,
 וְסִגְשׁוֹ הִכָּה אֶת-הַשְּׂפָחָה, הַשְּׂפָחָה הִכָּתָה אֶת-סִגְשׁוֹ וַתִּפְגַּדְקִי הִכָּה אֶת-הַשְּׂפָחָה;
 וַתְּהִינָה הַיָּדִים מְהוּרוֹת וַנֶּאֱמָנוֹת בְּמִלְאָכָה, לֹא שָׁבְתוּ רַעַע. וּלְהַנְדִּיל הַמְּהוּמָה,
 בְּדָתָה פִּתְאֵם הַעֲשִׂשִׁית בְּיַד הַפְּגַדְקִי וַיְהִי חֲשָׁד. וַתּוֹסֶפֶנָה הַיָּדִים אִמְץ, וַתִּאָּרְוּ
 בְּכָל אֲשֶׁר-יִסְנַע יָרִשִׁיעַ.

אני מניח שלרבים מדוברי העברית שבינינו, המהומה המתוארת למעלה היא קטע מיושן בשפה ארכאית לא מובנת. את ממדי ההפסד אני יכול להשוות להמנעות מלימוד אנגלית בימינו או להמנעות משמיעת מוסיקה מסוימת, קלאסית, מזרחית או ג'אז. לא פחות.

מהמצב ההתחלתי

האיור מדגים בעיני את העובדה כי בגיל מסוים אנו חשים כי הגענו לגבולות המעגל ששירטט לאונרדו דה וינצ'י סביב גפינו

הפשוטים, יצוג אפשרי למעטפת מימוש הפוטנציאל שלנו. בהנחה שיש בנו דחף מולד להתפתחות, דרך טובה להרחיב את גבולות המעגל, היא בהרחבת ההכרה והתודעה, על ידי העשרת ספריית החוויות והמילים המגדירות אותן באמצעות התנסויות, מפגשים משמעותיים וקריאה.

היות ולמצואות פנים רבות, כדאי לנו להניח שהמעגל של לאונרדו הוא למעשה כדור ואולי גוף ארבע ממדי ואולי יותר, כך שאין גבולות חיצוניים להתפתחות שלנו, מלבדנו.

על האמור לעיל יש לי שני הגיגים:

1. בעשורים האחרונים מתבלבל חלק גדול מדי של המין האנושי וממלא את המעגל-כדור בחפצים במקום בחוויות, חלומות, התנסויות, ידע ותובנות הקשורות ליחסינו עם סביבתנו, החברה האנושית והטבע. התקלה הזו של עיסוק מופרך בציד ובלקט של חפצים מתפלים, נובעת כנראה מהחלפת החיפוש אחר משמעות -ברשימת קניות, ומביא לדעתי לרידוד המודעות, תפישת העולם וחווית החיים.

2. בעת המנוחה בעלייה כשהולכים ב"שביל הקריאה", מוצע למיטיבי לכת לשאול - מדוע בתנ"ך וגם באיליאדה של הומרוס, מאושיות תרבות המערב, לא מוזכר הצבע הכחול. רוב התרבויות הידועות בעולם הסתפקו במהלך רוב ההסטוריה שלהן בשחור-אדום-לבן, שאר הצבעים הופיעו בשפה מאוחר יותר. לא משנה אם הסיבות הן פסיכולוגיות, פסיכולוגיות או תרבותיות, תארו לכם את עולמכם היום ללא הצבע הכחול. אם המשימה נראית לא מעניינת מספיק, נסו נא לשאול – מדוע אין הגדרה מקובלת למילה "אהבה" אחרי מליוני המילים המנסות לגעת? ואיך היה עולמנו נראה אם היינו מגדירים?.

*****

אחד המפגשים המתגמלים שלי עם נפלאות השפה, התחיל באולם העיריה של עיירת המחוז באחד האיים בים-התיכון.

השופט המקומי-עירוני-מחוזי, מעמדו לא היה ברור לי, עיין בכובד ראש בגליון התלונה שקבע כי נהגתי ברכב שכור בכבישי האי ללא רשיון נהיגה בתוקף. ההסבר שלי לשוטר שעצר אותי, כי אצלנו במדינה קורה שהרשיון המחודש מגיע לפעמים לאחר מועד פקיעת הרשיון הישן, לא תפס. השופט שאל אותי משהו ואני לא הבנתי וביקשתי לחזור על השאלה. דיברתי אנגלית, שפה שכנראה לא היתה רלבנטית באירוע זה, ניסיתי צרפתית וגמגמתי גרמנית וספרדית, הרמתי ידיים ואמרתי בעברית – "לא מבין".

אני לא יודע מה קלט השופט מדברי אבל הוא התחיל לכעוס וכשכועסים עלי, אני מחייך, מן רפלקס כזה. כבודו הרים את הקול ונופף באצבעו למולי, החיוך שלי כנראה לא עזר ולכן הוא טפח בכף ידו בכעס על השולחן. ענן אבק עלה עם הזבובים מערימת הנייר ושוטר ניגש אלי, אחז במרפקי ולווה אותי

לחדר סמוך, ריק מרהיטים פרט לספסל עץ קטן עליו ישב טיפוס כלשהו, מעשן בניחותא.

ניסיתי לפתח שיחה עם שותפי לחדר אך הוא המשיך באדישותו הנינוחה, חזרתי על הרפרטואר של אולם המשפט בארבע השפות אותן גמגמתי, ללא הצלחה. הורי טרחו להנחיל לי מיומנויות בנגינה – כינור, ובשפה זרה – צרפתית, כהכנה בסיסית לחיים. לא עוזר.

לאחר כשעה חזר השוטר והוביל את שנינו לאולם המשפט. על כס השופט ישב מישהו אחר, משוחח עם בעל מלאכה שעמד לצידו לבוש בגדי עבודה מרובבי צבעים. הוא סימן לנו בידינו להתקרב, הקריא משהו מתוך הנייר שהחזיק, אמר משהו לנאשם-2, שכני השתקן, וסימן לנו ללכת בעקבות בעל המלאכה שהוביל אותנו בחיך רחב מחוץ לאולם המשפט המאובק.

עלינו על טנדר ממודל לא מזוהה ונסענו לשדה שומם בקצה העיירה בו נצבו פזורות כמה מכוניות, כמו פרות משועממות במרעה אחר הצהריים. לידינו, על מרכב של משאית גרר ניצבה אנדרטה חלודה של אחד ממפְרֵי לשעבר, פורד-קנדה 1940, רכב

תפעולי שהיה לנו בקיבוץ הגלילי ושימש את ענף המידגה. החיה הזו תוכננה לעבור כל מכשול שטח כולל מיים וסלעים, והיא אף עשתה זאת טוב יותר מכל רכבי

השטח של שנות השישים במאה הקודמת, שהיו אז בגליל. כרכב קרבי ששרת את הבריטים ושותפיהם במלחמת העולם השנייה,

הנהג ישב בצד שמאל כמובן, ובצד ימין מעל מושב הנוסע, היה פתח בגג למפקד שעמד זקוף בצריח ופלאג גופו העליון מבצבץ מעל הקבינה.

נאשם-2 ירד עם הנהג מהטנדר, הם פרקו שלושה דליי צבע בינוניים, כמה פחיות צבע קטנות, דלי ריק עם כמה מברשות צבע בגדלים שונים, סולם וכמה שקים ריקים. בעל המלאכה עלה על הטנדר והסתלק ללא מילה.

ידידי השתקן נשען על רכב הגרר ועישן, מחלק מבטיו בין האופק לביני.

"Shit happens, and here is the deal" הפתיע אותי ידידי החדש באנגלית במבטא זר. הבשורה בערך היא – "חרא קורה וזוהי התוצאה". העונש שפסק לנו השופט הוא שיפוץ חזותם של אחד-עשר בתי-השימוש העירוניים שחלקם בשולי העיר שהיא בסך הכל עיירת המחוז. כשנגמור את המשימה, נזמין את השופט שיבדוק את העבודה ונשתחרר אם יהיה בסדר. האנגלית היתה מעורבת בשפות אחדות אך המסר היה ברור.

"איך נעבור בין המבנים עם כל הציוד?" שאלתי, שותפי החדש הצביע באגודלו לאחור מבלי להסתובב ואמר "עם זה".

לא ראיתי שום רכב מאחור, הוא ראה את פליאתי וחייך, הסתובב, טפח על גלגל הפורד-קנדה, עלה לשחרר את רצועות הרכב הגורר, טיפס לקבינה, שיחרר את הבלמים, הידרדר ממשאית הגרר לשדה ונעצר, מניע את גוש החלודה, יורד מהרכב וקורא לי לעזור בהעמסת הציוד.

סנצ'ז, ידידי השתקן שמוצאו הלאומי לא הוברר לי, נאשם בנהיגה ללא רשיון ברכב ללא רשיון. הוא נוסע עם הרוסינגטה שלו, הפורד-קנדה החבוט בין הכפרים באי, מגיע לכל מקום, מחפש גרוטאות בבתי כפר עזובים ובחוות נטושות ומוכר אותן

לסוחרי חלקים, חלפים, מתכות, מציאות ועתיקות. כשנגמר מצאי הגרוטאות באי הוא עובר לאי אחר. הוא דמות מוכרת במערכות המשפט באיים אך היות ואינו מזיק, מכינים לו מלאי עבודות שרות. בדרך כלל, עבודות השרות באי הזה הן שיפוף חזיתות מבני ציבור כי השופט הוא בעלים של חנות חמרי הבנין בעיירה, שם גם נוכל למצוא אותו לקבלת אישור השחרור.

לא הרגשתי במיטבי ככלי משחק בידי הסיטואציה הסוראליסטית הזו, המתיחסת אלי כאל יצור חסר אישיות, בינה וזכויות. שקלתי לעזוב מאחורי את הפארסה לטובת מסלול מילוט למעבורת הקרובה, ואז נזכרתי שהדרכון שלי ומפתחות הרכב השכור נמצאים בכיסו של השופט. מצד שני, זוהי הזדמנות לצאת מרצף הזמן, לעשות צעד תימני במסלול החיים, לדלג הצידה לפני בוא המחר שהוא המשך של היום ולהנות מהבלתי צפוי. ריקוד שאני אוהב. לצאת מהקשרי, זה העניין, מאד מתאים לי מפעם לפעם.

כדי לפצות על הפגיעה באָגו שלי, לתרום לקהילה ולהשאיר חותם תרבותי בתולדות המקום, הודעתי לסנצ'ז שאני לא אז מכאן אלא אם יסכים לצבוע כתובת בכל בית-שימוש שנשפץ את חזיתו. הוא הסכים בלי לשאול איזו כתובת.

בסוף שנות השישים הגעתי בטיול כמה פעמים לאתר מכרות הטורקיז העתיק בסרביט-אל-ח'אדם בדרום סיני, שם ראיתי כתובות בנות

3500 שנה. חרוטים באבן החול, שורה מעל שורה, נראים סימני כתב, ציורי הירוגליפים מצריים ואותיות מרובעות, ראשית

המעבר לכתב המרובע, אבי הכתב הארמי-כנעני, אבי הכתב העברי. מאז אני מתיחס ביתר כבוד לשרידות המילה הכתובה. קורט ווינגט מצטט באחד מספריו את אימרת השֵׁפֶר הבאה, אותה גילה לטענתו על קיר משתנה ציבורית:

Socrates	-	"To be is to do"	סוקראטס – להיות זה לעשות
Sartre	-	"To do is to be"	סארטר - לעשות זה להיות
Sinatra	-	"Do be do be do"	סינטרה - דו-בי-דו-בי-דוט

תרגום חופשי שלי

האימרה הזו זכתה לגלגולים רבים ומשונים ואני חשבתי שכדי לשמור על הרמוניה קוסמית, עלי להחזיר עטרה ליושנה ולהשיב את המיכמן הזה למקורותיו.

וכך עשינו בכל המשתנות שאת חזותן המשמימה הארנו במברשותינו בצבעים שתרם כבוד השופט מחנותו במחיר מלא. סנצ'ז רב התושיה, חרץ "שבִּלֹנָה" לתפארת בקרטון בעזרת סכין גילוח ששלף מחגורתו שהקלה עלינו בצביעת הטקסט, והתגלה כאמן משתנות וציורי קיר בכלל. מכחולו מרקד במיומנות על הקירות כאילו הוא מוסיף אילוסטרציות לתיקרת הקפלה הסיסטינית בוותיקן ולא לאתרי שחרור של לחוצי שלפוחית באי נידח. חובש קסקט שחור, מותניה חומה וחולצה אפורה, שורק נעימות ג'אז צועניות של ג'אנגו ריינדהארט, מתעלם ממני ומצפירות נהגים מזדמנים.

כך עברו להם במהרה שבעה ימי תרפיה באמנות וערבים ארוכים של סיפורי בדים בבארים עם סנצ'ז. השופט היה מרוצה וכך גם אני.

שישה שבילים

הקולנוע, האינטרנט והטלוויזיה מעשירים את עולמנו התרבותי, ללא ספק, אך האיזון בין התמונה הרצה על המסך למילה הכתובה ולשיחה, הופר ועל כך אני מֵצֵר. ילד שעובד 3-4 שעות ביום את המסכים ולא נמצא בחוץ, בטבע, וגם נמנע מספרים וממפגשים, לא מממש את הפוטנציאל שלו ולא מפתח את תודעתו ועולמו, כפי שיכול היה בנקודת איזון אחרת.

לצורך השיחה נתעלם מערמות הזבל המשופעות עלינו במדיה היום וניתלה באילנות גבוהים. כשבמאי הקולנוע האיכותי אינֵגְמֵר בְּרֵגֶמֶן משתמש בסמלי תרבות גלויים או סמויים בסצינה, הוא הבמאי, בוחר הדימויים, הדגשים, נקודות המבט וההקשרים. הצופה חווה את הסיפור בפרשנות של ברגמן ואין לו זמן לעמת אותה מול הפרשנות שלו, המדיה זורמת ללא עצירה. להבדיל, כשאני מזכיר למעלה את "תיקרת הקפלה הסיסטינית בוותיקן", או את שיט הרפסודה של הוקלברי פיין על

המיסיסיפי, הקורא היודע יקשור את האמירה, את תאור התמונה בדמיונו עם ההקשרים שלו, לא עם ההקשרים שלי. בכך יבנה נדבך נוסף לסיפור שלו, הנרקם תוך כדי קריאת הסיפור שלי. לדעתי, תהליך זה יותר משמעותי.

אם האמירה שלי אינה מדברת עם הקורא, ובזה אין המצב שונה מתמונה שאינה מעירה דבר אצל הצופה ומרצף צלילים הנשמע זר ומנוכר למאזין, מוזמן הקורא, המאזין וגם הצופה לחקור, או לעבור הלאה. גם אני נשאתי את "קנרי רו" על גבי במשך שנים, עד שהתפרש. זה לא פגע ברשמי מסיפורו של סטיינבק בנעורי ושמר לי הפתעות טובות לעתיד כשחזרתי אליו כקורא מבין ויודע יותר.

בעוד זמן, כאשר אקח את "קנרי רו" של סטיינבק לידי, ישמע הגונג, תיפתח הדלת לאולם ואכנס בשימחה גדולה לפגישת המחזור. אפגוש שם את גיבורי מונטריי, את סטיינבק, את היפנים, את המלצרית ממסעדת המוטל ואותי בשש החוויות שלי, שני הביקורים במקום וארבעת הפעמים בהם קראתי בסיפורים.

סטיינבק וחבריו הסופרים מציעים לנו, הקוראים, חוט אריאדנה לעברנו, לזמן, למקום ולמי שהיינו כשקראנו את הסיפור. כל סיפור שריגש אותנו ושחתם בנו חוויה של ממש, מציע לנו את הקשר הזה שכל יצור תבוני חייב לאמץ.

חז"ל אמרו – "ספרים רבותי, ספרים". מעתה נאמר – "לשוטט רבותי, לקרוא, להיפגש, לשחק, לדמיין וליצור".

[חזרה למפת השבילים](#)

על מה אני חושב כשאני הולך לבד

דרך קצת בוצי'ת, מתבוססת בעצמה, מזורה לפעמים ואולי מעוררת מחשבה.

דרגת קושי: תלוי ברך.

ציוד נדרש: מי שקרא את הפרקים הקודמים מצויד בכל הדרוש.

על מה אני חושב כשאני הולך לבד

על מה אנו חושבים כשאנו הולכים לבד או מסתכלים על תמונה או מקשיבים למוסיקה?
באמת, על מה, חשבו רגע.

המוסיקה כוללת קטעי שקט, אתנחתות, הציור כולל קטעים ריקים, בד לבן, הסיפור מכיל שתיקות, סרטים של אנטוניוני הם שבילים מרוצפי שתיקות, תפקיד המצילתיים בתזמורת כמעט כולו שתיקה. הפעם הראשונה שהתוודעתי למושג – אלגוריתם, היה לאלגוריתם שמכווץ טקסט על ידי ניקוז ואיסוף כל הרווחים שבין המילים. האם טיול בדד הוא שוטטות בנוף בו זרועות השתיקות שנאספו מציורים, סרטים, שירים ושיחות בין אנשים? גם על זה אני חושב כשאני הולך לבד.

יש וודאי פינות בנוף הזה בהן יכול המטייל לפגוש את השתיקה שבין הברק לרעם, בין יריית החץ מקשתו של וילהלם טל עד לפגיעתו בתפוח הממתין על ראש בנו, בין האצבעות הפשוטות הכמעט נוגעות בציור הבריאה של מיכאלאנג'לו, בין הקפיצה

מהמטוס לפתיחת המצנח, בין זוג האוהבים ברגע הפרידה, בין סיום הנגינה לבין פרוץ תשואות הקהל, נוף מרתק. אבל עופר ללוש, האמן, חוזר ואומר – "דף לבן איננו ריק".

מנגינה מורכבת ממשפטים, תיבות ותווים, ציור בנוי מכתם, קוו ונקודה כשם שסיפור מורכב ממשפטים, מילים ואותיות. היוצר מנסה להעביר את אמירתו, התרגשותו, חוויותיו ורשמיו האישיים, בסגנונו, במדיום שבחר, בלוח הצבעים האישי שלו, אל הצופה, המאזין, הקורא. במה זה דומה להליכה?, אני חושב.

כשאנו הולכים בשביל לבדנו, יותר מטילון קטן להורדת ארוחת הערב או סיבוב כושר, יש לנו הזדמנות לחוות הליכה.

אני חושב לעיתים על הליכה כעל מחול בו אני הרקדן והטבע הסובב אותי הוא הבמה. אני יורד לערוץ, צעדים זהירים וקטנים, ראש מורד, ידיים לצדדים לשמירת שווי המשקל, מגיע לתחתית הערוץ ומתחיל לעלות, ראש מורם, ידיים לפנים, ברכיים מורמות, מגיע למעלה, עוצר לרגע, ממשיך קדימה.

את הכוראוגרפיה הזו, אני חושב, ניתן גם להלחין, להעלות על החמשה, אני המנגינה, יורד לשורה הנמוכה בחמשת השורות עליהן נכתבים התווים, כמו יורד קווי גובה אל תחתית הערוץ, מגיע לקו התחתון ומתחיל לעלות, מטפס על השורות, קווי הגובה, נאחז בסולמות הדיאזים, עוקף את אבני הבמולים ומגיע לטונים העליונים, מבצע פאוזה, מנוחה, ממשיך.

מקור הרישום - תמונות אינטרנט

שישה שבילים

ההליכה מורכבת מצעדים, אלו הם התווים והאותיות בהם מבוטא סגנונו האישי של היוצר-ההולך. האם היא מהמאזינות לטבע ולעצמן, האם הוא מהמסתערים החותרים ליעד, האם באו לברר משהו עם עצמם ולשם כך יצאו לסביבה "נייטרלית" מחוץ לסביבתם היומיומית כאשר הטבע משמש תפאורה בלבד, האם הם במשימת חיפוש של פרח, מחשבה או רמש, התרגעות או סערה?.

אני פוגש מטיילים חמושים במגינים מצלילי הטבע – אוזניות מחוברות לנגן דיגיטלי. אני משוכנע שהם מפסידים את מצג הטבע השלם הכולל מראות, ריחות תחושות וקולות. יש הרמוניה ביקום ומוסיקה מסביבנו, אמר פיתגורס, המוסיקה היא המתווך היעיל ביותר למופשט, אומרים אחרים, המוסיקה מגשרת בין הגוף לנפש, אמר אוליבר סאקס, המוסיקה היא המקשר המיידית בין כולנו. לכן, ללכת עם אוזניות בטבע, אני חושב, זה כמו לנטרל צבע בציור, נניח אדום, וכמו להוציא כלי מהרכב המוסיקלי, נניח את הבס. איך זה נשמע עכשיו?.

אני מפזם לעצמי "בלב", ללא קול, בקטעי ההליכה המתמשכים במישורים. הנעימה מתואמת עם קצב הגוף ולפעמים גם עם קולות החרקים, הציפורים והרוח. באופן לא ברור, הנעימות שבאות אלי יותר מאחרות בהליכה הן של הימנונים. בעיקר "התיקווה" ו"המרסיליז", ההמנון האמריקאי והמנון האינטרנציונל. קראתי פעם ניתוח על המרווחים הטונליים העולים בפתיחה של המנונים רבים המשדרים תנופה ואופטימיות. יכול להיות. מבחינתי גם "שניים סינים עם כינור גדול" הוא פזמון דרך טוב, פשוט וזורם, אבל ההמנונים חוזרים אלי ומגרשים את הנעימות האחרות. מדי פעם, אני מתמרד בתוקפנות ההימנונית ומנסה ללכת לקולה של נעימת ג'אז העדיפה עלי תמיד ממזמורים לאומיים כלשהם. כשלון מהדהד.

מקצב הג'אז מתיר חופש גדול ליוצריו ולמבצעיו, לכן שבע שמיניות וחמישה רבעים הם מקצבים חוקיים בג'אז וגם מתכון בטוח להתקיל רגל אחורית בקדמית ולהיכשל.

אני תולה את מפח הנפש הזה בליקוי מבני במערכת הקלט החושי שלנו, המתבטא באופן התיחסותנו לאמנויות ובעיקר למוסיקה. אנו מצוידים כנראה במרכז עינוג במוח, המפיק הנאה, ליטוף, מחנויות זיהוי של תבנית מוכרת או צפויה בצורה, צבע, דמות וצליל. זו כנראה הסיבה בגללה מחייכים התינוקות לשקע חשמלי, הוא מזכיר להם את האם, דמות מוכרת המספקת מזון וביטחון. מנגד, מייצר כנראה מרכז זה, או אחד משכניו במוח, רתיעה מצפיה והאזנה לצורות לא מוכרות ולרצף צלילים ללא הרמוניה ידועה וצפויה.

פרט מסביבת העבודה של יחיאל שמי, באדיבות "אטלייה שמי", כברי אני חושב שזוהי אי-התאמה אבולוציונית בהתפתחות האדם, הנובעת ממנגנוני ההשרדות הקדמוניים שלנו, האמונים לחדד את יכולות זיהוי החריגים, אינסטינקט מולד של חיה ניצודה לזיהוי טורפים. לכן התפתחה בנו נטיה חזקה לסביבה מוכרת, ורתיעה טבעית מסביבה משובצת "הפתעות", כמו זו הנשמעת ברצף המקוטע, משובץ הסינקופות, הדיסהרמוני לעיתים של חלק מנעימות הג'אז. אבל יש גם יצירות מחול למנגינות ג'אז, איך הם עושים את זה, אני חושב, בהולכי לצלילי - "זה יהיה קרב אחרון למלחמת עולם" המתנגן במוחי. צריך לבדוק.

אני מתפשר על בלויז. יש לו מבנה צפוי, טבלאי והוא הולך יפה מאד, מתנגן בכל הגוף, מהדהד לפעימות הלב, לא כמו בטהובן-באך-ברמס שהולכים אצלי עם הראש והחזה בלבד. כשאני רוצה להחיש צעדי אני מנגן בלב איזו קלסיקת רוק של הסטונס או את שיר הנכאים הגלותי שהומר אצלנו לגעיית עוזו ציונית – "פה בארץ חמדת אבות". כשאני רוצה להאט אני שר בלב את הבולרו של ג'אָוּל, או את המנון הקשישים הבריאים של ניל יאנג - "Long may you run". כדי להתרחק ממקצבי המצעדים וההמנונים, אני מנגן בלב נעימה של נינו רוטה או ניגון ממורשת הַלְדִינוּ, הם תמיד עובדים.

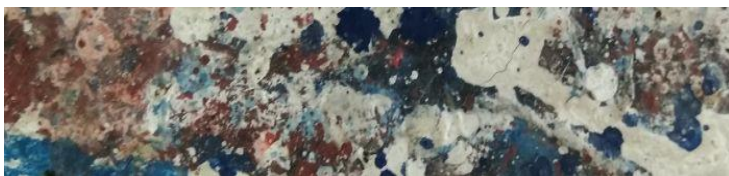
הגיע הזמן, אני חושב, לעדכן את קופי האדם ולעבוד על הומו-ספיאנס גירסה-2.0. מדריך הפעלה שלנו מוגבל אבולוציונית בכמות המשימות בהן מוחנו יכול לעסוק בו-זמנית, ובהעדפת תכונת זיהוי החריגים. מצבנו השתנה והמציאות השתנתה. מן הראוי שנפנים כי אנו החיה המסוכנת ביותר בטבע וכי אנו ממשיכי מורשת חיות הטרף, שלא השתנתה מאז עידן הקרח – לטרוף את המוחלשים. באדם גירסה-2.0 נוכל לפנות קצת יותר משאבים להתנהלות מול מציאות גירסה-2.0, בה השרדות תרבותית חשובה לא פחות מהשרדות פיזית. בדגם המשופר נקצה יותר יכולות לסובלנות, לקבלת השונה-האחר, בחברה וגם באמנות, האחר איננו איום.

בינתיים, למראה עוד זוג מטיילים אזוקים לנגן-סמרטפון, אני מנסה להיזכר בסיפור שקראתי פעם אודות בחור צעיר שהתנהגותו חרגה מכללי סביבת מגוריו. אם חשבתם שפנימיה, שבט בדואי או קיבוץ יכולים להיות סביבה לוחצת, חשבו שנית והכניסו למשוואה עיירה באזור כפרי בארה"ב, במערב התיכון של ארצות-הברית באמצע המאה הקודמת. מכל מקום, כיוון שסומן כמפגע חברתי, נכנע בחורנו ומשפחתו ללחץ הסביבתי

ונאלץ לעזוב את העיירה. ברבות הימים צלחה דרכו והוא התעשר.

יום אחד נחתו בעיירה כמה משאיות, חנו בכיכר המרכזית וחילקו את מטענן לילדי העיירה ללא תשלום. כל ילד בכל גיל קיבל משרוקית, כל ילדה מגיל עשר קיבלה זוג אופניים וכל ילד מגיל עשר קיבל רובה אוויר, מתנת הנדיב הלא ידוע, בחורנו המגורש.

הימים הבאים היו עתירי מהומות שהפכו את החיים בעיירה לבלתי נסבלים. אם יצאת מביתך היית מועמד ודאי להידרס באופניים או להיפגע מקליע, ואם נשארתי בביתך לא יכול היית לנוח או לחשוב כי צווחות המשרוקיות מלאו כל בית ומסתור. לאחר שלושה ימים, הזמן שנדרש למלא את מיטות בית-החולים המקומי בפצועים, הכריזה העירייה על מצב חרום ועל עוצר בית. המושל שלח את המשמר הלאומי שחייליו עברו מבית לבית והחרימו את מתנות הנדבן לקול מחאות הילדים. ואני חושב, מי הם אנשי הזדון שהביאו את הסמארטפון לאנושות, מה עשינו להם כדי שיגמלו לנו, ואיפא הם מתחבאים היום וצוחקים לאידינו.

כמו בעל מלאכה, ספורטאית ורקדן החוזרים על פעולות מסוימות ומטמיעים בגופם יכולת נרכשת, כך אצל טייל וותיק, המגבש מיומנות המופעלת בעת ההליכה בטיול. אפשר לקרוא לכך מצב-ההליכה, המכניס לפעולה מערכת גוף-נפש מותאמת אישית, כשם שמצב-שינה, מצב-עבודה ומצב-אכילה מפעילים.

במאמץ, בעיקר בעליות בגבהים, נכנס גורם נוסף למערכת הבקרה האוטומטית שלי, מד קצב. לפני טיול בו ביליתי כחודש במורדות המזרחיים של רכס ההימליה במחוז יונאן בואכה טיבט, קראתי במקרה על בקרת הדופק במאמץ – לפי גיל ואולי גם משקל. הערך שבחרתי לי כמגבלת דופק בגילי ובמצבי היה אז 132 פעימות בדקה במאמץ מתמשך. בדקתי זאת בעליות עם תרמיל בגבהים סביב 3000 מטר ונוכחתי שאני חי בשלום עם המגבלה, ויכול להתמיד ללא מנוחה בעליה איטית ורצופה. עד היום, גופי יודע להרגיש ולהודיע לי כשאני מגיע לדופק 132 למרות שגילי ומצבי שונים ממועד החישוב המקורי, וסביבת מגורי היא בגובה תשעים מטר מעל פני הים. אני מפשפש במערכות שלי אילו עוד מדדים משתנים הפכו לקבועים, מה מידת הרלבנטיות שלהם היום ומה צריך לשנות. אילו גדרות בניתי לי והיכן החבאתי את ערימת הקבועונות הקטנים, פועלי תחזוקת אזורי הנוחות שלי, ואיך ניתן לאוורר את השמיכות האלה.

אני חושב על הזמן שעובר ומהו משקל הזמן. בעבר שימש שעון החול לקציבת הזמן הדרוש להכנת ביצה שלוקה, היום הוא מופיע בציורים, שירים וטקסטים כדימוי בצד שעון האורלוגין

ושעון הקוקיה. כל גרגיר בשעון החול הוא יחידת מנִיה של זמן וגם של משקל הנגרע מערימת החול העליונה. לכן, זמן יכול להמדד במשקל, אני חושב. אם כך, למה אני לא מרגיש קליל יותר עם התרמיל על הגב מאז הבוקר, ומי קבע שהזמן הוא חד-כווני?, כמו ששר אהוד בנאי ואלפי טרובדורים לפניו – "איפה הזמן שהלך, איפה הזמן שהולך", געגועינו לתמימות, געגועינו לילדות.

עד גיל חמש גרנו ב"צריף שוודי", בית עץ דו-משפחתי שניצב לבדו בשדה, מרוחק מסופו של הרחוב בשכונה שעל מורדות הכרמל, מחלון הצריף לא נראו בתים אחרים. הייתי אז ילד יחיד בסביבה בגיל הדמיון החפשי החי בג'ונגלים מלאי חיות טרף, נהרות מסוכנים והרים אימתניים. חיי הילדים אז היו חפים מאזיקי האלקטרוניקה הבידורית, משחקי וידאו, טלוויזיה ומחשב, הייתי חפשי והשיחים שתפו איתי פעולה והתחפשו לכל זירה שביקשתי.

הם היו חשים בקרקע את שעטת פרסות המקל עליו רכבתי ומיד לובשים צורת יער עם הצעה לטירה בין צלליו. איבחת החרב האיומה, מקל קטן יותר, שפגעה בענפיו של שיח הלבטישה אותו בקשקשי דרקון יורק אש וחיצים, קריאה צרודה מגרוני עוררה עשרות פראים הרודפים אחרי או בורחים ממני מצווחים על סוסיהם.

עד היום יש לי קשיים בהבנת הסביבה האנושית שמקורם בתקופה ההירואית ההיא של ילדותי. איני מבין מדוע אין בני האדם, כמו פרחי שושנת-הכרמל, פורחים באביב ושותקים בשאר העונות.

מקור-WIKI

שישה שבילים

לפעמים בעת המירדפים הייתי דוהר על סוסי האמיץ ונקלע למבוי סתום של שיחים גבוהים ממני, מסתובב במהירות ובורח לכוון אחר לפני שרודפי ישיגוני. כאשר נתיב הבריחה נחסם ללא מוצא מכל כיווניו, נבהלתי. אני זוכר את הבהלה כי היא נשארה אצלי כמו שכן לא רצוי, כזה שגר בדירה לידי בבית משותף, ליד דירתה של ההרגשה שעשיתי משהו רע ותוך זמן קצר יתפסו אותי וליד דירת החושך יורד, אני לבד, התנים מיללים מסביב ומתקרבים בעקבות הצבועים השקטים, "דְּבוֹת" קראנו להם, רואים אותי ואני לא רואה אותם. שלושת הדיירים האלה נשארים איתי בבית המשותף כמו דירות סטודנטים רעשנים. השתדלתי להימנע מלהיפגש איתם אך ללא הועיל. מפעם לפעם אנו יוזמים פעולות של שכנות טובה, אני מזמין אותם לקפה והם מזמינים אותי לשמוע דיסק חדש, אבל אלו הן הסחות דעת, כולנו יודעים למה כל אחד מסוגל.

ב-1994 קיבל אלווין סטרייט, גימלאי בן שבעים ושלוש, מכתב מאחיו איתו לא היה בקשר עשר שנים, כי מצבו הבריאותי של האח הורע. בהיותו טיפוס עיקש, מקורי, מתנגד עקרוני לתחבורה ציבורית ונטול רשיון נהיגה ומכוננית, בחר אלווין בפתרון ההגייוני ביותר מבחינתו. הוא שיפץ ואיבזר את מקצרת הדשא שלו, טרקטור-מכסחת קטן וישן, ג'ון-דיר-110 משנת יצור 1966, הבנוי למהירות הליכה, וחצה על גבו, לבדו, את מישורי המערב-התיכון של צפון-אמריקה לבקר את אחיו. מסעו של אלווין הנוהג בטרקטור-מכסחת גורר קרונית ציוד רתומה, לאורך 400 הקילומטרים לבית אחיו בוויסקונסין במשך שישה שבועות, מסופר בסרטו הפיזי של דייוויד לינץ' - *The Straight story*, שזור סיפורי מפגשים אנושיים בסגנון "הנודד בדרכים" של הרומנטיקה האמריקאית הישנה.

ללא קשר עם אלווין, כשהגעתי לגיל שבעים, יצאתי מבית ברגל והלכתי לשתות קפה אצל אחי, 100-120 ק"מ אותם אני הולך בניחותא, שישה-שבעה ימים, מהגליל המערבי, דרך הגליל העליון אל הגליל התחתון המזרחי. מצבנו הבריאותי טוב ואנו בקשר רצוף אבל "שביל הקפה", כך אני מכנה את הטקס השנתי שלי, משמש אותי כאופליסק, ציון דרך גבוה מעל תקרת ענני היומיום, מבדק שפיות תקופתי, מהלך איתחול.

הקונספט של ללכת שבוע כדי לשתות קפה עם אחי, מרחק

שבעים דקות נסיעה במכונית בכבישי הארץ, נראה לי גורם מאזן ובריא. אני משלב ביקור וקפה אצל קרובים וחברים החיים בגליל וביקור של שבוע בטבע. הטיול נערך באביב,

שבועיים-שלושה לפני חופשת הפסח של בתי-הספר, תקופה חגיגית בטבע, הפכפכה לעיתים ולכן מענינת תמיד. הפריחה לפעמים בשיאה, השבילים שקטים ונקיים, שני הלילות הראשונים, בהם אני לן מתחת לעצים בחוץ הם לבד, כמעט שאין מטיילים בדרך, כיף אמיתי.

אני מנהל בדרך שיחות עם הגוף ועם הנפש, שלושתנו בודקים ביחד מה למדנו בשנה החולפת ומהן התכניות לשנה הקרובה. אין הרבה דיבורים, יש בעיקר הקשבה. לטבע יש מעט הערות והוא מתערב בשתיקות, הוא בדרך כלל מציע שנתמקד בשעה הקרובה ולא בשנה הבאה, יש לו קטע כזה.

למרות שסטטיסטית אני יושב בית די ממוצע, עם חריגות קלות, תהליך ההגדרה העצמית בילדותי ובנעוריי, נראה בעיני כיום כתוצר של שוטטות חסרת מטרה ואיסוף חוויות בטבע. "האני המטייל" הנווד ללא שבילים ללא יעד מוגדר, תופס חלק משמעותי בסרט הפנימי שלי על עצמי ומנווט אותי. כשאני נוסע בדרכים ורואה תמונת נוף, גבעות או דיונות, הרים ומישורים עד האופק הרחוק, נחל זורם או ים, מתעורר בי צורך ללכת לשם. דחף פיסית כמו שמעורר ברז מיים לצמא, ללכת בשבילים ללא מטרה, לשם, לאִנשהו, לחוות את הדרך למקומות חסרי שם ויחוס. תהיתי לא פעם איך נולד הצורך הזה שמקובע אצלי עשרות שנים מאז הילדות, ממש שזור ברצף ה-DNA שלי.

אני חושב מתי ואיך זה יגמר, מתי לא אוכל לקחת תפוז ומיים וללכת עד הערב, או לקחת תרמיל וללכת שבוע לשתות קפה עם אחי. האם תקום תנועת מחאה בגוף ובנפש, האם התהליך ילווה בעלבון ובצער, ברגעים של הקשבה מחודדת לפעמי הסוף המתקרב, או להכחשה והתעלמות. בתרבות שלנו המרוכזת בקיצם של אחרים ומתעלמת מקיצנו, צריך להתאמן בסיומות קטנות, אני חושב. ישנה כמובן דרך האמצע של קבלה והשלמה, סיפוק ושמחה על החוויות בהן זכיתי נוסח – " למדתי הרבה, חוויתי הרבה, היה כף, הולכים הלאה", סיסמה ששירתה אותי נאמנה בנטישות קודמות לאחר עשור של דאיה, עשור של

שייט, עשור של נגינה עשור של צילום ועוד. חדות הנטישה המקדימה את שימחת השינוי. הליכה אל הלא-נודע חביבה עלי ואינה מאיימת. יהיה בסדר.

הרבה לפני "שביל הקפה", הייתי מטייל בהר הגבוה בסיני. הליכה על מדרונות סלעי גרניט חשופים עושה לי את זה, מפגש אינטימי בין סלעי היסוד של כדור הארץ לגווני היסוד שלי. אחרי שהחזרנו את סיני לבעליה המצרים והיה צריך לזווי של הבדווים, הם למדו במהרה להכיר אותי. הייתי נפרד מהמלווה לאחר הרכס הראשון וקובע להיפגש איתו כעבור חמישה ימים, במקום שהוסכם לקראת החזרה לנקודת היציאה, מאהל השיך בסנטה.

כשסיני נהפכה למקום מסוכסך ומסוכן, חזרתי למחוזות נעורי, לנגב הדרומי והרי אילת. הייתי יורד בתמנע או בבאר-אורה מאוטובוס החצות מחיפה, עולה להרים ומזגזג דרומה עד שנגמרים המים שנשאתי על גבי, שלושה-ארבעה ימים, ואז חותך לאילת.

אין הרבה מרחקים במשולש הדרומי אך המדיניות שלי להגבלת המשקל על הגב עד 12 ק"ג כתנאי להנאה מהטיול, מול נתוני

המיים, ציוד שינה, אוכל וביגוד לעונת החורף בדרום הנגב, מיצרת מגבלות מענינות. הייתי הולך חצי יום, תופס פינה מחוץ לשבילים, יושב בצל ועושה כלום עד למחרת בבוקר.

השתכנעתי מאחרים ומנסיוני המוגבל, שמעבר לפרקי זמן קצרים מאד, אין דבר כזה "לנקות את המחשבות" בזמן ערנות. ניתן לכוון קצת את השטף, קצת יותר לאט, קצת יותר חיובי, תרגילי מיקוד ברמה מסוימת, לא מדובר על מקצוענים אלא עלי ועליך. לכן הנסיון ללכת בדרך עם ראש נקי ממחשבות, נראה לי מיותר.

בטיולי הבדד, לאחר זמן בטבע, אני נכנס ל"הליכת זימים", הליכה במינימום מודעות, החלפת חמצן בדו-תחמוצת הפחמן, נשימה והליכה. המראות והתחושות מהסביבה המיידית בה אני נמצא עוברים ב"זימים" בלי לעורר התיחסות ותגובות, זרימה אינטרטי. מצב תודעתי נוסף הפוקד אותי בהליכה מכונה בפי - "שומר מסך". זכרונות, תמונות, מחשבות וקולות מופיעים

באקראי, בלי קשר לסביבה המיידית, צפים לאיטם כמו עלים יבשים בזרם חלש, מתערבלים לפעמים סביב אבן או ענף, אני מבחין בהם אך הם אינם משאירים רישום והתיחסות מודעת, באים והולכים כרצונם. אני שואל את עצמי מהו ההבדל בין שני המצבים, מהם יחסי הגומלין ביניהם, אם קיימים, ומהו המערך הכולל שהם חלק ממנו. מחשבות קצת נפתלות למי שהולך לתומו וסופן שיפילו אותי לקרקע, ולכן הן נשטפות בזרם, נמוגות כלעומת שבאו. אחת המחשבות שנשארת איתי לעיון נוסף ללא הזמנה מצידי היא זו:

אנו מארחים כנראה נוכחות פעילה של שלוש ישויות אותן אני מכנה בשמות - "הספרן", "הפועל" ו"החושב".

"הספרן" מנהל את ארון המגרות הגבוה שהזכרתי בשביל הקודם, בו מאוחסן מאגר התמונות, המילים וההגדרות, בספריית ההקשרים במוחנו ובהכרתנו, רגליו במרתפי הלא מודע ובלוריתו מתבדרת ברום, נוגעת בענני הנפש.

"הפועל" הוא מנהל התפעול, קולט את הסביבה באמצעות החושים, מגדיר אותה ומתיעץ עם "הספרן" מה ניתן לעשות בנתונים הנוכחיים, משווה את המצב למודלים ומצבים קודמים, מחליט ומבצע.

"החושב" שלי מהרהר במעללי שני החברים האלה, "הספרן" ו"הפועל" ומנסה לגלות בדל תובנה שאולי תהיה שימושית בעתיד, אולי בהקשר אחר. לא פעם אני חושד ב"חושב", שמנימוקי אחווה מקצועית, העובדים מול ההנהלה, הוא מספר לי סיפורים בכוונה לתווך את התנהגות "הפועל", כדי למנוע ממני אי-הבנות, קשיים ותקלות מול חווית המציאות. עד כה לא מצאתי דרך טובה לבקר את התופעה, הוא די חמקמק.

השלישייה הזאת היא ה"אני" שלי, זה מי שאני. לעיתים מחרידה אותי המחשבה שחבריה מייצרים לי תמונת מציאות לא נכונה

וכותבים לי את הסיפור שלי כאילו ישבו בפאב, שתו קצת בירה והחליטו להסתלבט עלי. אפשר לפטר אותם?

*****

המסכת החוזרת על עצמה של משיכה לטיולי בדד והסקרנות שלי לסיבותיה, הפיקה תובנה שאת לקחיה אני מיישם בחומש האחרון.

כמו עצי הפרי הנשירים הצריכים את מנות הקור שלהם בחורף כדי לבלב באביב ולהניב בקיץ, כך גם אני, צריך כנראה את מנות ה"לְבִדוּת" שלי כדי לבלב ולהניב בהמשך השנה. אני מאמין שלכל אחד קיימת נקודת איזון אישית בין הלבד לחיברות, למרות שאנו יצורים חברותיים במהותנו, גם אני.

אני מבחין כאן בין "לבד" לבין "בדידות", אני לא חש בבדידות כשאני לבד, אני מרגיש יותר "פְּנִיּוֹת". כך אני שומר מרחק מסוים מסביבה של צפיפות יתר בחיי היומיום, מחסה זמני משיטפון כאוטי של גרויים חסרי ערך, ממונפים על ידי הטכנולוגיה בשרות המיסחור כדי למכור עוד חפצים מתפלים שאינם נחוצים. זיהום קיומי של זמננו.

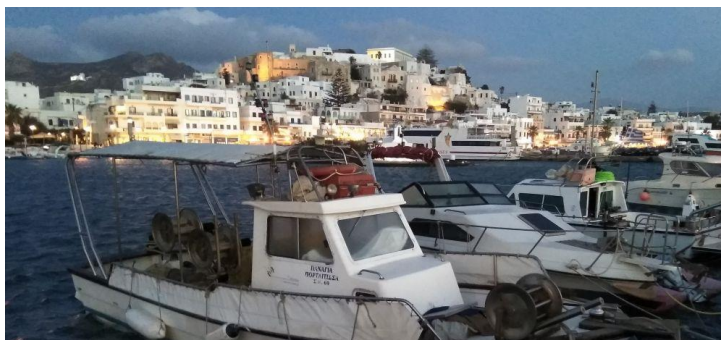

בתקופה המצערת בה שהיתי בבית-הספר התיכון, היה לי סידור עם אמא שלי, הייתי לוקח "יום גידול" פעם בחודש, נשאר בבית ומשוטט על מורדות הכרמל, סביבת מגורי. יציאה תקופתית ממסלול היומיום נראתה לי תמיד פעולת תחזוקה חשובה. בשנים האחרונות, כיוון שאני גימלאי פעיל ועיתותי בידי, אני

שישה שבילים

ממתין בסבלנות לציפורים הנודדות מעלינו דרומה בסתיו, לעיתים אני שומע קריאות עגורים בלילות, ממתין לנסיגת גלי התיירים מאגן הים-התיכון ולירידת המחירים בסוף אוקטובר ויוצא לחודש בסביבה מיושבת מחוץ לבית.

אני שוכר דירה קטנה בעיירת דייגים, באזור הכפר הישן קרוב למעגן הסירות, מטייל בסביבה, קורא, מסתובב בעיירה, נפגש עם נופים לא מוכרים, פינות קטנות ותושבים מקומיים. האחים בעלי הביסטרו על רציף הדייגים הנפתח בדיוק שעה לפני הזריחה כל בוקר כל השנה, הגנן השט בסירה למפרץ מבודד בו כנסייה בת כמה מאות שנים ופסל מדונה גדול שקוע במי הים, האיש המזדקן המגיע כל יום לדוג על המזח לקראת השקיעה, חבורת הבטלנים בקפה אחר הצהריים, המוכרת במאפיה ואחרים. יש הרבה שעות "מתות", בעיקר כשקר בחוץ, אין טלויזיה ותקשורת בדירה, היום קצר "ולא קורה כלום", אבל אני מקבל ואוהב גם את זה. במדבר עוברת חיפושית והציפורים באות להתעניין בי, בגליל מתנועע גבעול עשב בכוון אחר מזה שלידי, בעיירת הדייגים עוברים האנשים במרוצה מפני הגשם, כשאני יושב ליד חלון המסעדה המשפחתית על כוס ראקי עם תקרובת מקומית בצלוחית. אין דבר כזה – "לא קורה כלום".

להשלמת הפרק "על מה אני חושב", נראה לי מתאים לקנח באפיזודה מסוג "מה אני עושה" בת זמננו, ממחנה הסתיו. באירוע המדובר מצאתי עצמי משרת את ההתרחשויות בעשייה נטו, כמו הקל-קר ההוא הצף על הגלים, כמו שחקן על בימת תיאטרון חובבים ניידת המבצע את תפקידו ובו בזמן, יושב בקהל וצופה בהצגה. כיף להיזכר:

בשבוע השלישי לשהותי באי נקסוס התרחשו שני מועדים ראויים לציון - חג מיכאלים הקדוש של הנוצרים היוונים-אורתודוקסים וגם אירועים מרתקים בתחום הדנטלי שלי.

המאמינים הלכו לאחת מתריסר הכנסיות הפזורות בעיירה, או פטרו עצמם ידי חובה, מצטלבים כשהם עוברים ליד אחת כזאת או צופרים ברכבם למישהו ממכריהם שמתפלל. אני הלכתי למרפאת השיניים כדי לקבל בחזרה חלק משיני שנישללו ממני בשבוע שעבר, אירוע שהיקנה לי חמישה ימי מזון מגורדים ביד בפומפיה (מגרדת היום), משהו שכל מבוגר צריך לנסות מתישו. מעשה שהיה, כך היה.

כזכור, לפני שבועיים נשברה לי שן. מצאתי רופאת שיניים נחמדה בעזרת בעל הבית שלי, השארתי אצלה את "המבנה", חתיכת פלסטיק חזק עם כמה שיניים ולמחרת קיבלתי זאת מודבק בחזרה. ביום חמישי שעבר האירוע חזר. רצתי אל הרופאה הנחמדה עם השן השבורה ביד, היא לקחה את זה ואמרה שהטכנאי סגר בצהריים ויחזור ביום שני בשבוע הבא, אמרתי – אסתדר, והלכתי עם פה סגור לדירה.

ביום שני באתי למרפאה, הרופאה ניסתה להרכיב לי את המיבנה המתוקן וזה לא הצליח. היא טלפנה לטכנאי שאמר שהוא לא מבין אבל יבדוק. יצאתי לחדר ההמתנה וכעבור רבע שעה בישרה לי הרופאה, שהמבנה שלי נסע בטעות לפה אחר

באי אחר, פשוט החליפו תוויות במעבדה. נשמע כמו פתיחה מבטיחה לסרט שאני לא רוצה להשתתף בו.

המבנה שלי נחת בשלום באי פֶּארוֹס, חצי שעה במעבורת מהפה שלי שמחכה באי נְקוֹסוֹס, ושם נתקל אנדריאה, רועה עיזים בן חמישים בבעיה שאני נתקלתי בה בנקסוס. המתקינה בפארוס היתה אחות כללית ולא רופאת שיניים, אין שם רופאים כנראה. נס סינדרלה לא קרה והמבנה לא תָּאם, האחות הנמרצת ניסתה לתקוע את המבנה בכוח על ליסתו האומללה של אנדריאה שהתחילה לדמם. היא אמרה לו שילך הביתה וזה יסתדר.

אנדריאה הגיע הביתה לאחר שעתיים הליכה, הוא מגדל עיזים על גבעה לייד העיירה של פארוס וגר בפחון צמוד לדיר. אחר הצהריים יצא אנדריאה למרעה לאסוף את העדר ושרק לעיזים לחזור הביתה. מהולדתו ועד היום מכיר אנדריאה שלוש שריקות לעיזים – "לצאת למרעה", "תשארו פה" ו"לחזור הביתה". השריקה לא יצאה לו, כנראה החבלה בפיו שיבשה את מנגנון השריקה. הוא נאלץ לרדוף את העיזים הביתה מה שלא עשה כבר ארבעים שנה. היה יום שישי.

אישתו של אנדריאה הלכה לברר מה קורה ומצאה שהמרפאה בפארוס תיפתח ביום שני מתישהו לפני הצהריים אבל הטכנאי בנקסוס שגרם לבלגן, לא יהיה ביום שני אלא ביום שלישי וכתובתו היא ככה וככה. ביום שלישי בבוקר הלך אנדראה למזח בפארוס וחייכה למעבורת, היות ולא הצליח לשרוק לעיזים "תשארו פה", הן באו איתו.

הסדרנים של המעבורת שמכוונים את האנשים, המכוניות והמטענים לא נתנו לאנדריאה לעלות עם העיזים. הוא הסביר להם שאבותיו וגם הוא בילדותו היו עוברים במעבורת מפארוס לנקסוס וחזרה עם העיזים, הסדרנים לא הסכימו. כמה נהגי משאיות שהכירו את אנדריאה ומשפחתו התערבו, ופרצה

מהומת אלוהים, העיזים נבהלו והתפזרו בין המכוניות על הסיפון, המעבורת עמדה. הקפטן התקשר למטה החברה באתונה ולאחר הערכת המצב הם אמרו לו שיקח את העדר והרועה על סיפון המכוניות ושיצלם את זה, למטרות מסע הפרסום הקרוב שלהם המיועד לתיירות פנים בחורף.

ביום שלישי לפני הצהריים נחתו אנדריאה וכעשרים וחמש עיזים ברציף, לא כל העיזים רצו לבוא. העדר עלה במעלה גבעת נקסוס, עוצר את התנועה ומעטר את הכביש בתוצריו. הפמליה הצטופפה בסימטה של המעבדה וחירתה לבוא הטכנאי שהובהל על ידי השכנים. כל החבורה, אנדריאה, הטכנאי, כמה שכנים, סקרנים שהצטרפו ברחוב ועדר עיזים חצו שוב את העיירה בדך למרפאת השיניים שם כבר חיכיתי עם הרופאה וכמה פציינטים חסרי סבלנות לבוא אנדריאה עם המבנה שלי.

אני ביקשתי שקודם יבדקו את הסד שהיה אצלי אם הוא מתאים לו ואז ירחצו באלכהול רפואי את המבנה שאנדריאה הביא ואז אמדוד אותו.

הכל הסתדר על הצד הטוב ביותר, המבנים חזרו בשלום לבסיסם, הקהל התפזר, לא שילמתי על השרות, הרופאה ויתרה. הזמנתי את אנדריאה לתקרובת הנהוגה בנקסוס, חתיכות זרועות-תמנון מחוממות עם כוס אוזו גדולה ונפרדנו כידידים, העיזים חיכו בחוץ.

אחרית דבר, שתי תובנות שצמחו בפרק הזה:

- כשאתה לבד, אומרים חברי ומשפחתי, אין לך עם מי לחלוק את הרשמים והחוויות. כשאני לבד, אני אומר, קל לי יותר לתקשר עם אנשים זרים ונופים חדשים וגם, אני דולה ממני כישורים שאינם באים מספיק לביטוי בחברותא. חלק מהם מפתיעים אותי לטובה, מומלץ לנסות.
- סינטרה צדק כשאמר - Do-Be-Do-Be-Do, זה באמת השילוב הנכון של "לעשות" עם "להיות".

השביל השביעי

השביל הזה מוקדש לך.

דרגת קושי: תלוי בך.

ציוד נדרש: יש לך את זה.

אני יודע שיש לך את השבילים שלך. גם אם לא כתבת לפני כן על השביל המיוחד שלך, אני מניח שבמהלך קריאת סיפורי השבילים שלי, עלו בך תמונות וחוויות מהשבילים שלך שהם לא פחות צבעוניים, מרתקים, ואף נוגעים בך יותר מהשבילים שלי.

אז בואו נשתף.

אני אקבל בתודה ובהערכה את תגובותיכם לסיפורי השבילים שלי ואם תמצאו את המילים הנכונות מבחינתכם, אנא הוסיפו סיפור חוויתי קצר אודות שביל שלכם או תאור חוויה אחת בלתי נשכחת, פרי פגישה שלכם עם הטבע ועם עצמכם גם אם נמשכה שלושים שניות. אני אאסוף את הנבחרים ואם אקבל את רשות הכותבים, אערוך ואוציא קובץ המשך ל- "שישה שבילים", שיקרא (איך לא) – "השביל השביעי".

שישה שבילים

לקוראים שלום,

- ניתן ורצוי להפיץ קובץ זה לקוראי העברית באשר הם כמינקה ממני לקהילת הטיילים. אני מציע לשיקולך השתתפות במיזם "[השביל השביעי](#)" המבקש ממך יצירתיות ודמיון.
- כל הרשום ב"שישה שבילים" הוא תאור תמונות וחוויות סובייקטיבי שלי ואין בכך המלצות למסלולי טיולים.
- השקעתי מאמצים בציון המקור במקרים בהם שאלתי צילומים וטקסטים מאחרים. יתכן וחסאתי לזכות מקור של מישהו. אודה למעירים ואשמח לתקן.
- פעמים רבות, כשאני נפגש עם טיילים ויש לנו את הקטע של "מאיפה באת ולאן אתה הולך", בחיים, לא רק בטיול, תמיד נאמר "יש לך משפחה מדהימה ואישה מיוחדת שמאפשרים ותומכים". ספורי השבילים מוקדשים למשפחה המדהימה ולאישה המיוחדת.
- הניקוד הוא פונטי בלבד, עזר לקריאת מילים מסוימות.
- אני מנצל את המדיה להוספת מעט צילומים שרובם הגדול נעשה בצילום עצמי, וגם מעט נספחים בסוף המסלול-סיפור.
- אין אישור לתרגום של הקובץ או קטע ממנו.
- קובץ קולי – Audio, יצורף לאתר בהמשך.

[חזרה למפת השבילים](#)

trails@rest-area.net

בברכה, מושיק סלע

כתובות האתר לקריאת הסיפורים Online, ולהורדתם למחשב
שולחני או למכשיר נייד:

<http://rest-area.net> וגם <https://roadtale.site123.me>

עיצוב השער

צילום – איציק כהן
רישום – מושיק
גרפיקה – ג'ירפיקה

© כל הזכויות שמורות למחבר, דאנאקוד- 800-1912024
ינואר 2020, Ver 1.0

שישה שבילים